શ્રી

સુરેખા હરણ

બનાવનાર,
વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામ—અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
બુકસેલર જેઠાલાલ મનસુખરામ ભટ્ટ,
મુ. ડાકોર.

તથા

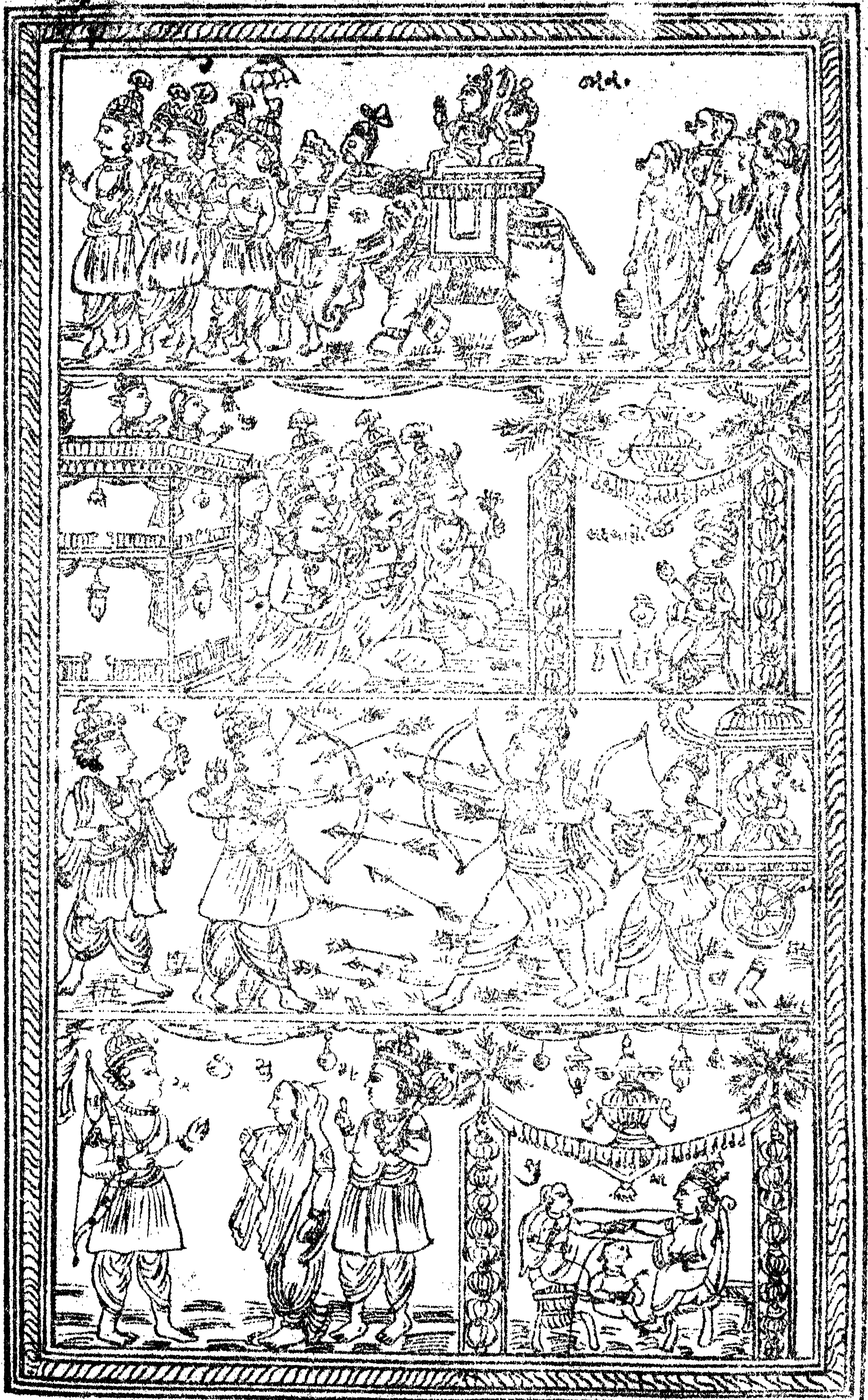
બુકસેલર ચમનલાલ લલ્લુભાઇ ઠે. કાલુપુર ટંકશાળ
અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧૦ મી. પ્રત ૧૦૦૦૦ સને ૧૯૨૯

અમદાવાદ—શાહપુર નવીપોળમાં આવેલા શ્રી 'પ્રજાહીતાર્થ મુદ્રાલય' માં
પટેલ સોમાભાઇ દલપતરામે છાપ્યો.

કીંમત ૦—૧૨—૦

सुदेष्णा हरणनुं चित्र

સુરેખા હર્ણ.

કડવું ૧ રાગ ધનાસરી.

પ્રથમ પહેલો પાય પડુ છું શંકર સુત ગણેશ, સરસ્વતી રહો રસનાયે, ખામી ન આવે લેશ. ॥ ૧ ॥ સુરેખા હર્ણનું કરૂં, કૃષ્ણ તણાં છે ચરિત્ર; ભક્તના સુતને સાહ્યતા કીધી. કથાયે પર્મ પવિત્ર ॥૨॥ પાન્ડવ ગયેલા છે વન વીસે, કુંવર વિદુર ઘેર, કુન્તા સુભદ્રા અભેમન્યુ રહેછે આનંદભેર. ॥૩॥ બળદેવજીએ વિવા કરેલો, રાજસોઈ યજ્ઞમાંય; પોતાની બાળક પુત્રી દેવાનું, નીસ્ચે કરેલું ત્યાંય,॥ ૪ ॥ પાન્ડવ વન જવાથી એમનું. મન થયું ઉદાસ; પુરણ લાગ્યા પસતાવાને, સુજે નહિ કોઇ પાસ. ॥પ॥ વીવા કર્યો મેં અભીમન્યુનો તવ દાહાડો થયો હાવો; નીરધનનો સુત આવે વરવા, મુને ન વીતે લ્હાવો, ॥ ॥ ૬ ॥ કન્યા કાળ થયો કુંવરીનો તેડાવું અભેમાન; એકલો આવે નગ્ર શું શોભે, ન હોય જોડે જાન, ॥૭॥ ભીસ્મ કૃપાચાર દ્રોણ જેવાને, લાવે તાણી ડોશી; સુંદરીમાં સુભદ્રા આવે, બીજી કુન્તા ડોશિ, ॥ ૮ ॥ વહેવાર કરવા વિદુર આવે. ભક્ત જનમના ભારે; ટીલું ત્રણ ગજનું તાણીને, છઇયાં હસાવી મારે, ॥૯॥ તાલને કીડતાલ મ્હોટા મંજીરા, વગાડીને કરે ચાળા; છપન છાપા છાતીયે કરે; ડોકમાં દસ વીસ માળા. ॥૧૦॥ ગાય ગીત ગોવીંદ વરનાં, ભગવત ભગવત ભણે; હોઠ બબડાવે જીભ ફફડાવે ભમરા પેરે ગણગણે; ॥૧૧॥ લ્હાવો ન વિતે સંસાર રીતે, હાસ્ય કરે સહુ લોક, ગરીબને ઘેર ન દેઉં કન્યા, વિવા આજથી ફોક, ॥ ૧૨ ॥ છત્રપતી દુરીયોધન છેતે, ગ્રસ્ત ઘણો ભુપાળ; ભાણુમતી છે ભામનીને, લખમણ જેનો બાળ. ॥૧૩॥ તેનો વીવા કરી દેઉં કન્યા અન્યા કહે નહી કોય; જાન જથો લેઇ ભુપત આવે, આનંદ મુજને હોય, ॥૧૪॥ એમ વિચારી વીર મોરારી, બોલાવિ પુછે પ્રશ્ન; દારપાળને મોકલ્યો, તે તેડી લાવ્યો શ્રી કૃષ્ણ, ॥ ૧૫ ॥ વિઠ્ઠલ પ્રત્યે વદે વડા વિર, કલ્પના મેં એક કરી; હસ્તીનાપુરના છત્રપતીને લખો કંકોતરી. ॥૧૬॥ પ્રભુ કહે કંકોતરી શાની, સમજાવો શુભ અર્થ;બળદેવ બોલ્યા અભીમન્યુનો, વિવા કીધો વ્યર્થ. ॥ ૭ ॥ નીરધન થયા સુત

સતીના, વન પધાર્યા પ્રીતે; એકલો કુંવર વરવાને આવે, મુને ન લ્હાવો વીતે માટે ॥ ૧૮ ॥ તે વીવા ફોક કરીને, કરૂં હું રૂડી પેર; સુત સભાગી છત્રપતીનો દુરીયોધનને ઘેર ॥ ૧૯ ॥ કુરૂ રાજાના કુંટુંબનો એ, લક્ષમણો છે નામ; જાનજ લાવે છત્રપતીને. સોભી રહે ઘર ગામ ॥ ॥ ૨૦ ॥ માટે વીવા કરૂં લક્ષમણાનો, કંકોતરી લખો વીર; એવાં વાંકાં વાયક સુણી. બોલ્યા શ્યામ શરીર ॥ ૨૧ ॥ વડાલ વીર આશું બોલો વિરૂધી વચન એજ, સુભદ્રા ભગનિ પોતીકી, અભીમાન્યુ ભાણેજ ॥૨૨॥ વ્હાલાને માથે વિપત પડી, વ્હાલાના વેરી શું થૈએ; ઉમરો મુકી ડુંગરો પુજવા, કદી કાળે નવ જઇએ ॥૨૩॥ વિપતવેળા સગાનેસાથી, થાય સગો તે સાચો; ઘર શોભે તેવો સુત એછે, શું લક્ષમણ પર રાચો ॥૨૪॥ રાજ્ય ગયું ને દ્રવ્ય ગયું પણ નથી ગયું એનું કર્મ; એક મુકી બીજે કરવો તે, નહી જદુકુળ ધર્મ ॥૨૫॥ લક્ષ્મી હોય ને જતી રહે છે, ન હોય ને ત્યાં થાય; વિવા ભંગથી. ભાણેજ ભગની, બેઉનાં દલ દુભાય ॥૨૬॥ વલણ ॥ દલ દુભાશે બેઉનાં, દેસે દારૂણ દોશ; વેણ વલ્લભના નાથના, સુણી વ્યાપ્યો રોશ ॥ ૨૭ ॥

કડવું ૨ રાગ ચોપાઈ

બોલ્યા બળદેવજી મુખ વાણી, મેં વાત વીરા તારી જાણિ. તમે કીધાં ઘણાં વેવિશાળ, એકે ન મળ્યો ભુપાળ ॥ ૧ ॥ તેથી દલડું તમરૂ દુભાય, માટે મુને કહોછો નાય; લેરૂ છત્રપતીનો હું લ્હાવો; તેથી ઝંખા પડી તમે જાઓ ॥ ૨ ॥ કરે કરેવાશ્વ બધુ વાત, સોચ્યો બળદેવે જુનાથ, કરી કૃષ્ણ થકી સરસાઇ, માટે દાઝે બળો છો ભાઇ ॥૩॥ એમ સુણીને વદે શ્યામ. વીરા કરો એ કામ, લાવો લખું કંકોતરી, પત્ર લઇ બેઠા શ્રી હરી ॥૪॥ બળીભદ્રજી તેમાં લખાવે; છત્રપતી શીરોમણીક હાવે; સુભ શોભીતા દુરીયોધન, રૂપે રૂટડો તમારો તન ॥૫॥ અમે તે વર માગી લીધો; અભીમાન્યુનો ફોકજ કીધો; માસ વૈશાકના દવાદશી, પધારો નીરભયથી ધસી ॥ ૬ ॥ જાન લાવજો આવજો વેહેલા પધારો દ્વાદશીએ પેહેલા; લગન પુર્ણમીને દન, પણ પ્રથમ આવો રાજન ॥ ૭ ॥ ચાર દન રહેજો મુજ ધામ, જાન લાવો શોભે ઘર ગામ; એમ પુરણ લખી મોરારિ. વદે વીર પ્રત્યે ગીરધારી ॥ ૮ ॥ લાવો કુમ કુમ છાંટણાં કરિએ, માગી કંકાવટી શ્રી હરીએ; ગયા બળદેવ કંકુ લેવા, છાનુ લ-

ખે દેવાધિ દેવા ॥ ૯ ॥ જોઇ વિચારી આવજે રાય, નવ જાણીશ તુજ કન્યાય;શીહનું ભક્ષ ન લે શીઆળ,સામોછે અરજુનનોબાળ ॥૧૦॥ હંસ ભક્ષ શું પામે કાગ, કુવાશી ભમરાને કયાં બાગ; એમ લખ્યું છાનું છ બીલે, બળદેવ વીના એકીલે ॥ ૧૧ ॥ આવ્યા હળધર કુમકુમ લાવ્યા; પ્રભુએ છાંટણા છંટાવ્યા; તેડયા શેવક દીનાનાથ, આપી કંકોતરી તેને હાથ ॥ ૧૨ ॥ જા । જાદવ હસ્તીનાપુર; દુરિયોધનને દયો જરૂર, લેઇ ચાલ્યા અનુચર ચાર, આવ્યા પુર સભા મોઝાર ॥ ૧૩ ॥ બેઉ ભુજથી જુહાર કરી, રાયને કર પત્રીકા ધરી; કુમકુમ જોઇ રાજન, વદે મામાની પ્રત્યે વચન ॥ ૧૪ ॥ વાંચી જુઓ શકુની મામા; ઉભા જાદવના જોધ સામા; મામા વાંચે સભાની માંય; બેઠા વિદુર ભીષ્મ પીતાય ॥ ૧૫ ॥ કહે શકુની સાંભળરાય, થયો તુજ સુતનો વિવાય; થયા વેહેવાઇછપન કોડ, થયા બળદેવને રણછોડ ॥ ૧૬ ॥ તારા ભાગ્યનો દીવસ જાગ્યો, અભેમન્યુનો વિવા ભાગ્યો; એવું સાંભળતાં રાય રીજ્યો, હવે ન મળે મુજ તુલ્ય બીજો ॥ ૧૭ ॥ જદુનાથે કારજ શુભ કરીયુ, મારા કર્મનુ પાં દડુ ફરીયું, પ્ર ંડવનું હેત તુટયું,હવે સગપણ એમનું છુટયું ॥૧૮॥ આખી અવનિ ! જેર, થયો ઇંદ્રથકી, સમશેર. મુજ સામુ કોઇ નવ થાય થાયતો આવે જાદવરાય ॥ ૨૦ ॥ એમ સુણી શકુનિ કહે છે, જો લ્યા પત્ર નીચે શું લખે છે કહ્યું છે આવજે વીચારી, લખ્યું છે નથી કન્યા તારી ॥ ૨૧ ॥ એવું સાંભળી બોલ્યો ભુપાળ, લખીતગ છે શ્રી ગોપાળ; એમની લખી વાત લ્યો શીધી. આતો મેં હને મશ્કરી કીધી ॥૨૨॥ વેહેવાઇ જાણિ દેવાધી દેવ હાંશી કર્યાની એમની ટેવ; હોયવેહે વાઇ મસ્કરી કરે, લ્હાતો વીતે મારૂ મન ઠરે ॥૨૩॥ એમ કહીને ઉઠયો રાજન; ગયો ભાણુમતીને ભોવન; રાણી પ્રત્યે કહે છે રાય; થયો પુત્રત ણો વીવાય ॥ ૨૪ ॥ થયા વેહેવાઇ પુન્ય સલોક કર્યો શત્રુનો વીવા ફોક; અભીમાન્યુની કન્યા જેહ, થઇ આપણિ સુરેખા તેહ ॥ ૨૫ ॥ આવ્યા દુત હરીના ચાર; તેડી ભાણે કરો કંસાર; તેવું સુણિ રાણી હરખાણી, સજ્યા સણગાર ઉલટ આણી ॥ ૨૬ ॥ વસ્ત્ર વિધવિધ ધારણ કીધાં છત દેખાડવા પેહેરી લીધાં ફુલીફુલાશેોમાં ફરતી, તેડયા લગનિયાઆ દરથી ॥ ૨૭ ॥ આપી આસન ભોજન દિધાં, સુત તણા ત્યાં વખાણ કિધાં મારે લક્ષ્મણો જેહ બાળ, ભણ્યો ગણ્યોને રૂપે રસાળ ॥ ૨૮ ॥ બળીભદ્રનું ભાગ્ય ઉઘડાયું. છત્રપતીનું છોકરૂં જડીયું; એનાં આવ્યાંતાં માગાં અનેક, પણ મેં નવ માન્યું એક ॥ ૨૯ ॥ વિસ્વમાં સહુ

નાથી મ્હોટા, અમારે શા કન્યાના ટોટા: એમ કરી બોલાવ્યો સુત, જો યો જાદવે કાળો ભુત ॥ ૩૦ ॥ લાગ્યુ શેવકને મન દુખ, વર દેખીને મરડયું મુખ; કયાં હંસ અને કયાં કાગ સોભશે નહી કન્યા સોહાગ ॥૩૧॥ હળધરને ન ખોટું કહેવાય: ધણીનું સુજ્યુ ઢાંકણિ માંય; આતો વેવાગુ ગરવજ આણે; વરને વરની માવખાણે ॥૩૨॥એવું સમજીને ઉભા થાય. માગી જાદવ જોધે વિદાય: આજ્ઞા લઇને પરવરીયા, સહુ કઉરવ હરખે ભરીયા ॥૩૩॥ સભામાં બોલ્યો દુરીયોધન, કેવો રઝળ્યો છે, અભેમાન; હવે ઉતર્યું પાંડવ નુર, સુણી દલ દુભાયે વિદુર ॥૩૪॥ સભા નિશે ઉભા થયા, અતી ઉદ્વેગથી ઘેર ગયા; કહી કુન્તા સુભદરાને વાત સુણી અબળા કરે આંસુપાત ॥૩૫॥ અભીમન્યું પોતાનો બાળ, ગયો ભણવાને નિશાળ; તેના જાણવામાં નથી પેર થયો કલેશ વીદુરને ઘેર ॥ ૩૬ ॥ બેઠા ચોક વિશે વિદુર, દુખે ઉભરાયું આપનું ઉર, રૂવે પરસાળમાં કુન્તા, મોઢે રડયા કરે સુભદ્રાય ॥૩૭॥ દેવ દુખના દિવસ આવ્યા, પુરવના દોશે દલડા દુભાવ્યા ॥૩૮॥ વાળણ ॥ દલદુભાવ્યા દોશથી, નેત્ર વહે જળધાર; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, સુણો શ્રોતાસાર,

---

કડવું ૩ રાગ બાવરિયાનો.

કુંતાજી વલવલતારે રે રે હો, દેવ દહાડો રૂઠીઓરે; ટેક પ્રભુ મ્હારા નવે ગ્રહો થયા વાંકા, ગ્રહસ્થ મટીને થયા રઝળતા રાંકા, ઘટી માઝાઝાઝા જગતમાં પડયા જાંખા, ડુલ્યા દુનીયામાં રે રે રે હો, અન્નોદક ઉઠીયોરે ॥૧॥ કીયાં પાપે સુખની વ્રતી ઉથાપી, કીધો પાંચે પુતરોથી પડપંચ પાપી, મતી બગલે સુને દુતમાં ગાદી આપી, કર્મ કઠોરૂં જાગ્યું રે રે રે હો ધર્મ ધીરી ધર ભુલીયોરે ॥ ૨ ॥ દુખીયા દીકરા ગયાછે વન કુળ વહેશે, ત્યારે જપ્યો દુરિયોધન જનમનો ઝેરી, જાદવ કુળ જે વ્હાલું તે વ્હાલા થયા વેહેરી; વિવા સુતનો ભાગ્યો રે રે રે હો કન્યા વિના ઝુલીયોરે, ॥૩॥ આ દિકરે ન દીઠું તાતજીતણું સુખ, જનમી સમજ્યો સુખમા ત્યારે આવ્યું દુખ; ફરે કુંવર લેવાઈ ગયેલે મુખ, છે છૈયો ઓશીઆળોરે રેરે હો પરઘેર ભરે પેટડુરે ॥૪॥ થયું નહી સગુકોએને મોસાળ, ભાણેજ ભમતો મેલી ભાગ્યું વેવીશાળ, કેમ વિરોધી થયા હળધર ને ગોપાળ, શત્રુ કર્યા રાષ્ટરે રેરેહો; મુકયું છોરૂ છેટડુરે ॥ ૫ ॥ વળણ ॥ કુન્તાજી એમ કળકળે, વિદુર સુભદ્રાય; નીશાળેથી આવીયો, અભેમાન જે રાય.

કડવું ૪ રાગ સવઇયો.

અભીમન્યુ નિશાળેથી આવ્યો, અરજુનનો કુમાર; દાદા દાદા કહી બારણેથી પાંચ કર્યા પોકાર ॥ ૧ ॥ નીત્યાંન વિદુર કુંવર માટે, મીઠાઇ મેવો મંગાવે; નિશાળેથી આવે એટલે, હેતથી ધશી બોલાવે ॥૨॥ આ । કહી ઉછંગ બેસાડે, રૂદીયા સરસો ચાંપે; મુસ્તક ઊપર હાથ ફેરવિ, મીઠાઇ મેવા આપે ॥ ૩ ॥ રખે કુંવરને ઓછું આવે, સાંભળે કાકા કે બાપ; એવું જાણીને લાડ લડાવે, સંભાળ રાખે આપ ॥૪॥ તે દીન કુંવરે બોલાવ્યા પણ; નવ બોલ્યા વીદુર; અભીમન્યુને ખોટું લાગ્યુ, ભરાઇ આવ્યું ઊર ॥ ૫ ॥ અરેરે દાદા કેમ ન બોલ્યા પાંચ કર્યાં પોકાર; બાપ કાકા વણુકોણુ બોલાવે; ઓશીઆળો અવતાર ॥ ૬ ॥ આંસુડાં આવ્યાં આંખમાં ને ધશી ધામમાં પેઠો, દાદાને રડતા દીઠા, તેની પાસે પુછવા બેઠો ॥ ૭ ॥ કેમ રડો છો કેમ રડો છો, શો કલેશ મનમાં વ્યાપ્યો; કરગરી પુછ્યું પણ દાદે; ઊત્તર એક ન આપ્યો ॥ ૭ ॥ એટલે મન ઊભરાઇ આવ્યું, કુંવરનું તે વાર હું ન બાપો તે કોણ બોલાવે, આંસુ વહ્યાં ચોધાર ॥ ૯ ॥ આક્રંદ કરતો આંસુ ભરતો, કુંતાજી કને જાય; શી શોચનાથી રડવા બેઠાં ઓ માહારી વૃદ્ધ માય ॥૧૦॥ બાપ કાયા મારા વન ગયા તે, તને શું સાંભરી આવ્યાં; તે તણે દુખ દિલ દુભાયું, અતી આંસુડાં લાવ્યાં ॥ ૧૧ ॥ એમ કહ્યું પણ વચન ન વધ્યાં. છોકરૂં પડ્યું છોછું; રૂદે ફાટે તેમ રડવા લાગ્યાં. ઊરમાં આવ્યું ઓછું ॥૧૨॥ માતા કહી માનું મોઢું હલાવે આંસુ વારંવાર લુછે, ઢાંકેલું મોહોડું માનું ઉઘેડે, વાંકો વળીને પુછે ॥ ૧૩ ॥ તો પણ કુંતાએ કાંઇ ન કહ્યું, આક્રંદ કરતો જાય માળ પર ચડતો રડતો રડતો, જ્યાં છે જનેતાય ॥ ૧૪ ॥ સુભદ્રાને આવીને પુછ્યું શું છે મારી માત; શા દુઃખમાં ડુબ્યાં છો જનેતા કરો છો આંસુપાત ॥ ૧૪ ॥ ઓશીઆળાં થઇ આક્રંદ માંડ્યું; લેવાઇ ગયું છે .મુખ, બાપ કાકા મારા વન ગયા છે, તે શું સાંભર્યું દુખ ॥ ૧૬ ॥ તે દુખથી તમે રડતાં હોતો, મોહન કરશે મેહેર; દ્વાદશ વરસ જતાં રેહેશે ને કાલે આવશે ઘેર ॥૧૭॥ દ્રવ્યગયુ મા તેની સોચના;હોય તો તો લ્યો જોઇ;જનમ્યા જે જે પ્રાણી તે તે,સંગ ન લાવ્યા કોઇ ॥૧૮॥ નથીલાવ્યા નથી લઇ જવાના, સત્ય માનો મનમાંય;નહોયને થાય થયેલું જાય, વ-

ળા વેળાની છાંય ॥ ૧૯ ॥ આ સઘળુ સમજો છો પોતે કેમ રડો છો માત; કોઇએ તમોને દુભવ્યાં હોય તો, કહો મુજને વાત, ગાળ દીધી હોય કોઇ પાપીએ, તો જીભ તેની કહાડું; હાથ કોઇએ ઉપાડયો હોય તો, કાંડાં તે તણાં વહાડુ. ॥ ૨૦ ॥ તેમ છતાં તમે કેમ રડો છો, રડવે શું દુખ જાશે;ભાગ્યશાળીછું સુત તમારો,આગળ આનંદ થાસે ॥૨૧॥ સુતનું સાંભળી સુભદ્રાને. ચટકી ચીતમાં લાગી; આગળ તે શું સુખ થવાનું. તું જનમ્યો નીરભાગી. ॥ ૨૨ ॥ સભાગી સુતને દુખ ન પડે ઓરે માગ તન; જનમ જ્યારે થયો ત્યારે; પાંડવ પધાર્યાં વન ॥ ૨૩ ॥ તારે પગલેથી પીડા પડી,દુખ પડયું બહુ પેર; અભીમાન્યુ કહે મારે ચરણે યજ્ઞ થયો આપ ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ વહાલ દાદા પાન્ડુ રાજા, તે પામ્યા સુભ ગતી; પુત્રને પગલે સારૂ થયું, હું નીરભાગી નથી ॥ ૨૫ ॥ શુણી સુભદ્રા સત કહે છે. હરયા શત્રૂ લોક; ભાગ્યશાળી હોયનો તારો, ન થાય વિવાહ ફોક, ॥ ૨૬ ॥ બળભદ્રનો જીવ ભમ્યો તે વેવીશાળ ન રાખ્યું; સાચા સ્નેહી શત્રૂ થયાજો, સગપણ કહાડી નાંખ્યું. ॥ ૨૭॥ કુંવર કહે પેર મેં જાણી, એ વાતમાં શો દ્રેશ. કાચા વીવાહની કન્યા ગઈ છે, તેમાં શો આવડો કલેશ ॥ ૨૮ ॥ કન્યા ગઈ તો ભલે ગઇ મા, હજી હું મ્હોટો થાવું; બાપ કાકા મારા જીવે છે તો લક્ષ કન્યા એવી લાવું, ॥ ૨૯ ॥ તેને સારૂ કલપાન્ત ન કરો, માનીલ્યો મન સુખ; સુભદ્રા કહે કન્યા ગઇ છે. તેનું નથી મને દુઃખ. ॥ ૩૦ ॥ સાચા શત્રૂ હરખ પામ્યા. તે પ્રગટયું છે ઝેર, આપણી કન્યાનો થયો વિવાહ, દુરી યોધનને ઘેર; ॥ ૩૧ ॥ લક્ષમણાનું લગ્ન લીધું, દગ્ધ થયું મમ ઉર; તે વેદનાથી કુન્તા રડે છે રડે છે વૃદ્ધ વિદુર, ॥ ૩૨ ॥ કુંવર કહે મીથ્યા રડો છો, ગઈ શત્રૂને ઘેર, તેમાં શું ગયું આપણુ મા, એ વાતનું શું વ્હેર ॥ ૩૩ ॥ એવાં વચન સુતનાં શુણી ક્રોધે ભરાણાં માત; જા નંદન નીરભાગી કહીને મારી રૂદેમાં લાત. ॥ ૩૪ ॥ લાત મારીને માત કહે છે, ઉઠયો તું દૈવની વેઠ, દીકરો આવ્યો પણ તું મારે; દીકરી પડયો પેટ ॥ ૩૫ ॥ ક્ષત્રી કન્યા ન જવાદે પોતાની કરે મોટો સંગ્રામ; પણ તે કુખ વગોવિ મ્હારિ, બાપનું બોળ્યુ નામ ॥ ૩૬ ॥ કાયર કુંવર આહીં લજાવિ. શાને તું જનમ્યો જોધઃ એવાં વાયક માતનાં સુણી. કુંવરને ચડયો ક્રોધ॥ ૩૭ ॥ સાભળો માતા, વાળો શાંતી; નહિ લજવું માબાપ; એજ સુરેખા વરૂં નહિ તો બ્રહ્મ હત્યાદીક પાપ ॥ ૩૮ ॥

એમ કહીને નિચે ચાલ્યો, ઉઘેડયો ભંડાર; પોતાની પેટી માંહીથી લિધાં વસ્ત્ર અને શણગાર ॥ ૩૯ ॥ સુકનમાં મુખવાસ ખાધો. મુખડું કીધું લાલ; ઉપાન ચર્ણમાં ધારણ કીધાં, પ્હેરી લીધો સુરવાળ: ॥૪૦॥ કવચ બકતર કમ્મર પટો, અંગ વણી ઉલટ, જરીનો જામો પ્રેમે પ્હેર્યો મુસ્તટ પર મુકટ ॥ ૪૧ ॥ કાનમાં કુંન્ડળ લોલક લળકે, કોટમાં કાવળ હાર; કટી કશી પટકેથી બાંધી, તેમાં ખોસ્યાં હથીઆર ॥ ૪૨ ॥ ખપવા ખંજર સાંગ્યને ત્રીસુળ, જમઇયા કટાર, ગુપ્તી ગેડિને ગદા લિધી, તરકસ તીર તરવાર ॥ ૪૩ ॥ કર્વત કુહાડા ભાલો ફરશી, કમ્મર સાથે બાંધે, બાણુનો ભાથો બાણે ભરેલો ધનુષ ભરાવ્યું ખાધે ॥ ૪૪ ॥ કારમી કીકીયે કુંવર ચાલ્યો વિદુરને પડયો પાય. ઓરે દાદા દો અજ્ઞા હું લાવું એ કન્યાય ॥ ૪૫ ॥ વિદુરજી જોઇને ગભરાયા, આ ખેલ કોણે લડાવ્યો, ચાંન્ડાળ બુધી કોણ મળ્યું તે, કુંવરને ચડાવ્યો, ॥ ૪૭ ॥ સુણી સતી કુંન્તાજી આવ્યાં, ત્યારે દીઠો તે ઠામ. કંન્યા લાવવા સુત ચડાવ્યો, સુભદ્રાનું કામ, ॥ ૪૭ ॥ બેટા તને તારિ માયે કહ્યું, તે કહે માંડિ વાત; અભેમાન્યુ કહે કન્યાને માટે, કરે છે આંસુપાત ॥ ૪૮ ॥ શુભદ્રાને દીધી શીખામણ; રડિશમાં મુજ માત, કન્યા ગઇ તો છો ગઈ કહ્યું, ત્યારે મારિ મને લાત, ॥ ૪૯ ॥ દીકરો નથી, દીકરી છે તું, લજાવ્યો; અરજુન બાપ, તે સાંભળી કન્યા વરવાને, માથે લિધુ છે પાપ ॥ ૫૦ ॥ દ્વારિકામાં પરવરૂને કરૂં, સુરેખા કેરૂં કરૂં હરણ,જીવશું તો આવશું જીતીને નહીતો પામશું મરણ ॥૫૧॥ વળણ ॥ એવાં વચન સાંભળી, કોપ્યા કુન્તા માત ઉતર હેઠી પાપણી કયાં કર્યો ઉતપાત ॥ વલણ બીજું ॥ સુણિ સુભદ્રા ઉતરિ, થર થર કંપી કાય, વદે વહ્લભ ભ્રાતાજનો. શું કહે છે કુંન્તાય,

---

કડવું ૫ રાગ સિંધુ.

વિવેક વણ વહુજી દીકરાને દુભાવ્યો શાથી, ઘેર ગોદો ધાલવા વૈડાપો શીખી લાવ્યાં કયાંથીરે, વીવેક વણ વહુજી. ॥ટેક॥ હરિ ફરિ મારે એક છોકરૂ તેણે વેળા વળસે ગોળી હશે તો ગોળી ઢાંકણાં, જોઇશે તેટલાં મળશેરે, વિવેક વણે વહુજી; ॥ ૧ ॥ હઠ ચઢી અભીમાન્યુને સાભ્રથ કોણ રખાવવા, વ્હેલી વહુ જોઇએ તમારે સાસુપણું દાખવવારે

વિવેકણ વહુજી, ॥ ૨ ॥ સાસુનીતો બીક હોયે શાની, સ્વામી વન સંચરીયો ધણિ બીના ધણીઆપું માંડી, આશો જુલમ કરીયોરે, વિવેકવણ વહુજી. ॥૩॥ પુત્રને પુંઠપક્ષ મળે નહી પીતા નહી કાકા; પીયરના પુરાં નહીને; માંડયાડોળ ડમાકારે;વિવેકવણ વહુજી ॥૪॥ છાછે છકી ગઇ છેક છાંછવી; છઇયાને છકાવ્યો, તેં જાણ્યું મને પુછનાર કોણ છે, બાળકને બકાવ્યોરે. વીવેક વહુજી, ॥ ૫ ॥ આવાં ગુણથી પીયરી માંયે, તુજ સંભાળ ન લીધી;વળગણિ શોયનાં વસ્યાં સાશરીયે, પરણાવી નાંખી દીધિરે, વીવેક વણ વહુજી, ॥ ૬ ॥ ભાઇ તો શત્રુ થઇ પડયાને, શા પર હુંપદ આણ્યાં, કદી નહીને આજ મેંતો આવડા ડાહ્યાં જાણ્યાં રે વીવેક વણ વહુજી. ॥ ૭ ॥ ક્રોધે જનુની પણું જણાવ્યું, લાત રૂદયામાં દીધી; ઠીક કેડ કસી પાઘડી બાંધી, આખી મરદાઇ કીધીરે. વિવેકવણ વહુજી. ॥ ૮ ॥ કૌરવ જાદવ જમાડી જોવા, નદે કુંવરને મેલી એકલું અટવાય ઓથ વિનાનું. ત્યાં કોણ એનું બેલીરે; વિવેકવણ વહુજી. ॥ ૯ ॥ શું કરૂ સંસારની સરગે હું, તુજ પ્રત્યે નત્ર ચાલ્યું;આ દીકરો દુશમનમાં ચાલ્યો, જીભડોએ ઘર ઘાલ્યુંરે; વિવેક વણ વહુજી ॥ ૧૦ ॥ ચાલ્ય તેમ કરી રાખ્ય કુંવરને; વિપ્રીત વાત કૈરવિ વલ્લભ વદે શ્રોતાજન સુણો, રૂધીર રેલ રેલાણીરે. વિવેકવણ વહુજી, ॥ વલણ. ॥ શબ્દ સતીના સાંભળી; પડી પેટમાં ફાળ; કર ઝાલ્યો કુંવર તણો, નહી જાવા દેઉં બાળ.

કડવું ૬ રાગ મારૂનો પરજ.

મારા જાયારે નહી જાવા દેઊ ·તુજનેઃ જાવુ હોય તોરે નાશ કરી નાંખો મુજને. ॥ ૧ ॥ પીંન્ડ પાડુરે કાહાડુ પાપી પ્રાણ માહારો, ભુલ મ્હારીરે, વાંક નથી તન તાહારો. ॥ ૨ ॥ તાત વનમાંરે, મનમાં ઓ કેવું લાવશે; રડયા કૌરવરે; કાળ રૂપ તુજપર આવશે. ॥૩॥ જમજેવારે જાદવ ઝાઝા જોરાવરો, તેના સામારે. યુદ્ધ તણિ હઠ પરહરો. ।૪॥ હોય પાપીરે. તેવા શું રાઢ ન કીજીયે, છો બાળકરે બળીયા શું બાથ નદીજીએ. ॥૫॥ પક્ષ વીનારે મુમત હાવો ન ઝાલવો કાલા કુંવરરે. કંથેરે કર નગ્ય ઘાલવો, ॥ ૬ ॥ નહી પોહોચોરે. પુરનના લાંબ્મી દોડમાઃ શાને ઘાલોરે. હાથ એ વાઘની બોડમાં ॥૭॥ નથી ત્નેઇતીરે. કંન્યાએ કાળા કલેશની, કેમ વરીયેરે, દારા છે દારૂણ દેશની ॥૮॥ હેશજી

વતોરે, લક્ષ નારી એવી આવશે, બાપ કાકારે સાગ્રથ તે ધણિ લાવશે, ॥ ૯ ॥ સહુ ક્ષત્રીયેરે, વીવા ફર્યા જ્યોં ભાળીયા, તવ આવશેરે મન ગમતા વેવિસાળીય; ॥ ૧૦ ॥ ખોટ શી છેરે કન્યાનો કાળ પડયો નથી, મુકો મુમતરે માતા હું તારી મરૂં મથી, ॥ વળણુ ॥ એમ સુભદ્રા વલ વલી, પ્રગટયો કુંવર તન તાપ, પેહેલું મન માન્યું માવડી, હવે બ્રહ્મહત્યા પાપ.

કડવુ ૭ રાગ ચોપાઈ.

અભીમાન્યુ કહે માત મ્હારિ, નીશ્ચે વરવી સુરેખા નારી લીધું છે બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. બેશી રહું તો લાજે બાપ. ॥ ૧ ॥ લાજે જનેતા તાહારી કુખ; કેમ વ્યર્થ થાયે વદ્યું મુખ. પાળે નહી તેને શું કરવું, ભલું તે જીવ્યા કરતાં મરવું. ॥૨॥તવ વીદુરે કીધો વિચાર,રોકયોરોકયોરોકાશે નહી કુમાર; એમ જાણી વિદુરજી બોલે; ધન્ય સુત નહિ કો તુ તોલે. ॥ ૩ ॥ ભલે જાવાનું આદરો તન, એક માની લ્યો મારૂં વચન; દીવશે.નીસરવું નહી બાળ,સુખે શંચરો સાયંકાળ ॥ ૪ ॥ તેનું કારણસાંભળ સૂત, જાતા જાણે કોરવો કપુત; પડે પુંઠળ પાપી પ્રાણી કરે વિધન અતી દ્વેશ આણી. ॥ ૫ ॥ માટે જાજે મોડી પડે રાત, સંગ લેજે તુ તાહારી માત; તવ અભીમાન્યુ કહે વારૂ, વેણુ શીશ ચડાવું તમારૂં ॥ ૬ ॥ નીશા પડે નીકળશું ગામ; પણ સુભદ્રા આવે શું કામ; ત્યારે વીદુર કહે સુજ તન, એને આવે થાશે લગન ॥ ૭ ॥ તુજ સાથે સુભદ્રા આવે, એના બે બંધુને સમજાવેઃ કલેશ કરીને કષ્ટ કપાવે, કરગરીને કન્યા અપાવે. ॥ ૮ ॥ સુણીસુત વદે મુખ એમ, ત્રાંસ થઇ ભુલો છો કેમ; આડા સંગ કરવો પડે અન્યા, નાવે કરગરે કરજને કન્યા ॥ ૯ ॥ વદે વીદુરજી સુણુ બાળ, થાયે ખુશીથી જો વેવીશાળ. તો તો હેત રહે હમેશ નવ માને તો છે પછી કલેશ ॥ ૧૦ ॥ સુણી સુત ટાઢે થઇ બેઠો, જાવા ચીત ચીતરવટ પેઠો; એવે દીનમણી બેઠો મેર, પેહેર્યાં વસ્ત્ર આભુષણ ફેર. ॥ ૧૧ ॥ લીધા આયુધ કમ્મર કશી, તવ સુભદ્રા શંગે ધશી; લીધી ગાંસડી વસ્ત્રનિ માતઃ ત્યાર થયા અભેમાન સાથ ॥ ૧૨ ॥ રથ કહાડયો કુંવરે બાહાર, તેણે જોતર્યા ચાર તોખાર; તવ ચઢી બેઠી સુભદ્રાય, રખે મુને મુકી સુત જાય, ॥ ૧૩ ॥ ભક્ત વિદુરે

આગના આપી, દેછે શીખ કુન્તા રૂદેચાંપી;બોટાટંટાનો તંત ન ધરીયે, કળે થાય તો બળ નવ કરાયે ॥ ૧૪ ॥ નથી પુઠ કે પક્ષ ઓ બાળ; કદી ભાંભી ન ભરિયે ફાળ, ધાર્યું થાશે હરીનું ઓ તંન, પછી વિરૂર વધા વચન ॥ ૧૫ ॥ સુણો સુભદરા સુંદરી: કેહેજે તુજ વીરને કરગરિ; મગા સાથ સહુ ભેળાં કરજે, માને નહી તો મરવું આદરજે ॥ ૧૬ ॥ એમ કહી દીધી આગનાય, બેઠો કુંવર રથની માંય; એક ભુજે ગ્રહ્યા અછોડા લીધી ચાબુક હંકાર્યા ઘોડા ॥૧૭॥ ડગ ભરવાને વાજી જાય, તેવી સનમુખ આવી ગાય; જોઇ માન્યું વીદુરનું મન. જોઓ ફતેહ થયા શુકન ॥ ૧૮ ॥ હાંકી અશ્વને પંથે પળીયો, નગ્રના દ્વાર બ્હાર નીકળીયો તવ શબ્દ શીઆળના થાય, માઠા શુકન ત્યાં દેખાય ॥ ૧૯ ॥ પણ ગણુગાર્યું નહી કુમાર; પુરપાટ હંકાર્યા તોખાર; પગ પડગીને રથ ધ્રધડાટ, જાતાં જાતાં આવી બે વાટ ॥૨૦॥ અભેમન્યુ ઉભો ખમચાઇ, રાખ્યા ઘોડાના અછોડા સાહી;કહો માતા કેઇ દીસાયે વળીયે, ડાબે કે જમણે પંથ પળીયે ॥ ૨૧ ॥ તમો ભોમીમાં નીત્ય જનાર; કીયે રસ્તે દ્વારામતી સાર; તવ જાણ્યું અશરણા સરણ, આવે ભાણેજ કરવાને હરણ ॥૩૨॥ પણ પંડે એકલો આવે, એનું બળ કદી નહી ફાવે; મ્હારા ભક્તનો પુત્ર એ સાચો એને પડવા ન દેવો પાછો ॥ ૨૩ ॥ પેહેલું બળદેવને મેં કહ્યું; મ્હારૂં કહ્યું; મ્હોટાએ ન લહ્યું, સમજાવ્યા હતા બહુ પેર, તોયે ગયા કૌરવને ઘેર ॥ ૨૫ ॥ એમનું ધાર્યું થવા ન દેવું, વરે ભાણેજ હું જસ લેઉં; પણ એકલો શું ધાર્યું કરસે, નહી મનસુબો પાર ઉતરશે ॥ ૨૫ ॥ એમ જાણ્યું શ્રી રણછોડ. મેળવું એની જોડે જોડ; કેમ જાયે પ્રભુ વર ચુકી, ભગનીને ભુલવણિ મુકી ॥ ૨૬ ॥ સુતે પુછ્યું સુભદરાને જ્યારે,કરી વીચાર બોલ્યા તે ત્યારે; બેટા મારગ ડાબે ચાલો. એહ પંથ મોસાળનો ઝાલો ॥ ૨૭ ॥ વળણુ એવા વાચક સાંભળ્યાં, માતાના જે વાર, કહે વલ્લભ રથ ફેરવ્યો, હાંકયા તવ તોખાર.

કડવું ૮ રાગ સાખી

અશ્વ હંકાર્યા ડાબે પંથે, ઘણી લાંબી વહી વાટ; એટલે મારગ આવી રહયો, આવ્યું વન સપાટ ॥૧॥ દીસા ભુલ થયો તવ કુંવર, અરણ્ય ચાલ્યો જાય; જેમ વળે તેમ અરણ્ય આવે, ગુંચાયો મહવર મા-

ય ॥૨॥ પાછા વળ્યાનિ સુજ ન પડે. રાત અંધારી ઘેર; સણસણ રૂજની સુંસવે છે તમરા કરે બકોર ॥ ૩ ॥ કુંવર રખડે વિકરાળ વગડે; બહુ બાવળના ઝાડ; ટેકરા ખાડા કોતર ડુંગર, પરવત પહાડ ને તાડ ॥ ૪ ॥ નદીનાં નાળા; ઝાડનાં જાળાં, ઝાડી ઝાઝી પડેલી; કાંટા કંથેર વાયશ્રીનાં, લાંબી ત્રક્ષનિ વેલી ॥ ૫ ॥ ખેર ખાખરને ખાજશ્રી છે, ખરસાણિ ખારેશ્રી; પત્ર વડે પવનથી ખખડે, ભયંકાર ભાસે નળેશ્રી ॥ ૬ ॥ રાફડામાં સાપ શબ્દ કરે છે ચીતાળ પડીયા આડા; નાગફણા માંડીને ફરે છે, નોળીયા વણીયર વાડાં ॥ ૭ ॥ સાહુડી શીઆળ સુવર સસલા હરણ પ્રગને હસ્તી, ભુંડ રોઝાને નિછડાં રખડે સાંહ ચીત્તા વાઘ હસ્તી ॥ ૮ ॥ તનછી ચંદનઘો પાટલાઘો; કરચલાં કાચંડા; ઘુવડ ચીબડી ઘોર કરે છે, ઊંટ સુને ઉડગંડા ॥ ૯ ॥ એવા વનમાં વાટે વહે છે, ગુફામા ગુચવાય; ઝાડનાં જડીયાં ડાળાં પડીયાં, પીંન્ડાં તેમાં ભરાય ॥ ૧૦ ॥ રથ ન હાલે ઘોડા ન ચાલે, ઘણાક પાદ પછાડે; અંધારે સુત હેઠો ઉતરિ, બળે કળી રથ કાહાડે, ॥ ૧૧ ॥ મુખ પોકારે ચાબુક મારે, ધરે વાજી પર રિશ,એ દુઃખ દેખી સુભદરાંજી, થઇ ગયાં અપશોશ ॥ ૧૨ ॥ અરેરે દિકરા ભુલ્યાંને ભુલ્યાં સંતાપ આણ્યો આવો; અભીમન્યુ કહે માતા મુને પરણાવવા લ્યો લ્હાવો ॥૧૩॥ ॥ મોહોડ ઘાલી લ્હાવ લેવા તે, આ કર્યાં વીના ન ફાવે; દુખ વેઠયા વણ માતા મ્હારી;કયાંથી વ્હેલી વહુ આવે ॥ ૧૪ ॥ એવાં મર્મનાં વચન સુણિ માતાએ નીચું ઘાલ્યું, પછી કુંવરે વિચાર કરી, ધનુષ્ય હાથમાં ઝાલ્યું ॥ ૧૫ ॥ શાને શારૂ કષ્ટી વેઠું વીલા છે મુજ પાસ; અગનાસ્ત્ર થી અગ્રી મુક્રી, પંથ કરૂં પ્રકાશ ॥ ૧૬ ॥ તિમ્મર નાસે મારગ ભાશે, થાશે અસ્વને સુખ; છતી વિદ્યાયે સાને સારૂ, વેઠું વેઠાવું દુઃખ ॥૧૭॥ એવું જાણી એક બાણ લીધુ, મંત્ર ભણી તે વાર; અગ્નાસ્ત્રનું મુકિયું તે પાવક પ્રકટયો સાર ॥ ૧૮ ॥ ઝાડ બીડ સળગવા લાગ્યાં, તીમ્મર પામ્યું નાસ; વધ્યો અગની વનને વિશે, ઘણો થયો પ્રકાશ ॥ ૧૯ ॥ તે અજવાળે અશ્વો ચાલે, કુંવર મહાસુખ ધારે પ્રબળ પ્રકાશ પાછળ રેહે કે આગળ બીજું મારે ॥ ૨૦ ॥ એવી રીતે સળગાવતો ચાલ્યો સુભદરાનો તન; સુખ દુપે જાતાં જાતાં ત્યાં આવ્યું હેડંબા વન ॥ ૨૧ ॥ તે વન વીશે રાક્ષસ રહે છે, માયાવિ વિકરાળ; ત્રણ ત્રણ તાડના ઊંચા દહતો, બાગ તણા રખવાળ ॥ ૨૨ ॥ તેનું રાજ્ય કરે છે રા-

ક્ષણિ. રાણિ હેડંબા નામ; તે પેમદા પરણેલી ભીમને, વશી વાસી વન ધામ ॥ ૨૩ ॥ પુત્ર તેનો ગટોરગછ નામે, માયાવી બળવાન; તે વન સળગાવ્યું સુસવાટે, અરજુનને સંતાન ॥ ૨૪ ॥ પવન ઝપાટે સુર છપાટે, આગ અતી ઘણી લાગી; ભભક ભભક વહનીના જોઇ અસુર ઉઠયા જાગી ॥ ૨૫ ॥ અરેરે આફત કોણે કીધું, રેશમાં વાળી રિસ; ધાજોરે ભાઇ ધાજો કહીને, પાપીએ પાડી ચીસ ॥ ૨૬ ॥ તે સબ્દ સુણીને સહુ જાગ્યા, તોફાની થયા ટોળે, આયુધ લીધા હાથમાંને ઉપડયા ફાટે ડોળે ॥ ૩૭ ॥ આપણિ રાણિના ભય થકી, કોપ્રાણીથી નવ અવાય. અંત્રીક્ષના ઉડનારા પક્ષી, આ મારગે નવ જાય ॥ ૨૮ ॥ દેવ દ્રષ્ટી નવ નાંખી શકે તો; બીજાનો શો ભાર, અતુળીક બળીયો ન જાય કળીયો રાણી તણો કુમાર ॥ ૨૯ ॥ તેવામાં બાગમાં આગ મુકી, કોણે જણાવ્યું, જોર, ચાલો ઝાલો ભાલા ભુજે, પકડી લાવિએ ચોર ॥ ૩૦ ॥ એમ કહીને શહસ્ત્ર સુરા, તૈયાર થયા ચડી ચોટે; ફલંગ ભરતા દહીત ન ડરતા, દોડયા દડબડ દોટે ॥ ૩૧ ॥ ત્રીતાડ ઉંચા નાકે બુચા, હાથ હાથ લાંબા દંત; કાન સહુના સુપડા સરખા બીહામણા બળવંત ॥ ૩૨ ॥ ચાલ્યો ચોટે દારૂણ દોટે, ભુમી ભાર ભરપુર, રથમાં બેઠાં સુભદરાએ આવતો દીઠો અસુર ॥૩૩॥ અરેરે દેવ દૈત આટલા કાહાડશે પુત્રના પ્રાણ; હું નિરભાગણી આશું કીધું; જાન ફીટી થશે; કાંણ ॥ ૩૪ ॥ ભયંકર ભય ભાગવાથી, પ્રતક મુરછા ચડી; સુભદરા મુરછાંગદ થઇને, રથમાં ઢળી પડિ ॥ ૩૫ ॥ વળણ પ્રાણ ઉંચો ચડિ ગયો ન રહી શુધ બુધ સાન; કહે વલ્લભ તે જોઇને, મન ધાર્યું અભેમાન ॥ ૩૬ ॥

કડવું ૧૦ રાગ લલીતનિ છાયા.

અરર શું થયું માત માહરી; પુરણ ના પડી હોંશ તાહરી ॥ ૧ ॥ ધરણ તું ઢળી, રાંક માવડી; મરણ તુલ્ય શું રથમાં પડી ॥ ૨ ॥ લગન ધારીયું દીકરા તણું; મન વારીયું, વાર, તેં ક્ષણું ॥ ૩ ॥ હઠ કરી અતી નાર લાવવા; રથ ચડિ ગયાં, સંગ આવવા ॥ ૪ ॥ રતન માતરે, હાથ હું ચક્ષુ જીભલડી લઇ, દંતમાં ડશું ॥ ૫ ॥ અરણ્યમાં પડયો તાત જે હતો; રઝળતો કર્યો માતા તેં છતો ॥ ૬ ॥ ઉછંગ લે

ધને, કોણ પાળશે; નજર મીષ્ઠથી, કોણ ભાળશે ॥ ૭ ॥ અત્રર માત કો, માહારો નથી;-હૃદય ચાંપીને, તુ હશી જતી ॥ ૮ ॥ રમીશ બેશીને. કેઇ મા કને: અગન ઉઠીરે. માત મુજને ॥ ૯ ॥ જીવત ધીક છે: માહારૂં હવે: મળીશ માવડી કયે ભવે ॥ ૧૦ ॥ નયન આંસુડાં જાય છે અતી: વલ્લભ સોચરે, આવી આ ગતી ॥ ૧૧ ॥ વળણ રડતો ફ્હે ફાટયુ, આસુ ચાલ્યા જાય, દુહિનો દેખી કુંવરે વિચાર્યું મનમાંય,

---

કડવું ૧૧ રાગ સવઈયા.

વૈશંપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય, વિસ્તારી તુજને સંભળાવુ સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ મન વિચાર્યું અભીમાન્યુએ ધારીયુ રડયામાં રોળાઇ જાશું, કઠણ કાળજુ રાખુ મહારૂં લુછી નાંખ્યાં આંસુ ॥ ૨ ॥ જાણ્યું કે અસુર ઉત્પાત કરશે; મરશે મહારી માડી; પ્રાણ બ્રહ્માંડ છે જનેતાનો એકાંન્ત દેઉ સુવાડી ॥ ૩ ॥ બે ઘ:ટીકાએ આવશે શુદ્ધી, રહેવા દઉ રથ માંહ્ય; પણ પાપીનો પ્રહાર પડે તો, માતાનો પ્રાણ પળાય ॥ ૪ ॥ એમ જાણી રથમાંથી ઉતરીયો, કટી કષીને બાંધે, જનુની પડી શુધ બુધ વિના, કુંવરે લીધી ખાંધે, ॥ ૫ ॥ લેઇને પળીયો કુંવર બળીયો, એકાન્ત જંગલ ઝાડી; વ્રક્ષ ગુફામાં વસ્ત્ર હોરાડી ભુમી માડી સુવાડી ॥ ૬ ॥ અસુર સાથે સંગ્રામ કરવો, ધારીને આવ્યો કુમાર; ઘોડા અછોડા ગ્રહીને રથે, લઇ બેઠો હથીઆર ॥ ૭ ॥ એવામાં અસુર આવિ પહોંચ્યા દુષ્ટજનો દેઇ દોટ, કુંવરનો રથ ઘેરી લેઇને, ઊભા વળીને કોટ ॥ ૮ ॥ લોચન રાતાં કરોધે ન માતાં, વધા અસુરો વાણી; કોણ તું છે ને કયાંથી આવ્યો, બાળક મનુશ પ્રાણી ॥ ૯ ॥ કેઇ નાતને જાતજ તારી, કીયું વરને ગામ; કોણ માબાપનૂં છોકરૂં છે, કોણ તારૂં નામ ॥ ૧૦ ॥ અભીમાન્યું કહે શું સહુ પુછો. નાતને જાત અનુપ; લાબુ કહ્યા કરતાં કહુ થોડું સકળ ભુમીનો ભુપ ॥ ૧૧ ॥ દાંનવ માનવ સર્વનો રાજા; રઇયત તમે મ્હારી; તે સાંભળીને કરોધ વ્યાપ્યો દુષ્ટ જનોને ભારી ॥ ૧૨ ॥ ન્હાને મ્હોડે ન બોલ મોટું, ખોટું વગર વિચાર્યું; બાગમાં આગ લગાડી માટે, મરણ તારૂં ધાર્યું ॥ ૧૩ ॥ જેમ ફાવે તેમ બકયા કરે છે, આયુશ ટુંકો કાહાવ્યો; જો જે અહ્યા જીવતો નથી જવાનો; કાળ તારે સાર

આવ્યો ॥ ૧૪ ॥ અભીમન્યું કહે કાળ કરો શું. કોણ હણે મમ કાય; જો તમે જીવ્યાનો ખપ કરો તો, નાશી જાઓ પડી પાય ॥ ૧૫ ॥ તે સાંભળીને કુમતી કોપ્યા, કહાડી નાંખ્યો પ્રાણ; ભાલા લીધા ભુજમાંને કરી રહ્યા ઘુમરાણ ॥ ૧૬ ॥ ઉછળીયા બળીયા મળીયા છે, માયાવી મ્હાવીકરાળ; ધશી ધશીને ધાયા કરડવા, કટક દેતા ફાળ ॥ ૧૭ ॥ ઉંચા નીચા અવળા આડા, ઘણી ગરજના ગાજે; લાગ આવે તેમ લાતો ફેંકે, રથ તોખારને બાજે ॥ ૧૮ ॥ લડત લડે લાંબા પંજે, મારો મારો મુખ ભાંખે; વાંસડાના ફાંસડા ઉખેડી, કુંવર ઉપર નાંખે ॥ ૧૯ ॥ જોર જુલમ જોઇ જંગલીનો કોધ કર્યો અભિમાન; ધનુષ્ય ચડાવી ટંકાર કીધો, ઉપર લીધાં બાણ ॥ ૨૦ ॥ મ્હા દ્વેષ ધારે બાણજ મારે, સુમતદેવા મુકાવિ; અસુર આડાને અવળા ખશી, આયુધ દે ચુકાવી. ॥ ૨૧ ॥ તાકી તાકી તન તોડીને મારે, પણ પાપીને નવ વાગે; વાગે કદાચીત કોઇકને તો ખોડખામી નવ લાગે ॥ ૨૨ ॥ પ્રાણ ન જાયે ઘાત ન થયો: અસુર એવાને એવા; કુંવર લાગ્યો વિમાસવાને, આ જીવ જાતી કેવા ॥ ૨૩ ॥ માતાને ઉદર રહયો હતો હું, ગર્ભ અષ્ટાદસ માસ; તવ કોકા વીદ્યા વાંચીતી, મમ મામા અવિનાશ ॥ ૨૪ ॥ તેમાં એવો હેતુ આવ્યો હતો કે, માયાવી હોય જેહ; ખડગ ન વાગે વાગે ન લાગે, પતન ન થાય દેહ ॥ ૨૫ ॥ તેમાના અસુર ભાસે છે આ, જેમ ફાવે તેમ ફાલે, તેવી જાતના ઉપર એકલું શીવજીનું બાણ ચાલે ॥ ૨૬ ॥ એવું જાણી ઉલટ આણિ, કામ કુંવરે કીધું મહાદેવજીનો મંત્ર ભણીને, એક બાણ તવ લીધું ॥ ૨૭ ॥ ફેરની ફુંદડા ફરીને ફેંકયું થયો કારમો કોપ; જે જે જોદ્ધાને બાણ અડયું; રાક્ષસ થયા લોપ ॥ ૨૮ ॥ નવસેને નવાણું હણાવા, કુંવર કળીયો માઠો; એક બચી ગયો રાક્ષસ સહુમાં, તે જીવ લઇને નાઠો ॥ ૨૯ ॥ જાતાં જોયો અભિમન્યુને સવળો લીધો સાર; છોને એ જાય જીવતો જઇ કેહેશે સમાચાર ॥ ૩૦ ॥ વળણ ॥ રાક્ષસ નાશી આવીયો, હેડંબા ભોવન; જાગો જાગો માવડી સું કરો શયન.

કડવું ૧૨ રાગ સોહણીની ચોપાઈ.

આવી અસુરે ગરજના કીધી, સાંભળી બળવંતિ બિધી; ઉઠી આ

વિ વીપીત મન જાણી, શું છે શું છે પુછે છે રાણી. ॥ ૧ ॥ જોયું વન સળગતું જ્યારે, બની બાવરિ બાળા તે વારે; કોણે કરમ કર્યું આ-જ આવું વર્ષ્યો વહની શી રીને સમાવું. ॥ ૨ ॥ સુણી દહીત કહે એ માડી, બાળી નાંખી બધી વન વાડી; જાગી ઉઠયા અમો સહુ દાસ, શતરૂ કરતાનો કીધો તપાસ ॥ ૩ ॥ કોઇ મનુષ્ય જાતી છે બાળ, આવ્યું રૂજની વન વીકરાળ, પંડે એકલો નથી કોઇ સંગ; બોલે નિરભય હીમત અંગ. ॥ અમે ॥ માંડી તે સાથે લડાઇ; કરી પ્રાણુ લેવાની ચડાઇ; પણ પડી નહી કુંવરને વેઠ. એક બાણે પહોંચ્યા સહુ હેઠ. ૫ આવ્યો એકલો જીવતો માડી, નવ્ય આવ્યું તે તુંને ઉઠાડી. સુણિ દીલમાં દુભાણી દારા; રેહેજે ઉભો અનુચર મ્હારા. ॥ ૬ ॥ કહી ગઇ તે સાતમે માળ; આવી સુતો જ્યાં પોતાનો બાળ, ક્રોધે ભરી લોચન રક્ત માત; મારી તનની રૂદેમાં લાત. ॥ ૭ ॥ ઉઠય સુત થયો સંતાપ; આવ્યો બળીયો કોઇ તારો બાપ; જેને આગ લાગે અતી વન, તોએ, દળીદ્રી તું કરે સયન. ॥૮॥ માર્યા સહસ્ર શેવક એક પલમાં બાણ કાહાડયો બધો બહુ બળમા; હજી હામ રાખી રહયો ઉભો, એનો શો હશે મનસુબો. ॥ ૯ ॥ એવાં વચન માતના સુણી, ઉઠયો ગટોરગછ માહા ખુની, કરી ગરજના કોપે ચડિયો, સાતમે માળથી ભોંય પાડયો. ॥ ૧૦ ॥ દીઠો વિકરાળ વહની વનમાં; લાગી તપત ઘણી તેના તનમાં; ઉડે અગ્નની તણા અંગારા, થાય ભડકા ભાર ભભકારા, ॥ ૧૧ ॥ સળગે વનસ્પતી સુસોટ; વળે ધુમ્રના ગોટે ગોટ, દેખિ દેખિને મ્હા રીસ વ્યાપિ, કોણ આવ્યો એ હરૂન્ય પાપિ. ।૧૨॥ પુછયો સેવકને સમાચાર; તેણે કહયો વાત વીસ્તાર; જાણિ ખબર ખુનસે ભરાયો;જુધે જાવા હેડંબાનો જાયો, ॥૧૩॥ વળણ. ખુનસે ભરાયો ખારીલો; જુધે જાવા મન; વદે વલ્લભ પછી શું થયુ સુણો શ્રોતાજન.

કડવું ૧૬ રાગ ધન્યાશરિ.

વાયુના નંદનનો એ નંદન નિકંદન મન ધાર્યું; જ્હેર વર્ષ્યું (વિશ તુલ્ય વપુએ મહા વિપ્રત વિચાર્યું ॥ ૧ ॥ થયો ઉતાવળો અતી આકળો; દારૂણુ દીલમાં દ્વેશ, માયાએ માયા રચવાને મુસ્તક છોડયા કેશ. ॥ ૨ ॥ રીશ કરીને શિશ ધુણાવિ, પછાડયું પાશાણ માંય,

જુજુ જેવડા સહસ્ત્ર જંતુ, ખરી પડયા તવ ત્યાંય. ॥ ૩ ॥ પવન પ્રથવિ સ્પર્શ થયો કે હરૂન્ય થયા અસુર; શરીર પોહોળા પુષ્ટ ઘણેરા, લાંબા ત્રિતાડપુર ॥ ૪ ॥ ધ્રુજાવે ધરણુ મુક્તા ચરણુ, આવી કરે ચકચુર; એવા યોદ્ધા ઉત્પન દીધા, ક્રોધ ભરેલા ક્રૂર. ॥ ૫ ॥ દેખીને આનંદ પામી હેડંબા. હું પણુ રૂપે થાવું; બેટા ગટોરગછ તારી સાથે પુરણુ પક્ષે આવું ॥ ૬ ॥ છે ઘણો સુરો પરાક્રમે પુરો, વીઘ્નનો કરનાર; તે વણુ રાત્રિયે રણુ ન નીકળે, એ માધ્યરા કુમાર ॥ ૭ ॥ તુ બાઝજે પણુ અળગી ઉભી, કરિશ તારી રક્ષ; જો તે રાવર ઘણો હશે તો ગળે ઝાલી કરૂં ભક્ષ ॥ ૮ ॥ સાંભળિ સતીનો સુત બોલ્યો; જાણી જનેતાની વાત; પુરૂશે પુરૂષ પરાક્રમ કરીયે, કામ નહી તારૂં માત, ॥ ૯ ॥ યુધ કરતા હાર હું પામુ, તો તું આવજે ધાઇ; એકલાને હણુવો છે તેમાં શી કરવી સરસાઇ ॥ ૧૦ ॥ એવું કહ્યું તવ બોલી હેડંબા. પધારો મ્હારા બાળ; બે ઘડી રહીને આવીશ જોવા, છે મુને પેટમાં ફાળ, ॥ ૧૧ ॥ ॥ વળણુ ॥ માયે દીધી આગના, ગટોરગછ બળવાન, વ્યાસ વલ્લભમુખ ઓચરે; શેન્ય કર્યું સાવધાન, ॥

કડવું ૧૪ રાગ નાટકમાં ચાલો ભૈયો ચાલો એ રાગ.

ચાલો દઇતો ચાલો ઝાલો, હાથે હથીઆર; છાકમાં છકેલો કોઇ બાગ બાગ બાળનાર ॥ ૧ ॥ જુલમ વાપરે શું સર્વનો સરદાર; ફાટેલો તે કોણુ છે એ દઇંત મારનાર ॥ ૨ ॥ બાંધો કેહેડ કશી કશી ઘશી ઘશીને પીટંપીટા મારો રીંટા, ધશિ ધશિને ॥ ૩ ॥ ઉઠો ઉઠો કુટો લુટો લાજ તે તણિ; શિશ બે ધરાવી આવ્યો આપણા ભણિ ॥ ૪ ॥ એવું સુણી સર્વ ઉઠયા. હરાવિ ન હોડ; હાથમાં આયુધ લેઇ, જાય જો ડાજોડ. ॥ ૫ ॥ ધમક ધમક ધરણુ ધ્રુજે, ચમક ચમક ચાલ; પરડ પરડ પગલાં પાડે, શત્રુને છે સાલ ॥ ૬ ॥ ધબડ ધબડ કરે ધબાકા, ફાટયાં રહ્યાં લોચન; પડધી પગની સાંભળો કાને કીરીટધરને તન, ॥ ૭ ॥ ચેતન બનીને આતુર ઉભો આપ અતી હોંશીઆર; અસુર આવ્યા દોડતા દોડતા; સાથે છે સરદાર ॥ ૮ ॥ રથજ દીઠો અભીમાન્યુનો, પડી ગયા સુસોટ; વચમાં ઘેરીને આગળ પાછળ ઉભા કરીને કોટ ॥ ૯ ॥ વળણુ ॥ કોટ કરી ઉભા રહ્યા, દેવી દારૂણુ દુખ; કહે વલ્લભ સુત ભીમના, રહો કુંવર સનમુખ,

કડવું ૧૫ રાગ સાખી.

કુંવર સામો માયાવી ઉભો, ગટારગછ બળવાન; સઘળી દિશા દ્રષ્ટી કરીને, જોઇ લીધું અભીમાન ॥ ૧ ॥ ત્રીતાડ ઉંચા સરવે દીઠા, એક મનુષ્ય આકાર; કુંવરે જાણ્યું સર્વ તુણો છે; સનમુખ તે સરદાર ॥ ૨ ॥ એવું જાણી અભેમાન બોલ્યો. કોણ છો શા મનસુબા ભુપતી જાણિ મુજ સામી શી, અરજ કરવાને ઉભા ॥ ૩ ॥ સાંભળી સુત હેડંબાનો બોલ્યો; બકે શું વણ વીચાર્યું; મ્હોત ભમે છે તારે માથે મ્રત્યુ થશે અણુધાર્યું ॥ ૪ ॥ કોની નાતને કોણ જાત તું; કઇ દીશા ઘર ગામ, કોના કુળનો કુંવર છુ તું, તાત તણું શું નામ ॥ ૫ ॥ અભીમન્યુ કહે શું પુછે છે. માંડીને મુજ વાત, તાહચરી જ્ઞાતીને જાતી શી છે, કોણ છે તારો તાત ॥ ૬ ॥ સુમત લેતાં નામ ન દેતાં, વીખાણુ આપ વડાઇ; જો તાતજી તણાં નામ કહેનો, થાય નહી લડાઇ ॥૭॥ પણ જુવાનીયાછે બાળ ગેલ્ડા, હુંપદ બહુ મન આણે; શીઆળ સીમમાં કુતરૂં ગામમાં,તેવી રીતે મત તાણે ॥ ૮ ॥ ગટારગછ કહે સુણ છોકરા, વાંકાં વદેછે વચન;કયાંથી તું આવ્યો આ ભુમીમાં, લગાડયું મ્હારૂં વન ॥ ૯ ॥ અભીમન્યુ કહે ભુપતી હું છું, સકળ ભુમી છે મ્હારી કેટલા વર્ષથી અહી વસ્યો તું, વાત ખરી કહે તારી ॥ ૧૦ ॥ સાચે સાચું કહેજે નહી તો ઉપજે દુ:ખ આડું, વણ રજાએ વસ્યો છે વનમાં, લાવ્ય ભુમીનું ભાડું ॥ ૧૧ ॥ ભાડા વીના રહેવા નવ દીજે; લીજે ધનમાલ લુંટી; પાય ન પડે ને બાકરી બાંધે આયુશ દોરી ખુટી ॥ ૧૨ ॥ વચન સુણિ ખડ ખડ હસ્યો હેડંબાનો તન જુઓ દૈત્યો ભાડું આ માગે, ભાડે હું વસ્યો વન ॥ ૧૩ ॥ શું છાકમાં છકયું છે છોકરૂં, જેમ ફાવે તેમ બોલે; દેવ ધા ધારિ ડરે મહારાથી, ન ગણું તરણા તોલે ॥ ૧૪ ॥ સાંભળરે રથના બેસનારા નથી તું મુજ સમાન; શેશની સામું અળશીયું જેમ સીંગની સામુ સ્વાન ॥ ૧૫ ॥ સાગર આગળ ખાબડું જેવું કનક કને કથીર, તે પ્રમાણે તું મુજ સામો, શું રહયો રાખી ધીર ॥ ૧૬ ॥ તેવું સાંભળી કુંવર બોલ્યો, પારથનો સંતાન, કીંમત નથી તુજને મ્હારી; થઇ હીંમતવાન ॥ ૧૭ ॥ અનેક તમે એકલો હું છું; જો જો હાથ મારા; માહરી આગળ કેવા તમો છો. એક ચંદ્ર બહુ તારા ॥ ૧૮ ॥ સુર્યના સામા દીપક કોટીક,મેઘ ધારા કનક છાંટા, કેવિ તમે છો કેના જેવા, ભાલાની આગળ કાંટા

॥ ૧૯ ॥ વળણ ॥ એમ વચન અભિમાન્યુનાં સાંભળી કોપ્યો અપાર; કહે વલ્લભ તવ બોલીયો, ભીમ તણો કુમાર. ॥ ૨૦ ॥

કડવું ૧૬ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યો ગટોરગછ મુખ એમ; સહુ જોઈ રહ્યા છો કેમ મારો ઠેર કેર કરો ઝાઝો, બહુ બોલીને શું જાય સાજો. ॥ ૧ ॥ બાગમાં આગ મુકી અપાર. મારો મહા મન મેલીને માર; ચુંથો ચામડીને હાડ ભંગ; એનું આખું રહે નહી અંગ. ॥ ૨ ॥ કોઈ બાઝે ન આપ સંગ; વાળો રોસણુ રીષને રંગ; એવું કહેતામાં કોપ્યા અશુર; રાતા તાતા થયા ભરપુર. ॥ ૩ ॥ ફેંકે ફાંસડા વાંસડા કહાડી મારે પાશાણ જંગલી ઝાડી; ગ્રહ્યા અભીમન્યુએ હથીઆર; લેઈ બાણ દેવા માંડયો માર. ॥ ૪ ॥ તવ વ્રકોદરનો તન કરી ગરજના ગયો ગગન; જઇ વનમાં પાછો આવે; ઝાહાડ પાહાડને તાડજ લાવે ॥ ૫ ॥ નાખે અંત્રીક્ષથી ધરી સુર, ચેતી કુવર કરે ચકચુર; કરે કકડા આવી અંગ વાગે; પણ બાણોથી પરવત ભાગે ॥ ૬ ॥ ઝાડ તાડ કરે છે છેદન, પાછો પડતો નથી અભિમન; એમ લડતાં બે વડતાં શું કીધું, મંત્ર ભણી શંભુ બાણ લીધું, ॥ ૭ ॥ ફરી ધુદડી ફેંકયું જ્યારે,સહસ્ત્ર દહિત થયાલોપ ત્યારે:દેખી અવીનાશી ક્રોધ ભરીયો માયાવી નર નાચે ઉતરીયો. ॥ ૮ ॥ એણે પછાડયું શીશ વિસ વાર કર્યા અસુર વિસ હજાર, ટોળે ટોળાં ને ફાટેલા ડોળા. ફેંકે ફરશીને ગોફણ ગોળા; ॥ ૯ ॥ ઢેપાં ઢેખાળાં ધારિને મારે પાપી પ્રચંડ પોક પોકારે; દૈત્યને સોંપી ગયો ગગન, રહયો અંત્રિક્ષ હેડંબા તન ॥ ૧૦ ॥ કરે ઉંચે રહી અતી જોર: ભલો હાથ આવ્યો છે ચોર; એમ કર્યા કરે બકોર; આગ મુકી એ હરામખોર ॥ ૧૧ ॥ કરે કુંવરને ક્રૂર કષ્ટિ; પડે પાસાણની મ્હાવ્રષ્ટિ, ખશે ખેવાડુ બાળવે અંગ, તો યે ગાત્ર ઘણું થાયે ભંગ. ॥૧૨॥ ધ્રુજ્યા થર થર કુંવરના ચરણ, જાણ્યું નિશ્ચે આવ્યું આજ મરણ: નહિ જીવિયે જીવડો જાશે: મ્હારૂ ચાત્ર રણમાં ચુંથાશે ॥ ૧૩ ॥ નીશ્ચે મરણ તો રડવું શા માટે, બહુ બાણ છોડયા શુસવાટે, એક લીધું મોહાસ્તર ભણી, નાંખ્યું ગગન જાણિને ધણી ॥ ૧૪ ॥ બોહાયું ભિમ સુતને જઇ, પેઠું પુરણ રૂદીયા માહિ; તવ પ્રાણ બ્રહ્માંડે ચડીઓ નવ જોજન જઇ દુર પડીયો. ॥ ૧૬ ॥ રહિ નહી એને શુદ્ધ સાન, પડયો ભુમીમાં થઇ બે ભાન;

ભાન; પછી કુંવરે શું કામ કીધું, શીવ મંત્ર ભણી બાણુ લીધું. ॥૧૬॥ નાંખ્યું બહુ બળથી કરી કોપ, થયા અસુર સઘળા લોપ, હભો એવે થઇ ઘડી ચાર, વળી મુરછા ભીમ કુમાર. ॥ ૧૭ ॥ ઉઠયો રૂઠયો ભરાયો ટેક, કીધા અસુર હજાર એક; ચાલો શેવક સુંરપણું કરીયે, પ્રાણ શત્રુ તણો પરહરીયે, ॥૧૮॥ લેઇ ટોળુને આવ્યો બળીયો, દેખી દુશમન બહુ કળકળીયો; કરો બળ હોનારૂ હોય, ઝાહાડ પહાડ ન મારશે કોય, ॥૧૯॥ મારો ઝપાટો જણાવો જોર, કરો ધુળે અંધારૂ ઘોર; નાખો રેણું થશે અંધકાર; તેણે ગભરાવી દેવો કુંમાર. ॥ ૨૦ ॥ વળણુ ॥ ગભરાવો એ છોકરૂં, ઉછાળો ભુભાગ; નેત્ર ન સુજે એટલે, ફાવે મહારો લાગ.

કડવું ૧૭ રાગ જીવાદી ધુમસ.

આજ્ઞા આપી અસુર જીવને, ખુંખાર્યા રાક્ષસ લોકજી; ઘણાક ગાજ્યા વડવા બાજ્યા; પાડતા પોકા પોકજી; ॥ ૧ ॥ જોર કરે કળકળે કારમા ને, મારોમારો મુખ ભાખેજી; ખોબે ખોબે ધુળ લેઇને, કુંવર ઉપર નાખેજી; ॥ ૨ ॥ લોચન મીચી નજર નીચી, રાખીને રેણું ઉછાળેજી; વાંકા વળીને દાટજ વાળે; આડું અવળુ નવ ભાળેજી. ॥ ૩ ॥ ઠેકડા ભરતા હોકારા કરતા, જબરૂં જણાવે જોરજી; કાંકરા કુંકરી ઝીણી રજોટી, ઉડી થયું ઘમઘોરજી. ॥ ૪ ॥ કરી ગરજના ગગન ચડીયો, હેડંબાનો બાળજી; અંત્રીક્ષ રહીને ચરચા જોતો, વ્યાકુળ થઇ વિકરાળજી. ॥૫॥ અભીમન્યુ અકળાયો રૂંધાયો, ચરણ થરથર કંપેજી રજોટી ભરાઈ નાશીકામાં, નેત્ર વડે નવ સુજેજી. ॥૬॥ સ્વાસ લેવાય નહી સ્વાસ મુકાય નહી રાક્ષસરેણું રોળેજી; રજતજ કાંકરી ઉડતી આવે, ઉભો ઉભો અક્ષ ચોળેજી ॥૭॥ વસ્ત્ર વપુ સહુ ધુળે ભરાણા; મુખે પ્રતીકા પુરાણિજી; વઢવાનું મેલ્યું વેગળુને, પટકુળ ઓઢયું તાણીજી. ॥ ૮ ॥ તવ ખબર પડી ગટોરગછને, પુરણ ઉચો ચડીયોજી, સમજી સમ ત્યાં ઝડપ મારી, આવીને રથમાં પડીયોજી, ॥ ૯ ॥ કુંવર ઉપર ક્રોધ કરીને, કીધો મુષ્ટી મારજી; ગાભરો કીધો ગટોરગછે, છીનવી લીધા હથીઆરજી. ॥૧૦॥ અભીમન્યુને કાળ ચડીને, પટકુળ અંગથી કહાડયુંજી, મરવું આદર્યું મન થકીને, હસ્ત થકી યુદ્ધ માંડયુંજી ॥ ૧૧ ॥ બે બળીયા ત્યાં ગાજ્યા બહાજ્યા, બળથી બાથો બાથજી; કુસ્તાઇ લાગી સુસ્તાઇ ભાગી, જુએ અસુરનો સાથજી ॥ ૧૨ ॥ લડતા કનડતા રથેથી

પડીયો પૃથવીપર પ્રચંડજી, માયાવિ દાવ જોઈ ઘાવ કરે છે, રાક્ષસે કીધું કુભંડજી ॥૧૧॥ ગટોરગછની પક્ષ કરીને, મારે કુંવરને મારજી; બીજાએ રથ બધો ભાગી નાંખ્યો, માર્યા ઘોડા ચારજી. ॥૧૪॥ બળી એ બળિયા બાઝયા કરે છે, એક એકને દે ઢીકજી; છાતીના બંધનો સ-બંધ તુટે, કળ ચડી આવે હીકજી ॥ ૧૫ ॥ કરણ પકડી નાશીકા ભાગે દે છે ઢિંચણની ઠેસજી; ઘોલ થપડને ગડદા પાટુ, મારે ને ઝાલે કેસજી. ॥૧૬॥ કોણિએ કોણિ દે કુખ ચોંટી. લડાવે શીશે શીશજી; પડતા હેઠા થાય જે બેઠા નાંખે ચીશે ચીસજી. ॥૧૭॥ એવામાં. માયાવિ દાવ જોઈ ને, બેશી ગયો છે ધરણજી; મ્હા ક્રોધ ભરીયો અભીમન્યુનો, ચપશી ઝાલ્યો ચરણજી ॥ ૧૮ ॥ ઉંચકી ઉભો થયો છે સુબો, હિલોળી નાખ્યો હેઠોજી, પડયો ચતાપાત તેની રૂદેપર, ગટોરગછ ચડી બેઠોજી. ॥ ૧૯ ॥ કુંવર નીચે તરફડે છે, દ્વેશ માયાવી ધારેજી; અભીમન્યુના મુખમાં રે-ણું: ભરીને ગડદા મારેજી, ॥૨૦॥ દંત પીશીને બહુ ચપશીને, ગળે દિધો નક્ષજી; નવસો નાડી ત્યાં તણાઇ સુતની, ઉંચાં ચડીયાં ચક્ષજી. ॥૨૧॥ મોડેથી નીકળ્યા ફીણ ફીસોટા, કારમું થયું કુભાન્ડજી; શુધ્ધ ગ-ઇન સ્વાસ થયો બંધ, પ્રાણ ચડયો બ્રહ્માંડજી ॥ ૨૨ ॥ અંતરયામી વિ-શ્વના સ્વામી, જાણી હરીએ વાતજી; જાણ્યું ભાણેજો ભોમી પડયો, થશે એની દેહ ઘાતજી, ॥૨૩॥ જો એ મરશે તો ધાર્યું કરશે, કરશે હ-રણ નહિ કોયજી; મારૂં બોલ્યું રેહેશે મ્હારા મુખમાં હળધારીનું કર્યું હોયજી, ॥૨૪॥ એવું જ જાણીશ પુરૂષ પુરાણી, ચાતુર કેમ જાય ચુકી-જી; ગટોરગછના ઘટમાં ગોવિંદે, દયાને દિનતા મુકીજી, ॥૨૫॥ તત્ર કો-મળ રૂદે ગટોરગછનું, થઇ ગયું શુભ સારૂંજી; અરેરે જીવ નીકળી ગયો હવે એને શીદ મારૂંજી, ॥ ૨૬ ॥ વળણ એમ કહી ઉભો થયો, ચા-લ્યો દેતો બાગ; વદે વલ્લભ સહુ સંચર્યા, હોલવવાને આગ,

---

કડવું ૧૮ રાગ ચોપાઈ.

ચાલ્યા આગ ઓલવવા અસુર, દોડયા દડબડ દોટેપુર; પણ વઢતાં થઇ જે વાર, ઘેર હેડંબા કીધો વિચાર ॥ ૧ ॥ પુત્ર પરવર્યો દુશમન પાસ થઇ વાર પડયો મન ત્રાસ; હજી આવ્યો સુત બળીયો; સામો શત્રુ માથાનો મળીયો. ॥ ૨ ॥ રખે કુંવરને કાંઇ થાય; મ્હારૂં જીવતર છુટી જાય; માટે ઘાલું લડાઇમાં લક્ષ. પરવરૂં હું પુત્રની પક્ષ ॥ ૩ ॥

એવું ધારીને નીકળી નાર, આવિ સોવ્રણ ધામની બ્હાર; હતી સુક્ષમં શામા અનૂપ, એણે ધર્યું માયાવિ રૂપ. ॥ ૪ ॥ રણ વઢવા જવાની રૂચી સાત તાડવા બની ઉંચી; ત્રણ તાડ લાંબા બેઉ ચરણ, ચાર તાડ લાંબુ દેહ વરણ. ॥ ૫ ॥ શીશ રંગર સમ કેશ કેવા, લાંબા જાડા મ્હોટા વાંસ જેવા; નવગજ નાશીકા દ્રોંગાળા. સ્વાસ સીર મ્હોટાં ધડનાળાં. ॥ ૬ ॥ નવદ્વાર સરીખું વદન, મ્હોટાં સરોવર સરખાં લોચન, વ્યામ દંતવજ તોડે તેવા, બેઉ ક્રરણ સાગર નાભા જેવા, ॥૭॥ એવો કારમો વેશ ધરીને, ચાલી પુત્રની પક્ષ કરીને; દોડી પુત્રની પક્ષે આવે, જાતાં લોહ તણા ચણા ચાવે. ॥૮॥ દઇત ટોળું જીતી આવ્યું જોવે, દીઠી માતા ગટોરગચ્છે તેવો કિધો જનુનિ જાણી જુહાર; શિદ સધારો માતા આવાર ॥૯॥ તવ હેડંબા કહે એ બાળ,લાગી વાર મને પડી ફાળ; જાણ્યું કરી આવું શત્રૂનું ભક્ષ, આવતીતી હું તારી પક્ષ. ॥૧૦॥ભલે સામો મળ્યો તું કુમાર; બેટા કહે યુધના સમાચાર; હતો શત્રૂ કેવડો કેવો, સુત કહે માતા મ્હારા જેવો. ॥ ૧૧ ॥ પણ ઘણો હતો બળવાન, કોઇ મોટા તણો સંતાન; બળવંત એ બાણાવળી, માયો મુઓ છેતર્યો છળી, ॥ ૧૨ ॥ કહે હેડંબા હરાવ્યો હોડે, બેટા કોણ કુંવરની જોડે; બોલ્યો ગટોરગછ માત મ્હારી, નથી જોડે કોઇ નરનારી. ॥૧૩॥ આવ્યો એકલો રથમાં બેસી, પડયો રૂજનિ રણમાં પેશિ આણ્યો કાળમેં કારજ કીધું, એનું સબ રણમાં રહેવા દીધું. ॥૧૪॥સુણી બોલિ હેડંબા એમ,છેતે છોકરૂ જોવાનો પ્રેમ; તેને જોવાને જાઉં છુ તન, તમે હોલવો આપણું વન ॥ ૫ ॥ આપી આજ્ઞા સુતને જ્યારે, ચાલ્યા સરવ સુરા બાગ ત્યારે; કરે વહંનિ સમાવા ઉપાય, પણ હેડંબા ચાલી જાય. ॥ ૧૬ ॥ પડિ શુભદ્રા મુરછામાંય; થઇ બેઠી વળી મુરછાય; આવી શુદ્ધી આવ્યું ભાન; ગયો રથ સૈત કયાં સંતાન. ॥૧૭॥વળણ॥ ક્યાં ગયો સંતાન માહયરો, એમ કરે પોકાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ભાસે વન ભયંકાર,

---

કડવું ૧૯ રાગ કાફી.

બોલ્યા વઇશમ પાગે વચન, સુણ પરિક્ષત કેરા તન, એતો પુત્રને પોકાર કરતી, વન વિશે આંસુડાં ભરતી॥ ॥૧॥ પુત્ર પુત્ર કહીને પોકારે, કોઈ ન બોલ્યું ગભરાઇ ત્યારે; અરેરે કેમ થયું એ બાળ, લાગી શોધવા વન વિકરાળ, ॥૨॥ મારે ફાંફાં અંધારે ફરતી. ત્રાહ્ય ત્રાહ્ય તે મુખ ઓ-

ચરતી;દીઠો રથરણમાં ભાગેલો,જડયો સોધતાં પુત્ર પડેલો ॥ ૩ ॥ જોયું સબ શુતનું જેવારે, બેઠી મગળી ભુમીયા ત્યારે; હોશ કોશ ગયા એના ઉડી,દારા દુઃખ દરીયામાં બુડી ॥ ૪ ॥ અરેરે દેવડા આવું થયું, મારૂં નિર્ધનનું ધન ગયું, ફુટયું કરમ મ્હારૂ કઠોરૂં, ખોઇ બેઠી એકનું એક છોરૂ. ॥ ૫ ॥ દેવ દહાડો થયો મ્હારો વાંકો, પડયું દુઃખ રહ્યો નહી આંકો, પુત્ર પુત્ર પોકારજ દિધો; શુત શુતેલો ભિછંગ લીધો, ॥૬॥ બોલો બોલો કહીને બોલાવે; મુખ ઝાલીને માત હલાવે, ઉચો કસ કરીને જોતી. ફાટે રૂદીયા તેવું રોતી ॥ ૭ ॥ ચાલે લોચન આંશુ ચોધાર, કુટે શીશને છાતી અપાર, નવે ગ્રહો વાંકા થઇ પડીયા, કેમ કઠોરાં કર્મ નીવડોયાં, ॥૮॥ ગયું ઘરબાર ધનમાલ રાજ,ગયોટેકતારોને લાજ, પડી પરઘેર પેટડું ભરતાં તોહ્ય ફળ મળ્યા અતી નરતાં. ॥ ૯ ॥ સ્વામી મુકીને વન પડાયો હુંતો; લાવી રણમાં મુકી શુત શુતો; એમ વલવલે પ્રત્યુ આદરે, રડે રણમાં રામા ઝીણે સ્વરે. ॥૧૦॥ આવી હેડંબા જોવા સંતાન. તેણે રૂદન સાંભળ્યું કાન; ઓહો કોઇ કામા કરે રૂદન. મને કહ્યું તું મ્હારે તન,॥૧૧॥ નથી શુત સંગકો નરનાર. ત્યારે આ કોણ કરે પોકાર, કોઇ છે અબળાની જાતી, રડે જેમ છળી જાય છાતી ॥૧૨॥ શુત શાથે શીસગાઇ એની, થાય સ્ત્રી માત કે થાય બેહેની; હાલ જોવાને જાઊં હું પાસ,નહી બોલે પછી પામી ત્રાસ, ॥૧૩॥માટે હાલ અહીં ઉભી રહેવું, એનુ સગપણ સાંભળી લેવું; એવું જાણી શુક્ષમ દેહ ધરી, બેઠી તર્ણ શુફા શુંદરી ॥૧૪॥ દીધું ધ્યાન ત્યાં કાનજ માંડયા,શુણે છબીલી ઊતપાત છાંડયા રડે શુભદ્રા શીશ કર ધરી, પાડું દેહ મ્હારો કાંક કરી ॥૧૫॥ વળણુ ॥ એમ અતી આક્રંદ કરે, સુત ગ્રહિ બે હાથ, કહે વલ્લભ સંભારતી, સાસરીયાનો સાથ; ॥

કડવું ૨૦ મું ઓખાહરણમાં ગણુપતબોલો

હો બાળા એ રાગ.

મારા લાડકવાયા તન; અભેમાન બોલોનેરે; તારિ માતા હું કરૂં રૂદન; અભેમાન બોલોનેરે, ॥૧॥ જરા જુઓને આંખ ઉઘાડી. અભે. તેતો રઝળાવિ રણમાં માડી અભે, ॥૨॥ કીયા શતરૂએ કીધો આ કેર અભે, હોય સંગ સગુ તો લે વ્હેર અભે, ॥૩॥ બેટા જનમનો તુ રોશી

અભે; નથી વડીઆઇ કુન્તા ડોશી. અભે; ॥ ૩ ॥ સુણી હેડંબાને આંવ્યાં આસુ; અભે; કુન્તા નામે છે મહારાં સાસુ અભે, ॥ ૫ ॥ બેટા તુજને નડયું મ્હારૂં કર્મ, અભે, નથી વડીલ કાકો તારો ધર્મ, અભી, ॥ ૬ ॥ હેડંબાને સગપણ ભાસ્યું હેઠ, અભી; રાજા ધર્મ તો મહારા જેઠ, અભી ॥૭॥ બેટા ન રહ્યો કુશળ ખેમ, અભી. નથી કાકો ભાંડ ભંજન ભેમ, અભે, ॥ ૮ ॥ સુણિ ત્રાસ હેડંબા પામી, અભિ; કહ્યા ભીમ તેતો મ્હારા સ્વામી, અભિ ॥૯॥ બોલો બોલ્યો બેટા અભિમુન. અભિ; નથી તાત તારો અરજુન, અભી. ॥૧૦॥ આવ્યો ઉમંગે આયુધ ખોશી,અભી; નથી કાકો તો શેદેવ જોશિ, અભી ॥ ૧૧ ॥ હોય તો તે ફકાવે ધુળ, અભી; નથી નાનો કાકો નીકુળ, અભિ ॥૧૨॥ હેડબાએ સગાઇ સત્ય જા ; અભિ; આતો દેરાણી ને હુ જેઠાણિ. અભિ ॥ ૧૩ ॥ વળણ ॥ એમ સગપણ સત્ય જાણીયું. તવ મન પ્રગટયો શોક; કહે વલ્લભ તે માનુનીએ, મુકી મોટી પોક. ॥

કડવું ૨૧ રાગ સાખી.

પોકજ મુકી કારમીને, આવીકુંવરનીપાસ; તે દેખી સુભદ્રા ધ્રુજી પડીયો મનમાં ત્રાસ ॥૧॥ અરેરે આ અઘોર વનમાં; અબળા જાત કેવિ; ભુત પીચાસ કે ડાકેણ સાકેણ, વંતરી કે વનદેવો ॥ ૨ ॥ ચુડેલ ઝાંપડિ કે મેરડા છે, શિકોતરી કે પાણી એમ અતી મન તરંગ ઉઠયા, ગોરી ઘણી ગભરાણી ॥ ૩ ॥ એટલે આવી બોલી હેડંબા;બાઇ; તમે દેરાણી. હું ભીમશેનની ભામની છું, તમ તણી જેઠાણી ॥ ૪ ॥ જરા ન બીશો જરા ન ડરશો, ધારણ રાખજો મન; આ સુતસાથે જુદ્ધ કર્યુંછે, ગટોરગછ મુજતંન ॥ ૫ ॥ ભાઈ ભાઇએ વઢયા અજાણે, નથી લડયું અન્ય કોય; એવું સાંભળી સુભદરના મનમાં ધારણ હોય ॥૧॥ પછી હેડંબાએપુત્ર લીધો પોતાને ઉછંગ; વવે જીવીને શું કરૂં હું, પાડુ મારૂ અંગ ॥ ૭ ॥ પેહેલી ન જાણી મેંતો દેરાણી, કાણી કીધી કુખ; અરજુન દીયર ડા-હયો મ્હારો, શું દેખાડીશ મુખ ॥૧૮॥ કાળી ટીલ મ્હારે કપાળ ચોટિ, બેઠું લાંચ્છન મ્હોટું, કેહેશે કે પીતરાઇ પણું જણાવ્યું; ખરેખરૂ થયું ખોટુ ॥ ૯ ॥ એમ કરીને રડવા લાગી, પોક મુકે બે ભાન. ગટોરગછે બાગ હેલવે છે તેણે સાંભળ્યું કાન ॥ ૧૦ ॥ સાંભળો દૈતો સાંભળો દૈતો; માત મ્હારી પોકારે, સો વશા પલો જીતનો થયો મ્હારી જનુ-

નીને મારે ॥૧૧॥ શું જુઓ છો જઇએ ઝપાટે સપાટે સુસાટ, એમ કહ્યું કે એસુરે સરવે, દરભડ મુકી દોટ ॥૧૨॥ લગભગ આવ્યા દોડતા છે; લડતના મનસુબા, જનેતાને જ્યાં રૂદન કરે ત્યાં ઘેરો વાલિને ઉભા ॥૧૩॥ શું છે શું છે પુત્રજ પુછે, કેમ આ છોકરૂ ઝાલ્યું; હેડંબા કહે અણસમજણમાં. ઉધમાતમાં ઘર ચાલ્યું ॥ ૧૪ ॥ એકાએક શું વગર બોલે આરંભ્યો સંગ્રામ; સામા શામી સું પુછ્યું નહી હોય ઘર ગામ બાપનું નામ ॥ ૧૫ ॥ ગટોરગછ કહે મુજ માતા; તે વાત કયાં તું પુછે હળિમળિ સુત ઉછંગ લીધે; તે તણુ કારણ શુ છે ॥ ૧૬ ॥ સુતના વાયક સાંભળીને, વદિયાં મા વચન; મરણ પામ્યો બંધવ તારો અરજુનજીનો તન ॥૧૭॥ એવું સાંભળી પડયો ચરાડે અરેરે શ્રી રણછોડ; ત્રિલોકમાં આવો ભાઇ ન મળે, ભાગિ ગઇ મ્હારિ જોડ ॥ ૧૮ ॥ અરેરે ભાઇ બેહદ બેસાડયો; કહી ઢળિ પડયો ધરણ; હવે જીવિને શું કરૂં હું; આણું મારૂં મરણ ॥ ૧૯ ॥ વલણ ॥ મરણ આણું માહરૂં, જીવ્યામાં શો સાર, કહે વલ્લભ રૂવે ઘણો, ભિમ તણો કુમાર.

કડવું ૨૨ રાગ લલીતની છાયા.

અરર બંધવા; આમ શું કરયું; મરણ પોડતાં દિલના ડર્યું વિર રી શાળવા, રિશ શું ચડી, પ્રથમ આવિરે, વાતના જડિ ॥ ૨૨ ॥ મરણશું પડયો પુર્ણ પીડનો, સુરપણ ઘણો ભાઇ ભિડનો ॥૩॥ ખબર હોત તો, આમ ના બને; એકલડો કર્યો, બંધવા મને ॥ ૪ ॥ રજળતો થયો. વિર તાહરો, અમુલ્ય ભાગિયો, ભુજ માહરો ॥ ૫ ॥ નજરથિ તને, જોઇ ન શકું વગર ઓથનો, કયાં જઇ ટકુ ॥ ૬ ॥ હથગ થઇ ગયો, તુજ દુખડે; ફરિશ તું વિના. રંક મુખડે ॥૭॥ ભળ ન દાખુરે. સંગ કોઇને; દિવસ માહરા. કાઢુ રોઇને ॥૮॥ મુખ દેખુંરે કયાંથિ તું તણું; જન્મ માનતું. દુખ આ ક્ષણું ॥૯॥ વળણ ॥ એમ ગટોરગછ વલવલે; વાગ્યો પેહેલો ઘાવ વલ્લભ દુખે ડુબીયો. કિધો મરવા ભાવ.

કડવું ૨૩ રાગ સવઇયો.

ગટોરગછે આદર્યું મરવું હેડંબા વદી વચન, શો માલ છે સુતએમ કર્યામાં ઓરે માહરા તન ॥ ૧ ॥ ભ્રાત તારો નથી મરણ પામ્યો હજી પ્રહ્લાદે પ્રાણ, ક્રધોને પુન્યે જીવતો થાશે, નીશ્ચે છે નિરમાણ ॥૨॥ કલેશ મુકિને કુંવર મહારા; આપણા ધામમા જાઓ; ચરણામ્રતી

અમર કુંપો છે,સાતમે માળથી લાવો ॥ ૩ ॥ સુણી ગટોરગછ સંચરીયો
તો, આવ્યો પોતાને ધામ; કુંપો લાવ્યો વ્હેલો, આવ્યો પ્રભુ કરો વિશ્રા-
મ ॥૪॥ તેમાંથી અમ્મર હાથમાં લીધું, હેડંબા હેત આણી, બીજુ લી
ધું ગટોરગછે, ત્રીજુ સુભદ્રા રાણી ॥ ૫ ॥ સુભદ્રા કહે આવજો આડે,
ધરમ જેઠનું પુન્ય; મરણ પામેલો બેઠો થાજો; કુંવર અભેમન્ય ॥ ૬ ॥
ગટોરગછ કહે પરમેશ્વર કુળકું મ્હારૂં સમાજો; આડે આવજો સત્ય કુ-
ન્તાનું. બંધવ બેઠા થાજો ॥૭॥ હેડંબા કહે અરણ્યમાં હું ન્હાનેથી
મોટી થઇ; ભીમ વીના અવરના સામું, જો મેં જોયુ હોય નહી ॥ ૮ ॥
પતિવ્રતા વ્રત પાળ્યું હોય તો. તે પુન્ય આવજો આડે; સુત પડેલો બેઠો
થાજો કહિ મુખમાં જળ પાડે ॥ ૯ ॥ ત્રણે મળી મુખમાં જળ મેલ્યું,
પુન્ય તણુ જે વાર; પ્રાણ બ્રહ્માંડે ચડિ ગયેલો. ઉતરીયોં તે વાર ॥ ૧૦॥
નસેનશોમાં પ્રાણ પ્રસરીઓ,શુદ્ધી આવી તત્ર ઝઠયો, મારમારકરતો ક્રોધ
ભરેલો અભિમાન્યુ ત્યાં ઉડયો ॥ ૧૧ ॥ કયાં ગયો શત્રૂ કયાં ગયો શત્રૂ.
હળાહળ વ્યાપી રીશ; ગટોરગછે અભીમાન્યુના, ચરણોમાં ધર્યું શીશ,
॥ ૧૨ ॥ સુભદ્રા કહે કુંવર મ્હારા, કોને શત્રૂ ક્હેમે છે,શો સગો થાય તા-
હરો જો, ચરણ કોણ નમે છે ॥ ૧૩ ॥ ઘરમાંને ઘરમાં વઢી મુઆ, ન-
નથી દુસમનદાઇ. ભીમ કાકાનો સુત ગટોરગછ,વડીલ તારો ભાઇ॥૧૪॥
તે સુણતામાં અતી હેત આવ્યું, મુમત મોઝા વળીયા ઉઠાડયો ભાઇ
ભુજ ઝાલી; અન્યોઅન્ય બે મળીયા ॥૧૫॥ આંગળી ઝાલી નીકળ્યા ચા
લી, ધામ ભણી સુખ જાણી, તે બેઉ પુઠે હાથ ગ્રહીને, જાય જેઠાણીદે-
રાણી જેઠાણીને બે બંધું. પાન સોપારી લીધાં ॥૧૭॥ સામા સામી બેશી
હીંદોળા ખાટયો; તેમાં કર્યાં આસન; એક બાજુ સુભદ્રા બીરાજી; સાથે
અભેમાન તન ॥ ૧૮ ॥ એક હીંદોળે બેઠી હેડંબા, સુત પોતાનો સાથ;
તે બેઉ લાગ્યાં પુછવા, શુભદ્રાને સરવ વાત ॥૧૯॥ હેડંબા કહે ઓરે
દેરાણી, શું કરે છે સહુ ઘેર;પાંડવ અહીથી પરવર્યાં તે, પછી થઇશીપેર
॥૨૦॥ સુભદ્રા કહે સુણો જેઠાણી; કહુ પહેલી વાત; તમારે ધામેથી ફ-
રતા ફરતા, ગયા જે પ્રાત ॥ ૨૧ ॥ પંચાળ દેશમાં પંચાળી નારી,
પરણ્યા પાંચે વિર; ઘેર જઇને રાજ્ય લીધુ. ધર્મ ધોરીધર ધીર ॥ ૨૨ ॥
પછી નર દીયર તમારા આવ્યા એ દ્વારામતિ. હરણકીધું માહરૂ ને, લ-
ગ્ન થયું ફરથી ॥ ૨૩ ॥ જન્મ થયો અભીમન્યુનો કહેવાઇ લીલા

લ્હેર; પાન્ડું રાજાને સદગતી દેવા; યજ્ઞ કર્યો આપ ઘેર ॥ ૨૪ ॥ અકારો કર્યો કૌરવ સાથે, કહેવાયા વિસ્વમાં દીવા; તે યજ્ઞમાં અભીમન્યુનો બળદેવે કીધો વિવા ॥ ૨૫ ॥ તે પછી વાંકા દહાડા આવ્યા કઊરવે કપટ કિધું; દુત રમાડી પાંન્ડવ કેરૂં, રાજ્યાસન લઇલીધુ ॥ ૨૫ ॥ દ્રૃપતી સતી દુતમાં હાર્યા. કઊરવ કુમતિ કહાવ્યા; નગ્ન નચાવવા મારદેતા, પંચાળી સભામાં લાવ્યા ॥૨૭॥ સોવિર મળિને ચીરતાણ્યાં, સતી સાથે બળ દાખી; અનેક ચીર પ્રભુએ પુર્યાં, દ્રૃપદીની લાજ રાખી ॥ ૨૮ ॥ તે થયા પછી વ્રતી ફરી તે પછી સોંપી નાર; પાંચે ભાઇને પ્રેમદા તે, વન ગયાં વર્ષ બાર ॥૨૯॥ હું અભિમન્યુને કુંતાજી રહયાં વિદુરનેઘેર ગરીબ અવસ્થા આપણી આવિ; તે જાણી સરવે પેર ॥ ૩૦ ॥ નીરધન થયાં ને રાજ્ય ગયાં. તે સમજ્યા સહુ લોક;બળદેવે જાણ્યુ ન વિતે લ્હાવો, માટે વિવાહ કર્યો ફોક ॥ ૩૧ ॥ ફોક કર્યાંની ફીકર નહોતી નહોતું તેવાતે બ્હેર;પણ તે વિવાહ ભાગીને કર્યો,દુર્યોધનને ઘેર ॥૩૧॥ તેથી મને મહા કલેશ થયો, તે કુંવરે પુછી વાત; મેં દીકરી દીકરી કહી દુભ્યો મારી છાતીમા લાત॥ ૩૩ ॥ તેથી અભેમન્યુને રીસ આવિ કળકળિ બોલ્યો આપ; એણે કહ્યું એ કન્યા ન વરૂ તો બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૬૪॥એમ કહીને તઇયાર થયો એ,વાર્યું ન કીધું લગાર; કૌરવના ભયથી રાત્રિએ, નીકળ્યા ધામની બ્હાર ॥ ૩૫ ॥ મેં જાણ્યું જે કુંવર સાથે, પીહેરીયે હું જાઉ; મ્હારા બે બંધુને કરગરીને એ કન્યા પરણાવું ॥ ૩૯ ॥ એમ જાણ્ હું જોડે આવી, દારૂણ દુઃખમાં ડુલ્યાં;પંથતણિ યાદ રહી નહિને, દ્વારીકાં મારગ ભુલ્યાં ॥ ૩૭ ॥ વનને વિશે વીપત વેળા, આવી પોહોચ્યાં હાંઇ; અજાણે અજાણ લઢાઇ લેઢયા નીશા સમે બે ભાઇ ॥ ૩૮ ॥ ઓરે ગટોરગછ દીકરા મારા, ભાઇને બહુ સમજાવો હઠ મુકી દે એ કન્યાનિ ઘેર પાછો મોકલાવો ॥ ૩૯ ॥ કલેશની કન્યા ન જોઇએ આપણે; ધણિક મળસે તન; કાકિનાં તેવાં વેણ શુણિ વદે, ગટોરગછ વચન ॥ ૪૦ ॥ ઓ કાકિ ભાઇને પાછા મોકલું લાજે માહારા બાપ; એ કન્યા એને ના પરણાવું, તો બ્રહ્મહત્યાનુ પાપ ॥ ૪૧ ॥ શુભદરા કહે જુઓ હેડંબા, આશો તમારો ધારો તમ સુત ટંટાનો તંત લે છે તમે;પાસે છો કેમ ના વારો ॥ ૪૨ ॥ હેડંબા કહે ટેક ગ્રહે છે, તેમાં તે હું શું વારૂં; મરવું ન ડરવું પાછા ન ફરવું, કામ એ ક્ષત્રીનું સાર ॥૪૩॥ ધારે તે કરે કુંવર મહારો. હું પણ પક્ષે ધાવું;દ્વારીકાધીશ

જો પુત્રને મારે; તો દ્વારીકાં ગળી જાઊં.॥૪૪॥ સુભદ્રા સુણી વીસ્મય પામી, સુરતણીછે સવાઈ; માતનું જોર તેનો દીકરો કરે ધાર્યું તેમાંશી નવાઈ ॥૪૫॥ પછી હેડંબાનો પુત્ર પુછેછે, કાકી કયારે લગ્ન થાશે; જાન લેઇને કઉરવ જોધા, દ્વારીકા કયારે જાશે ॥૪૬॥ સુભદ્રા કહે કાલે સવારે, નીકળશે એની જાન; ગટોરગછ કહે પરમ દહાડે; અમે થશું સાવધાન. ॥ ૪૭ ॥ વળણ ॥ એમ કહીને એ રહયા આગળ કહુ મહીમાય; કહે વલ્લભ કઉરવ ગ્રહે. વીવાહ સામગ્રરી થાય. ॥

કડવું ૨૪ રાગ ચોરાગી ચોપાઈ.

વલ્લા વહ્યશમપાયે વચન. તું તો સાંભળજે રાજન; હવે હસ્તીના પુર શું થાય, કરે ત્યારે દુરયોધન રાય ॥ ૧ ॥ લીધી સેન્યા ક્ષોણી અગીયાર, કીધા વર રાજાને ત્યાર સાથે સર્વ કુટુંબ પરીવાર, લીધા ભીશ્મ દ્રોણને કૃપાચાર. ॥ ૨ ॥ ચોથા અસ્વસ્થામા પણ સંગ, ભલો કીધો ત્યાં જાનનો રંગ, કર્યા સાબેલા શોભિતા સારા, પહેરી પટકુળ નીકળી દારા ॥૩॥ વાગે દુન્ડભીડંકા અપાર થાય ભેર ભુંગળ ટેંહકાર; વાગે મોરલી મોવર સરણાઈ; તાસાં ઢોલ પરઘમ વાગે માંહી ॥૪॥ વાગે છતરીશ વાજાં તે સાથે કહાડયો વરઘોડો ભુનાથે; વરને સજાવીયો સણગાર, જામા પટકા ચીરા હીરા હાર ॥ ૫ ॥ કાને કુંડળ લીલમ લળકે, બાંધ્યા બાજુબંધ રત્ન ચળકે; કેડે કામનીયો ગાણુ ગાય, ભાણુમતી દીપક કરમાંય ॥ ૬ ॥ ચાલ્યાં સુભ સોભાયે સોહાગ; થયા સુકન આડા વહ્યાનાગ; પુછે પાપી આ શુકન કેવા, કહે મામો ફતે થાય તેવા ॥ ૭ ॥ પછી ચાલ્યાસરવ સુખભેર, નરનારી બાળકભલીપેર; એણે ઘણીશોભાવી છે જાન: મનમા મ્હોટાઇ અભીમાન ॥ ૮ ॥ થયા લગભગ દ્વારકાંમતી ત્યારે બોલ્યો છત્રપતી; મામા સેન્યના જોદ્ધા છે જેહ, આપો આભુષણ શોભે તેહ ॥ ૯ ॥ જોઈ જોઇ જાદવ વીસમે થાય, જોઇ બળદેવ બહુ હરખાય; જોઇ જાણે એવું વીશ્વપતી, આવો વેવાઇ મને મળ્યો નથી ॥૧૦॥ ગાજ્યો ગોરીયો ગીત ભાતભાત, જઇએ તેવા થઇએ પ્રખ્યાત; એવી આગના દીધી ભુપાળ. કહ્યા પ્રમાણે કર્યું તતકાળ ॥૧૧॥ આવ્યા દ્વારીકાને ઝાંપે જયારે દીધા દુન્ડભી ડંકા ત્યારે, જેના ઉંટ ઉપર ઘાંસા વાગે રસ્તે આવી માગણ લોક માગે ॥ ૧૨ ॥ ઘણા બંધીજનો આવી જાચે, ચાલતે રથ અપછરા નાચે, રસ્તે જાતા થાયે થેઇકાર, ઝુલે ઉંટ હાથીને

તોખાર. ॥ ૧૩ ॥ ઘણા રથ સુખપાલ ને મેના, બોલે છડીદાર જસ ઘણા એના; લે છે પુરણ વિવાનો લ્હાવ; રસ્તે થયા અંતર છંટકાવ. ॥૧૪ ॥ આવી દ્વારકાંને ઝાંપે જાન, સામા આવ્યા બળદેવ ભગવાન; આવ્યા જાદવ છપન કોટી. અહો જાન આવિ ઘણુ મ્હોટી, ॥૧૫ એવા વીખાણ થાય અપાર, દેખી ગાય કૌરવની નાર. ॥ વળણ ॥ ગીતાં ગાતી કામની, નહી મનમાં કાંઇ શોક; વરરાજાને નીરખે આવી ગામનું લોક.

કડવું ૨૫ મું ઝરમરિયા ઝાલા એ રાગ.

બંકા રાજાના ડંકા વાગીયા,જાદવરાય જાગો; આવી કૌરવ કેરી જાનરે, જાદવરાય જાગો. છત્રપતી હૈ પધારાયા,જાદવરાય જાગો,જાગો બળદેવ ભગવાનરે; જા. ॥ ૧ ॥ ભવિસ ભલુ તમાહ્યરૂ, જા. કયાંથી જાનૈયા તમ ઘેરરે જા; કૈ આવ્યા ને કઇ પાછાગયા, જા. પણુ તમપર થઇ મ્હેરરે જા, ॥ ૨ ॥ ભુપતી નરપતિ નામના, જા. મલપતા દુરીયોધનરે; જા. શૈન્ય સકળ સોહ્યામણિ જા, કરશે એ. નગરી પાવનને, જા. ॥ ૩ ॥ આવ્યા હલમલતા હાથીયો જા, રથમેનાને સુખપાલરે. જા, આવ્યા છે ઘોડલા ખંખુરતા. જા. વાગે મરદંગ ઢોલ તાલરે જા. ॥ ૪ ॥ ગોકુળ ગામના રહેવાશીઓ. જા. ઘણા દહાડા ચારી ગાયરે; જા. હમે વેવિશાળમાં નીચું, જા હવે આવ્યા ગ્નાતી માંહ્યરે જા. ॥ ૫ ॥ નહીતો કો ક્ષત્રી કહેતું નતું, જા. સહુ કહેતું હતું ભરવાડરે. જા. હમે મળ્યા તો દહાડા વળ્યા. જા. વેવઇનો માની લેજો પાડરે, જા. ॥૬॥ ગાય જાદવ કેરી કામની. ફુલાશો મેલો, નથી અજાણ્યું તમકુળરે. ફુલાશો મેલો; થોડાં ફુલીને થાવો ફાળકો, ફુ. વિચારો વેવાણો મુળરે. ફુ. ॥ ૭ ॥ બોલો વિચારી ઢીમર જાતનાં, ફુ. સંતનુની મછગંધા નારરે, ફુ. છે બાઇ માંછીની દીકરી ફુ. તેણે હતુ ઘર નાત બારરે ફુ. ॥ ૮ ॥ ગાંધારી વેવણ વડીલ છે; ફુ. તેને જઇ પુછી જુઓ વાતરે, ફુ. માહાદેવજીનો નંઢીયો ફુ, તે પરણિ ગયો તેની સાથરે. ફુ. ॥ ૯ ॥ આજ કાલ વધી પડયા વિશ્વનાં, ફુ પેહેલાનો કયાં કહીએ અંન્યાય, ફુ. તેમને લેવા ક્ષત્રીની નાતમાં; ફુ, હમે આ દીજીયે કંન્યાયરે, ફુ. ॥ ૧૦ ॥ ચંદ્ર સરીખી અમ છોકરી. ફુ. વરરાજા હુતડાંનો ભાઇરે, ફુ. ડાહી ડમરી દીકરી દીજીયે, ફુ. બુધી નથી વરમાં કાંઇરે ફુ. ॥૧૧॥ વાયશ સંગ હંશ બાંધીયે, ફુ. જેવા મરકટને

મોતી હારરે. ઃ. ભોળવાયા બળદેવ દે છે દીકરી. ઃ. કેહેવરાવશો ન-હીં બહુ વારરે, વીરરે, ઃ. ॥૧૨॥ વલણ ॥એવી રીતે વેવાણો,આનંદના ગીત ગાય; કહે વલ્લભ સહુ લોક ત્યાં. વરને જોવા જાય.

કડવું ૧૩ રાગ સાખીની ચાલ.

વરરાજાને જોઇ જોઇ લોકો, મરડે પોતાનાં મુખ: બળદેવે બીહામણો વર સોધ્યો જોઇ પૈસાનું સુખ. ॥૧॥ ચંદ્ર સરીખો સુત પાર્થનો અભિમન્યુ જેનું નામ કન્યા લાયક એ વર હતો. રૂપ રૂપનો ધામ. ॥ ૨ ॥ બળદેવજીએ આ વર લેવા શું જોઇ કીધું પ્રયત્ન; કાગડાની કોટમાં બાંધે છે, સુરેખા સરખુ રત્ન ॥ ૩ ॥ એમ છાના વાતો કરે છે, ટોળેટોળાં વળી ત્યાંય; બળદેવજી જાન તેડીને લાવ્યા; દ્વારકાં કેરી માંય. ॥ ૪ ॥ સાંમા સામી બે મુકામ આપ્યા, જુજવા નરને નારી;આસના વાસના ઘણી કરીને, હળધર ગયા ઉતારી ॥૫॥ એવે આણંદે દીવસ ગયો.॥૬॥ અભિમન્યુને આપે ઉઠાડયો, વિર હું દ્વારીકાં જાવું; અરજુન સુત કહે મમ વીરા હું પણ સાથે આવું. ॥ ૭ ॥ ગટોરગછ કહે મમ બંધું, બેઠા ભજો શીવ શીવ; હું એકલો જાવું સુભદ્રા કાકીનો ઘણો છે અધીરો જીવ. ॥૮॥ સુણી સુભદ્રા એમ બોલી, બેટા એ બોલે તું ઠાલો;જેવો મ્હારો મોગો મને તેવો;તારી માને તેવો તુ વ્હાલો.॥૯॥ ભત્રીજા તેં એકલો શાં રણ ભોગવ્યાં તે બતાવો: દીકરા હું આગના આપું છું. હળીમળી બેઉ જાવો. ॥ ૧૦ ॥ ગટોરગછ કહે ખુશી તમારી, ઉઠો વિરા થાઓ ત્યાર; અભીમન્યુએ વસ્ત્ર પેહેર્યાં, હાથ લીધાં હથીઆર. ॥૧૧॥ ત્યાર થઇને કુંવર બોલ્યો ઓરે ગટોરગછ ભાઇ, મ્હારે ઘેર છે સારેબી ઝાજી,તેવી નથી જોઇ કાઇ ॥૧૨॥ રીદ્ધી સીદ્ધી નવનીધીનમારે; દ્રવ્યેહારે સુરપતી; પણ મને એક ખામી લાગે છે, વાહન કેમ કાંઇ નથી, ॥૧૩॥ ન મળે ઉંટ કે ન મળે હાથી, ન મળે એક તોખાર; ચરણે ચાલીને દ્વારિકાં જાશું કેવે પ્રકાર ॥ ૧૪ ॥ ગટોરગછ કહે વીરા મ્હારા, જે કહો તે છે ત્યાર; એમ કહીને દહીત માયાવી; બોલાવ્યા તે ણિવાર. ॥ ૧૫ ॥ ચાર દહીતનો રથ બનાવ્યો; ચારને કીધા ઘોડા; ચાર દહિતનાં પીન્ડાં બનાવ્યા, ચારના ચાર અછોડા ॥ અભીમન્યુ જોઈ આનંદ પામ્યો આ ગુણ કેમ કળાય; વીરના વખાણ કરતો આવિ, બીરાજ્યો રથમાંય ॥ ૧૭ ॥ ચાબુક ઝાલી હાંકવા બેઠો, ભીમ ત-

ણો કુંવાર; બંને માતાની આગના લીધી, હંકારીયા તોખાર ॥૧૮॥ રથ ચલાવ્યો પવ્વ વેગે દ્વારીકાં લગભગ થાય; એક જોજન ગામ આધુ રહ્યું કે, બોલ્યો અભિમાંન ત્યાંય ॥ ૧૯ ॥ ઓ ભાઇ રથ રાખો હાંઇ ઉ-ભો, રહ્યો અશોક બાગ; તેમાં છે ભોંયરૂ ઉતરવાનું, જાણે નહી કોઇ કાગ ॥ ૨૦ ॥ ગામમાં ગયાનું કામ નહી, લેવી છે પરાઇ છોરી; નથી આવ્યા કરવા શાહુકારી; છે કરવાની ચોરી ॥ ૨૧ ॥ એવું સાંભળી ર-થ રાખ્યો, ઉતરીયા બે વિર; માયાવીયે રથ લોપ કીધો, બાગે ગયા ર-ણધીર ॥ ૨૨ ॥ સોહામણી શોભા બાગ તણી છે લીલાશ ભરિ અપા-ર; શીતળ વાયુ વાય ઘણેરો, ત્યાં વ્રક્ષ અઢારે ભાર ॥ ૨૩ ॥ વચમાંસ રોવર સુંદીર શોભે, હંસ રહે તે કીનાર; કમળ પોયણા ખુબ ખીલેલાં ભમર ભમે વારોવાર ॥ ૨૪ ॥ બપૈયા બાગમાં બોલ્યા કરેછે, કોયલ કરે બકોર; પોપટ ઝીંણિ ડાળીયે હીંચે, ટઉકા કરે છે મોર ॥ ૨૫ ॥ શબ્દ પાડી પાડી મેના બોલે, બોલિ છે લોલા રંગ; ચમકી ચકચક ચકોર બોલે, કઉઆ છે સ્વેત અંગ ॥ ૨૬ ॥ તેતરના ટઉકા થાય મિઠા, દાદુર પક્ષી અનેક; અનંત પક્ષી બાગમાં બોલે કહેતાં ન આવે છેક ॥ ૨૭ ॥ લટરો લીવિ તરૂવર કેરી, ઘણીક લાંબી વધેલિ, ગુલબાસ ગુલછડિગુ-લસબ્બો, ચંપોને ચંબેલિ ॥ ૨૮ ॥ મોગરો માંલઆગરિ ને મરેઠી, સુર્ય વંશી ફુલ મોહોટા; કરેણા કરેણીને ગુલબાસો, ગુલશાવડિ ગલગોટા ॥ ૨૯ ॥ ખડચંપો ચંપાવતી ચમરીં અમ્મર ફુલ સુવાહિ; રેવાત કેત-કીને જાઇ જુઇ;બોરસલી બારમાસી ॥ ૩૦ ॥ હારસંગોને અમથીઓ છે ફનસવંશી ફુલ; જાયફળ જાવંત્રિ તમાલ પત્ર, તજ ઘણિ અમુલ ॥ ॥ ૩૧ ॥ સફેર જનને શીફળ ફોફળ,શીકોરાં સેતુર;શેફટો શીમળો શીતા ફળી છે લિલાં મરિ મહા મધુર ॥૩૨॥ સામફળ જામફળ ઝાડ જાંબુનાં, બપૈયાને બદામ; કનસ ફનસ પપનસ લીંબુ, દાડમડી જામ ॥ ૩૩ ॥ એખાડ અંજીર અનનસ કાજુ, કમરખ કેળને ડમરા, ફલમાં આંબા બોરડી નારંગ, તે પર ભમે ભમરા ॥ ૩૪ ॥ દ્રાક્ષ ચોરૂ ચારોળી ને પ-સ્તા, ફાલસાં ખારેક મ્હોટી, પીપર લવિંગ અકલગરો એલચીની લં-બ સોટી ॥ ૩૫ ॥ અગરચંદન સુખડ જાસુદ, લજ્યાળુ શકોચેલી; આ શાળ વળયારી પાડા પાંદડી, હેરામણિ શામ વેલિ ॥ ૩૬ ॥ સમુદ્ર સોસ ને નાગર વેલ્યો, પંકજ ધરણ ઢળાયો. પોપટ વેલી ચાંદવેલિ તે, વ્રક્ષ માં વાંકી વળાયો ॥ ૩૭ ॥ વળણ એવા બાગમાં આવીયા, હરખ્ય જોઇ નરેશ, પછી દીઠું ભોંયરૂં, તેમા કર્યો પ્રવેશ.

કડવું ૨૭ મું ॥ રાગ સામેરી ॥

ઉતરીયાબેભાઈ ભોંયરામાં,ભોયરૂભારેવિશાળ; ગટોરગછે તેમાં કરી માયા, દહીત કીધા તતકાળ ॥ ૧ ॥ બે દૈતની બે ખુરશી કીધી, બેઠા ભાઈ શ્વાસ વળ્યો; હેડંબા સુતે ચાર દહીતનો ઢોલીયો કરીને ઢાળ્યો ॥૨॥ ચાર દહીતનાં પાત્ર બનાવ્યાં, લોટા લોટીને થાળા; ચાર દહીત મનુષ્ય બનાવ્યા, ચાકરી કરવા વાળા ॥૪॥ અભીમન્યુ જોઇ વીસમય પામ્યો, ભાઈ પ્રત્યે ઓચરીયો; સામાન ઘર ખટલો જોઇએ તે, ભલો માંથામાં ભરીયો, ॥ ૪ ॥ એમ અતી મન આનંદ પામી, બેઠા છે બેઉ ભ્રાત; દ્વારિકાંધીશનું નથી અજાણ્યું આવ્યાની જાણી વાત, ॥ ૫ ॥ અંતરધ્યાન થઇ હરી આવ્યા, ભાણેજ શું ભાવ ભરીયા, આવ્યો છું મળવા કેહેતા કેહેતા, ભોંયરામાં ઉતરીયા.॥ ૬ ॥ ગટોરગછ કહે કોણ છે એ, તવ બોલ્યો અભેમાન, આવવા ઘો મારા નાહાના મામા, નામ એનું ભગવાન. ॥૭॥ વિવાહકમાં એ નથી રાજી, વાત જાણું છું તમામ, કન્યા દેવે ધારી દુશમનને, મોહોટા મામાનું કામ. ॥ ૮ ॥ એમ કહીને બેશી રહ્યા બે, ભાણેજને દલ દુખ, મામા આવ્યા કે અભીમન્યું, મરડી બેઠો મુખ. ॥ ૯ ॥ પ્રભુ કહે કેમ આડુ જુએ છે, શો મુજથી થયો શોક, કસુર તે બાંધ હળધારીની,તેણે વિવા કર્યો ફોક; ॥૧૦॥ સુર્યની સાખ્યે સત્ય વદુછું, ચોખ્ખે અંતસકરણ, સુખ રૂપે બે ભાઇ મળીને, કરો કન્યાનું હરણ, ॥ ૧૧ ॥ જેવું ધુમાય તેવું ધુમો, સલામાં છું ગોપાળ,છેવટ સુધા સાહ્યતા મારી, વાંકો ન થાશે વાળ. ॥ ૧૨ ॥ અભેમન્યુ કહે વાહ મામા. તમે ધારી રૂડી પેર, દારૂણ દુખનો દહાડો આવ્યો, રહ્યાં પરાયે ઘેર. ॥૧૩॥ મુજ બાપ કાકા વન સધાર્યા નાંખી દેઇને નેટ, વિદુરને ઘેર પુત્રને માતા, પોશીયે પાપી પેટ, ॥ ૨૪ ॥ બહેન તમારી શુભદ્રાજી; હું તમારો ભાંણેજ, પરઘેર વેઠ કરી પેટ ભરીયે, લાન્છન તમને તેજ, ॥૧૫॥ ભાણેજ ભમની નવ્ય તેડાવ્યાં, સગાઇ સુંપડી છેટી; જગતની લાજ તમોને ન આવી; શું ગયુ ખાતા ખુટી ॥ ૧૬ ॥ કૃષ્ણ કહે તું સુણ ભાણેજા, કહું વિશ્વનો માંહમાય, દિવસો વાંકા આવે ત્યારે કોઇ સગુ નવ થાય, ॥ ૧૭ ॥ ચઢનો દિવસ હોય તે વારે, રહે વશ મરદ મેહેરી, આયફત આવે એટલે ભાઇ, થાય વ્હાલું પણ વેહેરી, ॥ ૧૮ ॥ સમજીને શું મારે છે મેહેણું,વળી આ વેળા વળશે ધાર્યું કરો હાંકકામ તમારૂ, જરૂર કન્યા મળશે, ॥ ૧૯ ॥ ગટોરગછ સાંભળી થયો ખુશી

બોલ્યા પ્રાણજીવન; એ ભીમ સુત તમારી પાસે હું માગુ છું વચન.
॥૨૦॥ માયાવી કહે માગો માહારાજા, બોલ્યા અશરણા સરણ; સોળ
સહસ્ર મ્હેલ માહારામા, તમે ના મુકો ચરણ ॥૨૧॥ અભીમન્યુને મા-
હા દુખ લાગ્યું; મામા એવું કહો કેમ; મ્હારા ભાઇને કેવો જાણ્યો, શું
પડયો મનમાં વેમ. ॥૨૨॥ પ્રભુ કહે કાંઇ વેમ નથી ભૈ; ભલે બધે સ્થ-
ળ ફરે; ફરે પણ તારો વીર છે મસ્કરો;જ્યાં જાય ત્યાં હાશી કરે ॥ ૨૩॥
ગટોરગછ કહે વીરા માહારા હરીએ કરી ખરી વાત;તેમાં તું દુખ લાવ્ય
ન મનમાં, સમજાવ્યો એમ ભાત; ॥૨૪॥ ગટોરગછે ગોવીંદજીને વેણુ
દીધું ત્રત કાળ; જાવો તમ રે ધામ ન આવું; પછી ગયા ગોપાળ ॥૨૫॥
ગટોરગછ કહે મમ વીરા હવે હું દ્વારિકાં જાવું; કૌરવ કુળનો હું છું
અજાણ્યો ત્યાં જઇ ઓળખી આવું ॥૨૬॥ એમ કહીને ભોંયરામાંથી,
નીકળી ચાલ્યો બ્હાર; નગ્રને દ્વારે આવીને ઉભો ભીમ તણો કુમાર.
॥૨૭॥ એવે દીઠો એક જાદવ જતો, ગટોરગછે બોલાવ્યો કહો ભા-
ઇ કોણ લોક તમે છો, પુછવાનો પ્રેમ આવ્યો ॥૨૮॥ જાદવ કહે જદુ-
પાતના, હમે જાદવ જાતે ગટોરગછ કહે પધારો, કામ નથી લાંબી વાતે
॥૨૯॥ એમ કહીને વિદાય કીધો, માયાવી જે ભુપ: આકતી જોઇ જા-
દવનીને, તેવું ધરીયું રૂપ ॥૩૦॥ જાદવ જેવો જોધ બનીને, નગ્રને વીશે
પળીયો: બજારમાં બીજો જાદવ દીઠો; તેને જઇને મળીયો. ॥ ૩૧ ॥
ગટોરગછ કહે કેમ ભાઇ, વેવાઇ આવ્યા કયારે; હું નથી જાણતો વાત
આવ્યાની, જાદવ બોલ્યો ત્યારે. ॥ ૩૨ ॥ ગઇ કાલની જાન આવેલી છે,
જાની વાસે જોવા જાવો; ગટોરગછ કહે ચાલો સાથે, મને સહુ ઓળખા-
વો, ॥૩૩॥ જાદવ કહે શું નવ ઓળખે, દુરિયોધન ભુપતી; હેડંબા
સુત કહે ઓળખાવો, ઓળખતો હું નથી ॥ ૩૪ ॥ એમ કહી જોડે
જાદવ લીધો, આવ્યા જાની વાસે; જદુ કહે જો ગાદીયે રાજા, શકુનીમા-
મા પાસે. ॥ ૩૫ ॥ જેદ્રથ ભગદ્દત ભુરિશ્રવા, કરણ સુશરમાય; આ-
દ્રોણ આ ગોરને આ અમ્મર, આ વ્રધ ભીશ્મ પીતાય, ॥ ૩૬ ॥ એમ
સહુ જોદ્ધા ઓળખાવ્યા, ઓળખી નીકળ્યો બ્હાર, ભીમ સુતે જાણ્યું,
ઓળખી લૈ કૌરવ કેરી નાર ॥ ૩૭ ॥ એવામાં એક જાદવ કેરી કામ
ની દીઠી ભુપ; માયાવીએ માયા કરીને,તેવુ લીધુ સ્વરૂપ. ॥ ૩૮ ॥ જા-
દવની બીજી જુવંતીને, મળ્યો હેડંબા તંન,સાંભળ સજની જાન આ-
વિ છે, તે જોવાનું મન. ॥૩૯॥ ચાલ તું સાથે સૈયર મ્હારિ, સમજા-

વી લેઇ જાય, નારીયોને જાનિવાસે આવ્યો જોવા લાગ્યો શોભાય, ॥ ૪૦ ॥ જાદવની નારિએ ઓળખાવી, ભાણુમતી જે રાણી; તેની સાથે ઓળખાવી દીધી, રાણી તણી દેરાણી. ॥ ૪૧ ॥ ઓળખાવિ શકુનિની નારી, ગુસ્સે ભરાયો મનમાં, વેહેર વેહેર લેઉં તોજ ખરો, એમજ તાકયું મનમાં ॥૪૨॥ ત્યાંથી નીકળ્યો ભાણુમતીની, મુખ્ય દાસી દીઠી ભુપ; જદુની નારીથી જુદી પડીને ધરયું દાસીનું રૂપ ॥ ૪૩ ॥ પછી ગયો બળદેવને ધામે, જોવાને સર્વે તપાસી; તવ રેવતીએ એમ જાણ્યું આવી રાણિની દાસી ॥ ૪૪ ॥ એવું સમજી આઉકાર દીધો. આવ્યા શું સંદેહ ખોવા; ગટોરગછ કહે રાણીયે મોકલી, સુરેખા કન્યા જોવા, ॥૪૫॥ કન્યા દેખાડી રવંતીયે, રૂપે શશી હોય તેવી; ગટોરગછે મન વિચાર્યું, ભાભી તો ભાઇ જેવી ॥ ૪૬ ॥ બીજા સહુને ઓળખી ચાલ્યો હેડંબાનો તનઃ મીઠાઇ મેવા લાવ્યોને આવ્યો ભોયરામાં રાજન. ॥ ૪૭ ॥ બે ભાઇએ ભેળા ભોજન કીધું, કહી સહુ માંડીને વાત, એવે સમે દીવસ વીત્યો, પછી ગઇ પોહોર રાત ॥ ૪૮ ॥ તે સમે ભીમનો નંદન બોલ્યો, વીરા અભેમાન જાવું; કૌરવ કાકાને ખંખેરીને, કાલે રાત્રીએ આવું. ॥૪૦॥ આપણું ધન એણે હર્યું તો એનું હું હરી લેવું. બાગની પાસે મેદાનમાં છું, સમીપ રહ્યા જેવું ॥૫૦॥ એમ કહીને બ્હાર નીકળીયો; બળીયો માયાવી તન; મોહોટા મેદાનમાં ઉભો રહીને, માયા રચે રાજન. ॥૫૧॥ વળણ મેદાનમાં ઉભો રહી માયા રચે બળવાન; વલ્લભ વદે કામ કારમું. કરે ભીમ સંતાન.

કડવું ૨૪ રાગ સાખી.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ છોડીને શીશ પછાડયું માયાવિયે તે વાર; જુજુ જેવડા જીવ ખરિ પડયા, દહીત થયા નિરધાર ॥૨॥ તેર સહસ્ર અસુર ઉપન્ના, લાંબા પોહોળા સુરા સારથી; તેમાંથી હજાર દહીતને, કીધા મ્હોટા હાથી ॥૩॥ એક હજારને ઉંટ બનાવ્યા, ન મળે જેના જોડા; એક શહસ્ત્રને અળગા રાખી; તેના બનાવ્યા ઘોડા ॥૪॥ હાથી ઘોડાને ઉંટ સુદ્ધાં, કીધા ત્રણ હજારઃ ત્રણશહસ્ત્ર અસુર કેરી, સાંકળો કીધી સાર ॥૫॥ એકેકી સાંકળે અકેક પશુ બાંધી

દીધું, તે વાર;જુજવિ જાતનીજુજવિ ઓળચો,ઉભી રાખી નીરધાર,॥૬॥ પછી ત્રણ શસ્રને કીધા, મનુશ જાતી દાસ;એક એક શેવક બેશી ગયા એક એક જાનવર પાસ ॥ ૭ ॥ જેથી જાનવર વશમાં રહેઃ માંને માવ તનો ત્રાસ, ત્રણ સહસ્ત્રને ખાવા કીધી.ત્રણ સહસ્ત્રની ઘાસ.॥ ૮ ॥ એ રીતેબાર હજાર હહીતો, વાવરીયા વિવેક; રહ્યા ત્રણ હજારમાંથી, અસુર હજાર એક ॥૯॥ ત્રણસેનો તંબુબનાવ્યો.જરિયાનનો નહિ ભુલ;સોનાનુ શિખ્ખર હિરાલળકે,ફરતી મોતીનિ ઝુલ. ॥૧૦॥ ચિલમો લળકે રત્નજ ચળકે, જોતાં પામે મોહ મન; એકસો હહિતનું તંબુ વિશેઃબનાવ્યું સીંહાસન ॥ ૧૧ ॥ સોના ચોપડા સો કર્યાં મેહેતા ખળપણુ કરિ ન શકે, ખડિયા કલમો લેઇ લેઇને, બેઠા બેઠા લખે ॥ ૧૨ ॥ ત્રણસેને પેરાદાર બનાવ્યા, તે બહાર પેરા ભરે; ઉઘાડાં આયુદ્ધ કરમાં ગ્રહિને, ચોકસ ચોકિ કરે. ॥ ૧૩ ॥ એકસોને અનુચર બનાવ્યા. ખમ્મા ખમ્મા મુખ ભાંખે, ગટારગઢેની સેવામાં રહિ, પંખાથી પવન નાંખે ॥ ૧૪ ॥ કૈ પાન આપે સોપારી આપે, કૈ જન ચમ્મર ઢોળે; કૈ પગ ચાંપે માગે તે આપે. શોભે કળા જેમ શોળે ॥ ૧૫ ॥ લીલિ ટોપી લિલિ કફ્વી. લીલા સુરેવાળ પેઠો; આંખ કપરિ આકૃતિ જબરિ, સોધાગર થઇને બેઠો ॥૧૬॥ સીહાસનપર શોભે માયાવિ. થઇ બેઠો વેહેપારિ; રૂજની વિતિ વહાણું વાયું દેખાઇ શોભા સારી ॥ ૧૭ ॥ ઉઘડયા દરવાજા દ્વારિકાનિ, ચાલિ ગામમાં વાત; વેહેપારિ આવ્યો જાનવર લાવ્યો, જાગી રાય પ્રખ્યાત, ॥ ૧૮ ॥ છત્રપતિ છે ગ્રહસ્થ ઘણેરો તેથી આવ્યો વેહેપારિ; એવી વારતા થઇ શભામાં બળદેવ હરખ્યા ભારિ, ॥ ૧૯ ॥ કૃષ્ણની પ્રત્યે હશીને બોલ્યા, સાંભળો શ્રી ગોપાળ, તમોને મુજસરખું નવ મળીયું, એકે વેવિશાળ ॥૨૦॥ ગ્રહસ્થ વેવાઇનું નામ જાણીને, મોહોટો વેહેપારી આવ્યોઃહાથી ઘોડાને ઉંટ સારા, વેચવા માટે લાવ્યો. ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુએ જાણ્યું ખરો વેહેપારી, લાવ્ય હું ખેલ લડાવું; જાનવર લેવરાવવાને માટે બળદેવને ચડાઉં. ॥ ૨૨ ॥ એમ વિચારિ કહે ગીરધારી કરમ હીણો કોઈ આવ્યો, ફેરો એનો ફોગટ પડશે, શું વેચવાને લાવ્યો. ॥ ૨૩ ॥ જાનવર એનું નથી ખપવાનું; બળભદ્ર કરો વિચાર. હું તમ વેહેવાઇને ઓળખું છું, નાદારનો નાદાર ॥૨૪॥ ચમડિ તોડે પણ દમડી ન છોડે પુરણ મખીચુસ; મરે હોડિ ખરચે ન કોડી; જીવનો છે કંજુશ. ॥ ૨૫ ॥ તવ બળદેવને માઠું લાગ્યું શું મુજ વેહેવાઇ એવો; મુમતા પર જાનવર લેવરાવું પછી તું કહીશ કેવો ॥ ૨૬ ॥ કૃષ્ણ કહે તમે મમત મુકો;

પન્ડે કહેવા નવ જાશો, તમારૂં બોલ્યું રહેશે તમ પાશે, પાછા વળી પસ્તાશો ॥ ૨૭ ॥ બળદેવ કહે જ્યારે અદેખા, લેવરાવું તારી હોડે, પ્રભુ કહે આબરૂમાં બેસો આવશે ઢીલે મોહોડે ॥ ૨૮ ॥ એમ અતી વળ ચઢાવ્યો, બળદેવ ઉભા થાય, મુમતે ભરીયાને સંચરીયા, જાની વાસે જાય ॥ ૨૯ ॥ દુરીયોધને માન્ય દીધું, પુરણ બતાવ્યો પ્રેમ; આસન આપી બેસાડી પુછ્યું કહો પધારયા કેમ ॥ ૩૦ ॥ બળદેવ કહે નામ તમારૂં સાભળી વ્હેપારી આવ્યો; હાથી ઘોડારે ઉંટ સારાં વેચવા માટે લાવ્યો ॥ ૩૧ ॥ તેથી વખાણ થયાં તમારાં, મારિ સભાની માંય, તે સાંભળીને કૃષ્ણ માહારો ઝાંખો પડી ગયો ત્યાંય. ॥ ૩૨ ॥ અદેખાઇથી એવું બોલ્યો, મુરખ કોઇ આવનાર, દુરીયોધન શું જાનવર લેશે. છે જીવના નાદાર ॥ ૩૩ ॥ એમ તમારી કરી ચેષ્ટાળી. માટે ઉઠો તમે જાવો; મારા તમારા ટેકને માટે, જઇ જાનવર લઇ આવો ॥ ૩૪ ॥ રાખીને હીંમત માગે જે કીંમત, તે આપીને લાવો દુરિયોધન કહે લાવું ઝપાટે. હવે તમો ઘેર જાઓ ॥ ૩૫ ॥ મુજ ઘેર ઘણો પૈસો બળ્યો છે ॥ ૩૬ ॥ ઉઠો મામા પહેરો જામા, ઉઠો દુસ્યાસન કરણ વીરા તમે પણ ઉઠો, માને વેવાઇનું મન ॥ ૩૭ ॥ એમ કહીને ચારે ઉઠયા, રથમાં બેશી તે વાર, છકેલા ધનને અહંકારે નીકળ્યા નગ્રની બહાર ॥ ૩૮ ॥ બાગના મેદાનમાં જવા લાગ્યા, ટેક ધરયા છે સ્પષ્ટ હાથી ઘોડાને ઉંટ બાંધ્યા. તે તો પડીયો દ્રષ્ટ ॥ ૩૯ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ મામા, મોહ ન લાગે સાથી, આપણે ઘેર સોધ્યો નવ મળે, એવો ઘોડો કે હાથી ॥ ૪૦ ॥ આપણા લાયક છે જાનવરો મોહ ઘણેરા ચડીયો; એવે લગભગ જાતાં જાતાં તંબુ નજરે પડીયો ॥ ૪૧ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ મામા, હું છું છત્રપતી; પણ જરીઆનનો આવો તંબુ, આપણા ઘરમાં નથી ॥ ૪૨ ॥ એવે એની સાહ્યબી દીઠી, તંબુ કને પરવરીયા, ચારે જણા રથ વીશેથી, માલ લેવા ઉતરિયા ॥ ૪૩ ॥ ડેરા તંબુમાં જાવા લાગ્યા, આગળ છત્રપતી; ગટોર ગછના શેવકે રોકયા, તંબુમાં જાવાનું નથી ॥ ૪૪ ॥ શેઠની આગના મળ્યા વિના; ચાલ્યા જાવો ભરયા છરના, મામો કહે આતો છત્રપતી છે, શેવકે કહ્યું તેના ઘરના ॥ ૪૫ ॥ એમ કહી ત્યા ઉભા રાખી એક શેવક મહિ જાય; શેઠને કહ્યું મળવા ગ્રાહક;

આવ્યા તે, રાજ્યકુંવર દેખાય ॥ ૪૬ ॥ ગટોરગછ કહે આવવા દો; કહી બેઠો આડું જાઇ; છડીદારે કહ્યું છત્રપતીને, હવે જાઓ સહુ કોઈ ॥૪૭॥ એટલે આવ્યા ચારે જણા. દેહેરા તંબુમાં પેઠા. ભભકો જોઇને ભય ભરેલા, આવકાર વીના બેઠા ॥૪૮॥ પછી ગટોરગછે સામું જોયું, હ-શી દીધો આવકાર; કહ્યું કે હશો પાન્ડવમાં, બોલ્યો અંધ કુંમાર ॥૪૯॥ ઓરે મામા આતો જુઓ, પાન્ડવ ગામો ગામ, જેને તે એમને સંભારે, મ્હારૂં ન લે કોઇ નામ ॥ ૫૦ ॥ એટલે વહેપારી પ્રત્યે બોલે; મોમો મુખ વચન; પાન્ડવ તો ભીખારી થઇને, ચાલ્યા ગયાછે વન ॥૫૧॥ અનવસ્ત્રના છે ઉધારા. એવી થઇછે ગતિ; સહુના શીરોમણી છે આતો દુર્યોધન ભુપતી ॥ ૫૨ ॥ વળણ ॥ નરપતી છત્રપતી, આ દુર્યોધનરાય; વલ્લભ વદે વખાણીયો, મામાયે મહીમાય ॥

કડવું ૨૯ રાગ ઝડપની સામેરી.

ગટોરગછ કહે મેહેતા મ્હારા, પડે વહેવારમાં વાંધો; શુકન આપ-ણને મળ્યા મોઠા, ઝટપટ ચોપડા બાંધો ॥ ૧ ॥ આપણે હોંશ ભરેલા આવ્યા. જાણિ કુન્તા તન; રાંડીરાંડ મળેલી સામી, નીકળ્યો દુર્યોધન ॥૨॥ ફોકટ ફેરો પડયો આપણે. ચાલો થાઓ તઇયાર; એ આપણો મા-લ શું લેતો તો, નાદારનો નાદાર ॥ ૩ ॥ ચમડી તોડે દમડી ન છોડે, જાણું એની કરણી; છે આંધળાનો છોકરો એની મા આખલાને પર-ણી ॥ ૪ ॥ મારા હાથીની કિંમત જાણે; વ્રકોદર વાયુ તન; અશ્વની કીં-મત અરજુન જાણે વળી નિકુળ રાજન ॥ ૫ ॥ ઉંટની કીંમત રાયકા જાણે, વળી જાણે સહેદેવ; પરીક્ષા વિના પરખશે શું. કંજુસ જીવના એવા॥ ૬ ॥ વળણ ॥ માટે બાંધી ચોપડા જઇએ આપણે ઘેર, દુર્યોધન દબાઇ ગયો, ભારે ભભકા ભેર.

કડવું ૩૦ રાગ સાખી.

વઇશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વિસ્તારીતુજને સંભળાવું. સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ શકુના મામો એમ બોલ્યો, સાંભળો વાત વ્હેપારી, એકવેળા કામ પાડી જુઓ, ખબરપડશે અમારિ ॥ ૨ ॥ અનત્તરમાં કાંઇ નથી જોવાનું, બધી પરીક્ષા અમને; કીમત કહો વ્યાજબી રિતે; માગ્યું દઇશું તમને ॥ ૩ ॥ ગટોરગછ

કહે મારા હાથી, ગજથી ઉંચા ભરાય; એની કીમત એક એક ગજે, પાંચ પાંચ હજાર થાય ॥ ૪ ॥ ઉચ્ચક કીમત અશ્વ ઉટોને, એકેએકે એક અયુત; માગણી તાગણિ નહી કરવાની, સમજો ક્ષત્રી સુત. ॥૫॥ દુર્યોધન કહે કબુલ છીએ, ગજ ભરવાનો લાવો; અસત્ય અધર્મ કાંઇ ન મળે,સાથે જોવાને આવો ॥ ૬ ॥ તવ ગટોરગછે ગજ દીધો,લીધો કરણે હાથ; પાવડી ચડી ચાલ્યો માયાવિ, મેહેતા મુસંદી સાથ ॥ ૭ ॥ ચાલ્યા શેવકને છડીદારોઃ શેઠની શેવા માટે; દુર્યોધન કહે મારા કરતાં રાજાના રાજાનો ઠાઠ ॥૮॥ ચોપડા લઇલઇ ઉભા ગુમાસ્તા, કરણહાથીતો ભરે; ચોપડામાં આંકડા મુકે, ભરતર ચોકસ કરે ॥ ૯ ॥ જાણી ધને કરણ ગજ, ઓછું ભરવા જાય; પણ માયાવી સોળ ગજનો, હોય તે વિસ ગજ થાય ॥ ૧૦ ॥ એ રીતે એક હજાર હાથી; ભરી રહયા સીરદાર, ઉંચક કીમત અશ્વ ઉટોની ગણુતરી કરી તે વાર ॥ ૧૧ ॥ દ્વાદસ કરોડ થયા રૂપૈયા, હિશાબ મેળવી લ ધો; ગટોરગછ કહે લાવો નાણા. આંકડો નિસ્ચે કીધો ॥ ૧૨ ॥ દુર્યોધન કહે ઓરે વ્હેપારી, કોણ તમારૂં ગામ; કીયો દેશને કયાંના રહેનારા, લખાવો તમારૂં નામ ॥૧૩॥ હુંડી કરીને મોકલી દેશું. અમે તમારે ઘેર; ગટોરગછ રક્તલોચન કરી બોલ્યો બહુ ક્રોધભેર ॥ ૧૪ ॥ ઉધારાનો નથી ધંધો હાલ નાણાં ગણી આપો, દુષ્ટ કહે પરદેશમા છીયે, વીવેકથી માપ માપો ॥૧૫॥ જાને આગ્યા કયાં નાણાં લાવ્યા,તેકરતાં લખી દઇયે, ગટોરગછ કહે અમે શું કરીએ;રોકડ ગણી લઇએ ॥૧૬॥ દુર્યોધનકહે રોકડા નથી રાખો ભરોશો અમારો, અધીર રહેતી હોય તો રેંવાદો આ રહયો માલ તમારો ॥૧૭॥ ગટોરગછ કહે નાણાં નતાં તો, શીદ કર્યો વેહેપાર, ચોપડા અમારા બગડવ્યા, દીધી તસ્દી અપાર ॥ ૧૮ ॥ શું જુઓછો શેવક મ્હારા કરો કારમો કેર; અવળા, બાંધિ ઉંચા ટાંગી, મારી નાંખો ઠેર ॥ ૧૯ ॥ એટલે એના શેવકો કોપ્યા અવળા બાંધી દીધા; ઉઘાડી તરવારે પેરા મુકયા; નજરકેદી કીધા ॥૨૦॥ દુર્યોધન કહે ઓરે મામા; દ્વારીકાં વિશે જાઓ,ગ્રહસ્થોને ઘેર ખત ખાતાં લખીને નાણાં લાવો ॥૨૧॥ તવ મામાએ અરજ કીધી એકને છોડો સાર; નાણાં તમારાં લાવો દઇએ. નહી લાગે કંઇ વાર ॥૨૨॥ ગટોરગછ કહે એકને છોડો તવ આવ્યો છડીદાર; ચારમાંથી છુટવું છે કોને એમ કર્યો ઉચાર ॥ ૨૩ ॥ મામો કહે મુજને છુટવા દો. નાણાં લેઇ ઝટ આવું, ત-

વ છોડાવ્યો શકુનીને, મામા કહે હું જઉં ॥ ૨૪ ॥ જો કોઇ નાણું ધીરે છે તો પાછો આવું છું આમ, ધીરનારૂં કોઇ ન મળે તો, મારે તારે રામરામ ॥ ૨૫ ॥ એમ કહીને મામો નાઠો, ગયો દ્વારીકાગામમોહેાે માગ્યાં વ્યાજકબુલ કરી ખત લખી લીધાદામ ॥૨૬॥રથ ભરાવિલાવ્યો ને આવ્યો; કહ્યું શોદાગર લ્યોને; રાજા ધીરાજને કેદ કર્યા છે હવે તો છોડીદોને ॥ ૨૭ ॥ ગટારગછે ગણી લીધાં, નાણાં તેણીવાર, બાંધેલાને છોડી મુકયા, કહ્યું ખરો વેહેવાર ॥ ૩૮ ॥ હવે ઉધારે માલ ધીરીશુ, માલ સુખે લઇ જાઓ; ત્રણે હજાર આરત તમે, ગામમાં માલ મુકી આવો ॥ ૨૯ ॥ દુર્યોધન દુસ્યાસનનને શકુની ચોથો કરણરાય, રથમાં બેશી આગળ ચાલ્યા, પુંઠે જાનવર જાય ॥ ૩૦ ॥ ગામમાં આવ્યા, ગયા ગટારગછ પાસે ॥ બળદેવજીને ખબર પોહોંચી, પાસે બેઠા દિનાનાથ; બળદેવજીયે પ્રભુના સામો, મુછે નાંખ્યો હાથ ॥ ૩૨ ॥ જો ભાઇ વેહેવાઇ નાદાર મહારો, અદેખાઇથી તું બોલે; પણ જો બધા જાનવર લાવ્યો, કોણ છે એની તોલે ॥ ૩૦ ॥ પ્રભુ કહે ભાઇ મોટા તે મોટા વાત એની નવ થાય; દિવસ કરતાં રાતે શોભા મર્મે વધ્યા જદુરાય ॥ ૩૪ ॥એવ માં તો રાત પડીને, વીતી ગઇ ઘડી ચાર; લોકોયે કરી તઇયારી સુવાની, દેવાયાં નગરનાં દ્વાર ॥ ૩૫ ॥ ગટારગછે માયા સંકેલી, પાંચસે દઇત્ય બનાવ્યા, પાંચસેંના ટોપલા કરીને, નાણાં ભરી ઉપાડાવ્યાં ॥ ૩૬ ॥ અસુર તેડી ભોંયરે આવ્યો,ભાઇએ આવકાર દીધો એક ખુણે ટોપલા ઠાલવિને, નાણાનો ઢગ કીધો ॥ ૩૭ ॥ અભીમન્યુ કહે કયાંથી આ લાવ્યા, ખુટાડે ન જાય ખુટયો, ગટારગછ કહે વીરા મ્હારા, દુષ્ટ કાકાને લુંટયો ॥ ૩૮ ॥ એમ કહિ બેઉ બંધુ બેઠા, ભેળું કરયું ભોજન; એવે સમે મધ્ય રાત્રી ગઇને, બોલ્યો ભીમનો તન ॥૩૯॥ ઓ વિરા હવે જઉં છું હું તો દુખ દેવા મુજ જાતે. તમે તમારે નીર્ભય રેહેજો, આવીશ હું કાલે રાતે ॥ ૪૦ ॥ અભીમન્યુ કહે નિત્યાન જાઓ તેતો નહિ ઠીક ધારો; ગટારગછ કહે આજનો દહાડો, છે કાકીયોનો વારો ॥ ૪૧ ॥ એમ કહીને નિકળીયો એ, ગયો બાગની બાહાર; કેસ છોડીને ધુણવા બેઠો, હેડંબા કુમાર ॥ ૪૨ ॥ એટલે એની માયા હાલી બહુજ ચડી ચોટે; ગામમાં હાથી ઘોડા ઉંટ બાહ્યાં, તે ભોંય પડી આળોટે ॥ ૪૨ ॥ ઉંટ બરાડે હાથી ત્રાડે, અશ્વ પછાડે કંઈ ચરણ;

સરવે જાગ્યા જોવા લાગ્યા. જાણ્યુ કે પામશે મરણુ ॥ ૪૩ ॥ અરેરે કોઇ ઉપાય કરો, પાડે છે પોકે પોક; થયો ઉત્પાત ને હોકારા જાગ્યું ગામનું લોક ॥૪૪॥ ગોવિંદજી તવ હસવા લાગ્યા, ચાલો તતપર થઇયે, શું તે બળદેવના વેહેવાઇને, તમાસો જોવા જઇએ ॥૪૫॥ એમ કહીને જોવા આવ્યા; માયાવીએ ખેલ કીધા, ગટોરગછે જાનવરોના જીવજ ખેંચી લીધા ॥૪૬॥ શરીર સહિત માયાવિને, લોપ એણે તવ કીધા; બરોબર આખા મરીને; ખોખાં રહેવા દીધાં શહસ્ત્ર ॥ ૪૭ ॥ ત્રણ જાનવર મુઆ, પાપીને પ્રગટયો શોક; અરેરે મારૂં ઘર બેઠું, કહીને મુકી પોક, ॥૪૮॥ માયાયે તવ ગોદો મારયો. કીમ્મત આપણી થાશે; કહેશે કે આટલામાં રડે છે, નીર નહી હોયે પાશે ॥ ૪૮ ॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો, બળદેવજીયે દિઠું, દુરીયોધન કહે વેવાઇ લાવો, પશુને દાટવા મીઠું ॥૫૦॥ પ્રભુ કહે જોઇએ તે આપો. ઓરે બળદેવ ભ્રાત; હળધારી કહે તું જા અહીંથી, મુકય મશ્કરીની વાત ॥૫૧॥ એમ કહીને મીઠું દીધું, ખાડા ગોડાવ્યા ઘણા; મીઠું નાંખીને નાંખવા માંડયા, ખોખાં પશુ તણાં ॥૫૨॥ ખાડામાં નાંખેને લોપ થાયે, એ કામ માયાનું કહાવ્યું; હર પ્રકારે નુકશાન કીધું, મીઠું પણ બગાડયું ॥૫૩॥ પછી સહુ સહુને સ્થળ ગયા; કૌરવ જાનીવાસે; દુરીયોધન બહુ રડવા લાગ્યો, રાણીજી આવ્યા પાસે ॥૫૪॥ આવા ઉંધા વ્હેપાર કરજો, ઠપકો દીધો અપાર. પછી સઉ મનવાળી સુતા, શું કર્યું ભીમ કુંમાર ॥૫૫॥ જાણ્યું કે લુટવા કાકીયોને; જો એક કરૂં વહેપાર; તો વ્હેમ ખાઇ કોઇ નહી આવે રચું જુદો પ્રકાર ॥ ૫૬ ॥ વળણુ જુદા પ્રકારે રચના કરૂં એમ સમજ્યો બળવાન; કહે વલ્લભ રચના કરી; ઓળબંધ બહુ દુકાન ॥

કડવું ૧૩ રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયે એણિપેર બોલ્યા સુણુ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ દરવાજાથી બે બાજુએ; લાંબી બે ઓળો કીધી; જુજવી જાતના તંબુ તાણિ, દુકાનો બનાવો દીધી ॥૨॥ જુજવી જાતના કર્યા વ્હેપારી, જુદા જુદા વહેંપાર; મનુશ જુદી જુદી જાતી, મહેનતુને માગનાર ॥ ૩ ॥ કોઇ વહેપારી કોઇ ભિખારિ, બનાવ્યા ભીમને તંન, પુરણ કહેતાં પાર ન આવે થોડું કરૂં વરણુન

॥૪॥ વઈદ પુરાણી બ્રાહ્મણ ભેડા ભાડેલાને જોશી; વિધારથી સારથીયા મેહેતા ફરતા લેખણ ખોશી ॥૫॥ કાયત મુસદીને ઝવેરી, સોની ચોકશી જડીઆ; ચીતણીયાને શેઠ પટેલીયા, સલાટ સુથાર કડીઆ, ॥૬॥ ગાંધિ નેસ્તીને તંબોળી, પાટીદાર વાણિયા, સરૈયાને સારવી પટવા; ચપડીયાને તાણિયા ॥ ૭ ॥ ખમાર ખતરી શ્રાવક શણવી, સુખડીયા મેવાવાળા; દક્ષણિ દુબળાને મરેઠા, કાબુલી સીદ્ધી કાળા. ॥૮॥ કુંભાર લુહારને કંસારા; રજપુત ગરાશીયા કોળી, ઘાંચી મોચી માળી દરજી; કંદોઇને પંચોળી. ॥૯॥ કાઠી લોકને ગોલા ઘોબી; છીપાને ગળીઆરા, કણબી કાછીયાને મારવાડી, ચુડઘરને બંધારા, ॥ ૧૦ ॥ માદર મવને મસ્કરા છે, ડોસી વાણિયા, ઘાટીયા. પસ્તાગીયાને દલાલ ઘાચજા, વિટનાર ને ભાટીયા. ॥૧૧॥ ખાલ પારખવાનને ખરાદી, વાસદને વણઝારા; રાવળીયાને ભોઇ ભીલડા, ડભગરને હલકારા ॥૧૨॥ દુધારા તલંગી વાડીયા, ગાડીવાન પેહેલવાન,દરવાન સરવાનઃ ભરનારા. મસ્તાનને પેહેલવાન, ॥૧૩॥ રંગારા ચીતારા વિધારા, પખાલી તુનનારા, ચોધરીને દાતણીઆ વાઘરી સાદડીયા ચુનારા ॥ ૧૪ ॥ આશોદર ચરવે દાર વ્હોરા, પીંડારાને તારકશી; પીંજારા ઇંગ્રેજ ફીરંગી. મુગલને પારશી. ॥૧૫॥ ચોરચાડીયાને જુગારી, મુસલમાન ભઠીઆરા, આરબ હબશી બાહાર વાશિયા, ઢીમરને ચમારા ॥ ૧૬ ॥ બાજીગરને બજાણિયા છે, ભાંડ ભાટ ભવૈયા, નટવા નાચણિયાને વાદી.ગાંધર્વનેગવૈયા ॥૧૭॥ ફાતડા હીજડા ગુણકા દૈયણ. શેવડાને ઝલાલી, ઝંડાફકીર જોગી મેવાડ,જપતીને હલાલી ॥૧૮॥ ભાવસાર ભરવાડને ભાડભુજા, બુકસેલર લેખડિયા; હકીમ દાક્તતર મેમણ મુમના, તાઇ ઘડવિ ચોગડીયા. ॥ ૧૯॥ વાંસફોડા સારસ્વત ખોજા, કાપડિને ખલાશી, ક્ષત્રી બ્રહ્મક્ષત્રીને નાગડા બહુરૂપી મધવાશી ॥૨૦॥ વકીલ કાપડીયાને છાપતીયા, કઠીઆરા કુંદ્ધીગરા વળતણિયાને વળાવિયાછે, નાણાવટી તો નરા ॥ ૨૧ ॥ ધર્મ હંશ અને ઉદાશી; સંન્યાસીને ત્યાગી; બ્રહ્મચારી ભગતને ગોસાંઇ, તપેસ્વરીને વઇરાગી ॥૨૨॥ મુની કાનફટાને પવાઇ, વેલીને બહુ ખામી; વિશેષ વિસ્તાર જો કરિએ તો, વખત વિતે આખી ॥ ૨૩ ॥ વળણ ॥ બહુ કિધા વેહેપારીયો, સરવે જુજવી જાત, વદે વલ્લભ રચના રચી, પછી થયો પરભાત.

કડવું ૨૮ મું રાગ ધન્યાશરી.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ વાહાણું વાહ્યું દરવાજા ઉઘડીયા. હોંકારો ગામમાં પેઠો; ગટોરગછે એક દુકાનમાંડી, શણગાર વેચવા બેઠો ॥૨॥ સોળ સોળ શણગાર ચણ્યા ચોળી, ચિર અતી અમુલ્ય; એક એક નારીનાં ખીંટીયે ખાંટીયે, ભેરવીયાં નહીં ભુલ્ય ॥૩॥ મોટા વેપારી પોતે બનીયો; વેચે વસ્ત્ર શણગાર;દ્વારિકાં વિશે વાત ચાલી. ઉપમા અપરમપાર ॥ ૪ ॥ છત્રપતીનું નામ સુણી, પરદેશી લોક આવ્યા; દરવાજા બહાર કિધું; માલ ઘણેરા લાવ્યા. ॥ ૫ ॥ અંતરયામીનું નથી અજાણ્યું; ભાણેજ પર છે દયા; કૌરવની નારીનો ઘાટ ઘડવા. પોતાના મેહેલમાં ગયા ॥૬॥ એકસોને આઠ પટરાણીને, બોલાવી પોતાની પાસે; કહ્યું કે તમે પેહેરી ઓઢીને, જાઓ જાનીવાસે ॥૭॥ કૌરવ કેરી કામનીયોને, ફોકટની ફુલાવો; બાહારનુ બજાર જોવા માટે તેઓને તેડી જાઓ ॥૮॥ હોરાવજો કાંઈ એમની પાસે તમારે કાંઇ ન લેવું; બહારની ચીજ જે લાવશે તેને, હું પેસવા નહીં દેઉં ॥ ૯ ॥ એવિ પ્રભુએ આજ્ઞા આપી, પહેર્યું ઓઢયું બહુ નાર;આવિ સ્રીઓ તે જાનીવાસે, સહુએ દીધો આવકાર ॥ ૧૦ ॥ દુરયોધનની ભાનુમતીએ, બોલાવ્યા હેત આણિ; રૂક્ષમણીને જોડે બેસાડયાં, પછી વદિ મુખ વાણી ॥૧૧॥ કેમ આવ્યાં પ્રભુની પટરાણિ, રૂક્ષમણી, તવ બોલે; જગતમાં ભામની ભાગ્યશાળી,નથી કોઇ તર તોલે ॥૧૨॥ છે ધનવંતા ધણિ તમ તણા, નામ સુણી લોક આવ્યા; દેશ દેશાન્તરના વેહેપારી, વેચવાને માલ લાવ્યા ॥૧૩॥ નગ્રની બારણે બજાર થયું, મંડાઇ બહુ દુકાન; તે જોવાને જાવા સારૂ, આવ્યા થઇ સાવધાન ॥ ૧૪ ॥ સાભળીરે ભાનુંમતી ફુલી; આજ તમે વાત જાણી; મારા ધણિના નામ પ્રમાણે. નથી બરોબર મંડાણિ ॥ ૧૫ ॥ એમની પુંઠે મનુશ મેદનિ, ખરેખરિ ભરાય; શ્રષ્ટીમાં મ્હારા ધણિને નામે, જ્યાં જાય ત્યાં મંડાય ॥ ૧૬ ॥ અમ તોલે કોણ ગ્રહસ્થ છે જગતમાં, પૈસાનો નાવે પાર;આટવાય લક્ષમી ચરણ તળે ગણીયે નહી લગાર ॥ ૧૭ ॥ છત્રપતી નથી ભાગ્યશાળી હું આવી એમને ઘેર, મારે પગલે હસ્તીનાપુરમાં, થઇ છે લીલા લહેર ॥ ૧૮ ॥ સૌ સુંદરિને સતભામાજી; સાંભળિ સમજ્યાં એ·

મ; કરમજાદી કેહેવરાવવાનો, પુરણ એમનો પ્રેમ. ॥ ૧૯ ॥ પછી રૂક્ષમણી એમ બોલ્યાં, ઉઠો તતપર થઇયે; તમારા કંથની આજ્ઞા માગો; બજાર જોવા જઇયે.॥ ૨૯ ॥ ભાણુમતી કહે ચાલો વેવાણ્યો, શું આજ્ઞા દે પતી, ધણીને પુછવાનો ધારો, અમારા ઘરમાં નથી. ॥૨૧॥ શું કાંઇ દાબેલ છીએ ધણીનાં, શું ધુણીની ઓશીઆળ;અમોને એ આવિને પુછે.બહાર જતાં ભુપાળ,॥૨૨॥ મને પુછયા વિના પાણી ના પીયે,વશમાં રહે રાત દહાડી; પુછયા વિના કાંઇ કામ કરે તો, હું નાંખુ ધુળ કાહાડી ॥૨૩॥ રૂક્ષમણિ કહે વારૂ બાઇ. છત્રપતી ભલા સાંખેઃ અમારા પ્રભુને પુછાયે નહીતો, ચામડો કાહાડી નાંખે. ॥ ૨૪ ॥ બાણુમતી કહે તમે ડરેલાં, શું કરી નાંખે ગોપાળ, મુજ પતી ટુંકારો કરે તો દેઉં બેમણની ગાળ.॥૨૫॥ પ્રભુની નારીયોએ ગાંઠ,વાળી,શું બોલે મ્હોટાની ગોરી; પતીને તુછય જેવો કરી કાહાડે;એજ કપુતનિ છોરી ॥૨૬॥ રૂક્ષમણી કહે ભાગ્યશાળીછો, ઘરમા ચલણ ચાલેઃ રાણી કહે પુછો મામીજીને, પતી થી પત્ર ન હાલે ॥૨૭॥ એમ કહીને વસ્ત્ર પહેર્યાં કૈરવની સહુ નાર; શણુગાર સજી એકસોને છ,નીકળી મુકામ બહાર ॥ ૨૮ ॥ છ કારભારીની છ નારી; સો ભાઇની સો સાથે. પ્રભુની પટરાણી રૂક્ષમણીઃ બાજ્યાં રાણીના હાથે ॥ ૨૯ ॥ વાતો કરતી સરવે ચાલી, નીકળી નગ્રની બાહાર, ત્યાંતો ઝળહળ શોભી રહ્યું છે, નવું થયેલું બજાર, ॥૩૦॥ ભાણુમતી ધ્રુલીને બોલી, જુઓ પ્રભુની રાણિ, દુકાનો મારા નાથના નામની જુઓ કેવી મંડાણી ॥ ૩૧ ॥ રૂક્ષમણી કહે તમારા ધણીના, નામની મંડાઇ સારી, શંખણી રાણિ સમજે ન કાંઇ, ફુલણિયણ એહ કારિ ॥૩૩॥ બજાર બધું જોતાં ચાલ્યાં, ગયાં ગટારગછ પાસે; વસ્ત્રને સુંદીર શણગાર દીઠા, માયાવીને અવાસ ॥ ૩૩ રૂક્ષમણિ કહે ભાનુમતીજી, તમ લાયક શણુગારો. તેવાંજ વસ્ત્રો લાવ્યા વેહેપારી,મોહે જીવ અમારો ॥૩૪॥ એટલે આગળ થઇ ભાનુમતી,ગટારગછને પુછે;એક એક નારીના શણગાર વસ્ત્ર, તેનિ કીંમત શું છે ॥ ૩૫ ॥ જુદી ભાષા ગટારગછ બોલ્યો, દુર હમારો દેશ; ત્યાંની નારીયો બહુ ઇછે છે,આ દેશનો પહેરવેશ ॥૩૬॥ માટે મુલ કરવાનું નથી લેવું હોય તો આવો,તમારાં ઉતારિ અહિં મુકો,અમારાં પહેરી જાઓ ॥ ૩૭ ॥ ભાનુમતી કહે રૂક્ષમણિજી, વહેપારી આંધળા જેવો, આપણા કરતાં ઉંચા સોનાનો ભારે દાગીનો કેવો ॥૩૮॥ મોતીનો માલ છે બહુ ભારે;હાવો કયાંશી મળેજોગ

સતભામા કહે ઉઘાડો નફો ભુલે તેના ભોગ ॥ ૩૯ ॥ ભાનુમતી કહે તમોને અમો, સરવે બદલી લઇયે, પ્રભુની પ્રેમદા એવું બોલી, બદલીને કયાં જઈએ ॥ ૪૯ ॥ અમારા ઘરમાં ધણિ છે નબળો, અણસમજુ ભગવાન, મુમતા ઝાલે જરા ન સમજે, નફો કે નુકશાન ॥ ૪૧ ॥ ભાનુમતી કહે ભોગ ભવિશના, કહી કઉરવની પેડી, વસ્ત્રાભુષણ બદલવાને દુકાનમાં જઈ બેઠી ॥૪૨॥ ગટોરગછ કહે બધું બદલજો, મુજ મનમા રહેશે વેમ; ભાનુમતી કહે નથી ગાંડાં અમે ભુલશું કેમ ॥ ૪૩ ॥ એમ કહીને બદલી લીધાં, પટકુળને શણગાર, વાધણી વીંકી ધરાધરીબદલી નીકળી સરવે નાર ॥ ૪૪ ॥ ભાનુમતી કહે જાંબુવંતીજી, હવે દેખાઉં-છું કેવી; સતભામા કહે શું પુછોછો. થઇ છઓ લક્ષમી જેવી ॥ ૪૫ ॥ ચાલ્યાં એવી વાતો કરતાં ગામમાં આનંદ ભેર; કૃષ્ણ પ્રભુની કામનીયો તે; ગઇ પોતાને ઘેર ॥૪૬॥ પુછયા પ્રભુએ સઉ પ્રેમદાને બજારના સમાચાર; સતભામા કહે બદલો કીધો વસ્ત્ર અને શણગાર ॥ ૪૭ ॥ એમ કહીને એતો રહ્યાં, પેલી સહુ જાનીવાસે; સ્વામીયોને લોભ બતાવવાને, આવી દુરીયોધન પાસે ॥ ૪૮ ॥ છત્રપતી કહે ભાનુમતીજી મને પડયો એક વેમ; ઇંદ્રાણી સરખું રૂપ તમારૂ આજ થયું છે કેમ ॥ ૪૯ ॥ ભાનુમતી કહે તપાસી જુઓ, અમારા શણગાર; તમારા જેવા અમે ન કરીયે, ઉંધા ઉંધા વહેપાર ॥૫૦॥ હાથી ઘોડા જઇ હોરી આવ્યા સો લાભ લીધો લાવિ, જુઓ અમે એક વહેપારીને કેવા છેતરી આવી ॥૫૦॥ દુરીયોધન કહે જુઓ મામા, બહુ પાકી ભાનુમતી મામો કહે તારી મામી; તે પણ કાચી નથી ॥ ૫૨ ॥ નારીયોનાં એમ વખાણ કીધાં સરવે ગઇ સ્ત્રી જન; એવે સમે પોહોર રાત્રિ વિતી સરવે કરયું શયન ॥ ૫૩ ॥ નગ્રના દરવાજા બંધ થયા, માયાવિએ માયા મેલી,બજાર બધું લોપ કીધું લિધું બધું સંકેલિ ॥ ૫૪ ॥ પછી બસે દઇત બનાવિ; સોના ટોપલા કરીયા, નારીયોના ધુતો લીધેલા; દાગીના તેમાં ભરીયા ॥૫૫॥ સો દઇતને માથે ઉચકાવી, ભોંયરામાં સંચરીયાં; નાણાંના ખુણા સામો ખુણો, તેમાં ઢગલો માર્યો ॥ ૫૬ ॥ અભીમન્યુ હસવા લાગ્યો, આ પુંજી ન જાય ખુટી; ગટોરગછ કહે વીરામ્હારા, સો કાકીયોનેલુંટી ॥ ૫૭ ॥ એમ કહીને ભોજન ભેળાં, કીધાં અન્ને ભ્રાત; હશી હશીને વાતો કીધી એવે ગઇ મધરાત ॥ ૫૮ ॥ ગટોરગછ કહે વિરા મ્હારા બે ઘડી બારણે જઉં આજે રાત્રિ નથી રહેવાનો, કાકીયો કુદાવિઆ

ણું ॥ ૫૯ એમ કહિને બહાર નીકળ્યો, માયાવિ જુલમો જાગ્યો; મસ્તકના કેસ છુટા મુકી, પોતે ધુણવા લાગ્યો ॥ વલણ ॥ લાગ્યો મેદાનમાં ધુણવા, કર્યો માયાવી કોપ; કહે વલ્લભ અબળા તણાં વસ્ત્રો કીધા લોપ.

કડવું ૧૩ રાગ સાખીનો.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, શુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું સુરેખા હરણ મહીરાય ॥ ૧ ॥ ચીર ચણીયા ચોળી લોપ કરી, શણગાર રહેવા દીધા; માયાવી રચના રચીને, ભયંકર જંતુ કીધા ॥૨॥ ચીતાકોની ચાંકરણો બનાવિ, પુરણ મેળવ્યાં પાપ; કલ્લાંના કાળા નાગ બનાવ્યા;સાંકળના કર્યા સાપ ॥૩॥ દામણીના થયા કાન ખજુરા શરીર ઉપર ફરતા;મોતીના મકોડા થઇને, ચટ ચટ ચટકા ભરતા ॥૪॥ વાળીના વીંછુ પાંદડીના વંદા; ઝીણા મોતીની કીડિ; ચુડીયોની થઇ ચંદન ઘોયો; સહુ પ્રેમદાને પીડિ ॥ ૫ ॥ કાળીગાંઠો કાળી નાગણો તુલસીની તનસો કાળી; સળવળાટ શરિર થયો જાન જાણી ભયભાળી ॥ ૬ ॥ વસ્ત્ર શરીર ન મળે કોને, પુરણ પડિયો શોક; ભયંકર જંતુ દેખીને, પાડે પોકાપોક ॥૭॥ નગ્રતણું લોક જાગી ઉઠયું,ઉઠયાશ્રીઅવિનાશ; ચાલોરે લોકો જઇએ જોવા,કરીયેકાંઇતપાસ ॥૮॥ તવ સર્વે લોકજાવા આવ્યું આવ્યા અંતના સુત; શું થયું છે બહારથી પુછે, શું મહી ભરાયું ભુત ખંખેરિ નાંખે, મોડે પોકારે બાપ ॥૧૦॥ ઉંચી નીચી અબળા કુદે; દુખ દશા થઇ કેવિ; સુતરનો તાર પાસે ન મળે, સૌ માચે જણિ એવી ॥ ૧૧ ॥ બહારથી બહુ બુમો પાડે છે, છત્રપતી રાજના દ્વાર ઉઘેડો દ્વાર ઉઘેડો, શું થયું છે વિઘન ॥ ૧૨ ॥ તો પણ કોઇ ઉત્તર ન દે, પુરણ દુખમાં પડિયો; છુટે કેશે કુદે સઘળી, જેમ જાણે ભુતડિયો, ॥ ૧૩ ॥ ચાર ઘડિ કુદાવિ મારી,એવો કારમો કોપ;ધુણતો બંધ રહિને જંતુ, સર્વ કરી દીધાં લોપ ॥ ૧૪ ॥ એટલે વળી ધીરજ મનમાં, શરમમાં સહુ પેઠી, ટોળેટોળાં ભેગાંથઇને, ખુણે ખુણે પેઠી ॥ ૫ ॥ એક નારીયે અદઓસે દ્વારે. કહ્યુ કે કહ્યિ કાપો, સુત્ર તાર નથી અમ પાસે, વસ્ત્ર અમને આપો ॥ ૧૬ ॥ પુરૂશોના પાસે ધોળાં વસ્ત્ર દીધાં તેણિ વાર; ધોળાં તો ધોળા પહેરિને, બેઠી સરવે નાર ॥ ૧૭ ॥

પછી બારણાં ઉઘેડી નાંખ્યાં, પેઠા પુરૂષો તમામ. બળદેવજી આવ્યા કૃષ્ણ આવ્યા; આવ્યું આખું ગામ ॥૧૮॥ સૌ સૌની નારિને પુછે, આ ખેલ કોણે બનાવ્યો ચુડો ન મળે ધોળાં વસ્ત્રો, જાણે રંડાપો રૂડો સો- ॥૧૯॥ જોઇ જોઇને સર્વ હશે છે, મશ્કરિ કરે ગોપાળ; રંડાપો રૂડો સો- ભ્યો પણ; માથાં ઉપર છે વાળ. ॥૨૦॥ બળદેવજી કળકળવા લાગ્યા; આશું તુજને જેર કેમ કરે છે મશ્કરીયો તું જા ભાઇ તારે ઘેર ॥ ૨૧ ॥ પ્ર કહે જોઇશું તમાસો, જગતને વેહવારે; તમાસાનું ન હોય તેડું, રો જ જમાડીને માને. ॥૨૨॥ છત્રપતી તો પુછવા લાગ્યે, ભાનુમતીને એ મ. કયાં ગયાં આભુશણ વસ્ત્રો; કુટવા લાગ્યાં કેમ ॥ ૨૩ ॥ ભાનુમતી કહે ભરથાર મ્હારા વાંકો દીવસ થયો. વસ્ત્ર આભુષણ બદલાવીને, વેહેપારી છેતરિ ગયો ॥ ૨૪ ॥ દુર્યોધન કહે બહુ ડાગણુમાં, કરો નફા- નો પ્રેમ; રાણી કહે કાલે જાનવર લાવી, છેતરાયા તમે કેમ. ॥ ૨૫ ॥ કોઇને છાકોટા નવ કરશો, અમે તો અહી નહી રહીયે,પરણાવો પુત્ર તમે તમારે અમે અમારે જઇએ, ॥૨૬॥ દુર્યોધન કહે શું કહ્યું છે તે, આ- વડી કરો રીશ; જવાનુ તો નામ નવજ દેતી,તુજ ખોળે તુજ શીસ॥૨૭॥ એટલે પાછુ કહ્યું રાણીયે; શું કહું નફટ તમને; રાખવા હોય તો વ- સ્ત્ર આભુષણ, કૈથી લાવી દો અમને ॥ ૨૮ ॥ દુર્યોધને કહ્યું પ્રભુને. વે- ળા અમારી માપો ઘેર જઇ પોચાડી દેઇશું, નારીના પોશાક આપો. ॥ ૨૯ ॥ બળદેવજી કહે આપો વીરા, કહયું માન્યું મોરાર;આપ્યાં એ- કસો છ નારિનાં વસ્ત્ર અને શણગાર. ॥ ૩૦ ॥ પછી સૌ સૌને સ્થળ ગયાં; ગયો હેડંબા તન; ભોંયરા વિશે અભીમન્યુની જોડે કર્યું સયન ॥૩૧॥ રાત્રી વિતી વ્હાણુ વાયું. ઉઠયો ભીમનો સુત, ઓ ભાઇ ગામમાં જઇને આવું છું, કરી આવું કાંઇ તુત. ॥૩૨॥ એમ કહી બ્હાર નાકળીયો, દુષ્ટને દમવા સજી, પચીસ દહિતો બનાવી તેની, બનાવી શાક ભાજી, ॥ ૩૩ ॥ ગાંસડો બાધી માથે લીધો, પોતે કાછીયો થયો; દ્વારિકા ગામના બજાર વિશે વેચવા માટે ગયો, ॥૩૪॥ સારા શાક જો- ઇને લોકો ભાવજ પુછવા આવે; તવ માયાવી બજાર કરતા બમણું મુલ બતાવે. ॥૩૫॥ તેથી તેનું કોઇ ન લેતું, એવે આવ્યા ગીરધારિ જાનૈયા માટે હરનિશ લાવે; શાક સામગ્રી મોરારિ. ॥૩૬॥ તેમણે દીઠો ગ- ટોરગછને; પ્રભુ જઇ તવ પુછે; સાચા કાછીઆ સાચુ કેહેજે, આ શાક નો ભાવ શું છે ॥૩૬॥ માયાવિ કહેભાવજ શાનો લેઇ જાઓ માહારાજ

સતવાદીને ખવરાવશોમાં. લેજો લપટ લાજ ॥ ૩૮ ॥ એમ કહીને આપી દીધું પોતે થયો વીદાય; સાથે સારાં શાક બીજાં લિધાં ઘેર ગયા જદુરાય ॥૩૯॥ કહી નહીને તે દીન પ્રભુ, પેઠા રસોઇ કરવા માયાવી શાક જુદા કીધા.પાપી તણાં પેટ ભરવા॥૪૦॥શ્રષ્ટિનો સ્વાદ ખેંચી મહી મુકયો, જાનઇયા જમવા આવ્યા; બાજઠ ઢાળી બીરાજ્યા સરવે, પ્રભુ પીરસણું લાગ્યા ॥ ૪૧ ॥ સતવાદીને પીરસ્યું સાચુ, સોભાઇને માયાવિ, છોકારભારી સહીતને તે નવીન સામગરી ભાવી ॥ ૪૨ ॥ બાકી બીજાને પીરસ્યું સાચું, જમવાની આજ્ઞા દીધી ચાખી જોતામાં અતી સ્વાદ લાગ્યો,કૃષ્ણે કારીગરી કીધી ॥૪૩॥ કઉરવે કહ્યું લઇ જાઓ પાછા પાંચવાનિ પકવાન; બીજું ત્રીજુ કાંઇ ખાવું નથી. શાક મુકો ભગવાન ॥૪૪॥ પ્રભુ કહે જોઇએ જેટલું, તેટલું માગી લેજો દુરીયોધન કહે શાક તમારૂં સઘળું મુકી દેજો ॥ ૪૫ ॥ સ્વાદજ લાગે તેમજ માગે મુકે છે ભગવાન; અવીવેકી શાક આરોગે, અંધ તણા સંતાન ॥ ૪૬ ॥ જમતા જમતા વિખાણ કરે; આજ સુંદીર રસોઇ; ઓ બલદેવ બલીહારી જઇએ ચાતુર રાંધનાર કોઇ ॥૪૭॥ બળદેવ કહે કૃષ્ણ અમારા; રાંધ્યું સરમે લેવાઇ; કૃષ્ણ કહે કોનું કરવું તું. અમારા પણ વેવાઇ ॥૪૮॥ દુરીયોધન કહે ઓરે મામા;સારી રસોઇ કરે શામ;આપણા ઘરમાં રાંધવા જોઇએ, કૃષ્ણ સરખો ગુલામ ॥ ૪૯ ॥ અજ્ઞાની જીવ દુષ્ટ મતીલો,બોલે ફાવે તેમ;માયાવી શાક ઘણું ખાધું ગળા લગી આવ્યું એમ ॥૫૦॥ પછી સરવે જમી ઉઠયા; બળદેવે મુખવાસ આલ્યા રસોઇના વખાણ કરતા જાનીવાસે ચાલ્યા॥૫૧॥ એવામાં તો રાત્રી પડી, વીતી ગયો દન દરવાજા નગરના બંધ થયા, સરવે કર્યું સયન ॥ ૫૧ ॥ વલણ ॥ એવે મધ્ય રાત્રી થઇ. ઉઠયો ભીમ કુમાર વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે નિકળ્યો ભોંયરા બહાર,

કડવું ૩૪ મું રાગ અહોરાયજીનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુરેખાહરણ મહીમાય. અહોરાયજી સુણિયે ॥ ૧ ॥ ગટોરગછ મેદાનમાં બેઠો, છુટા મેલ્યા કેશ; એટલે એના માયા ઉપડિ, પુરણ કર્યો પ્રવેશ અ૦ ॥ ૨ ॥ માયાવિની માયા જબરિ હલાવિ હલાયા; શાક જમી સુતા છે તેના, પેટમાં ધુડધુડ થાય. અ૦॥૩॥ કઇના મોઢામાં

મોળ વછુટી;નીકળતુ બહુ થુંક; કૈ જણાને આંકડી આવી, કઇનેચાલી ચુંક અ. ॥ ૪ ॥ અકળાઇ સરવે ઉઠયા, પુરણ દુખમાં પેઠા; આંતરડાં દોવાવા લાગ્યાં, કઇ જન ઓકવા બેઠા અ, ॥૫॥ ખરળ ખરળ સૌ ઓકવા લાગ્યા, પુરણ મળ્યાં પાપ; મ્હોમાંથી નીકળે ચકલાં ઉંદરડાં વંદા વિંછીને સાપ અ, ॥૬॥ ઘરોડીઓને કાન ખજુરા; ખીશકોલા નીકળી પડતાં, ચાકરણગોને ચામાચીડીયા, બ્હાર પડી તરફડતાં અ. ॥ ૭ ॥ એવું એવું જોઇ ભય પામે, પોકારે છે બાપ; અડધા પેટમાં અડધા બારણે;લબડે મોટા સાપ,અ,॥૮॥ એવું જોઇને ત્રાસ પામીને,પાડે પોકા પોક; હોકારા થયા તેથી જાગ્યું, આખા ગામનું લોક. અ. ॥ ૯ ॥ જુગદીશ જાગ્યા કહેવા લાગ્યા સરવે તતપર થઇયે; ચાલો લોકો વણ પઇશાનો તમાશો જોવા જઇએ અ, ॥૧૦॥ પ્રભુ આવ્યા લોકોને લાવ્યા, દોડયા આવ્યા બળદેવ; ઓરે વેવાઇ દ્વાર ઉઘેડો, તોફાનની શી ટેવ, અ, ॥૧૧॥ પણ બારણા ત્યાં કોણ ઉઘાડે, ઓકાઓકજ થાય; કંઇ કંઇ લોટા ભરિને નાસે, ત્યાંને ત્યાં બેશી જાય. અ, ॥૧૨॥ તેથી અતીશે દુરગંધ ઊડે, ઓકી મુઆ ઘડીચાર; જીવજંતુ દેખી દેખીને; ત્રાસ્યાઅપરમપાર અ, ॥૧૩॥ અતાંરડાં ઓકીને દેવાય માયાવિનો આકોપ, ખરેખરી શીક્ષા કરીને,માયા કીધી લોપ ॥ ૧૪ ॥ ન મળે ઓકેલું જીવ જંતુ, ધીરજ વળી લગાર; બળદેવની બહુ બુમો સુણિ, ત્યારે ઉઘેડયાં દ્વાર અ. ॥ ૧૫ ॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યો, લેવાનો છે લાહવો; બારણે શા સારૂ ઉભા છો. સઉ લોક અંદર આવો ॥૧૬॥ તવ બળદેવને બહુ રીસવ્યાપી બોલ્યા કૃષ્ણ શું એમ, ઉપર રહી મશકરી કરાવે, ભાઇ તું આવ્યો કેમ, અ, ॥૧૭॥ તુંતો ઘેરજા ભાઇ તારે.તવબોલ્યા ભગવાન શા ઉપર સપડાવોછો અમને, આ શું નીત તોફાન,અ૦ ॥૧૧॥ સપુત વેવાઇ શોધી લાવ્યા છો, જ્યાં ને ત્યાં વાત ભણાઇ; રાત પડેને હોબાળો નીત્યે, આતે શી નાગી ભવાઇ અ. ॥ ૧૯ ॥ એકેદિન ઉંઘવા નવ દીધા, ફજેતી બહુ સસ્તી; આવું અહીં નીત્યે નહી ફાવે, ઉજડછેકે વસ્તી, અ. ॥ ૨૦ ॥ તમાશો થાશે સઉ જોવા જાશે, જગતનો છે ધારો; તે કરતાં તોફાન ન કરે, વેવાઇઓનેવારો,અ,॥૨૧॥ બળદેવજી ઝખવાણા પડીયા,ગયા વેવાઈ પાસ; શું હુતું તે આજ બુમો પાડી. શો પડયો તમને ત્રાશ. અ; ॥૨૨॥ દુર્યોધન કહે ઓ વેવાઇ, પોકાર્યા અમે બાપ; અમને સહુને થઇ ગઇ ઉલટી, નીકળ્યા મ્હોંમાંથી સાપ, અ; ॥ ૪૩ ॥ બળદેવજી કહે બતાવો મુને, કરોછો તમે નવાઇ; કાંઇ નથી ને બુમો પાડોછો, મા-

ડી મીથ્યા ભવાઈ, અ ॥૨૪॥ તમે તમારે કાલ સવારે, છાબજ મોકલી દેજો; પછી વરઘોડો ચઢાવા આવિ વર પરણાવી લેજો અ. ॥ ૨૫ ॥ એમ કહીનેપાછા વળીયા, સઉ લોક ગયું ઘેર, છત્રપતી કહે ઓરે મા- મા, ફજેતી થઇ બહુ પેર અ. ॥ ૨૭ ॥ મામો કહે મુઇ ફજેતી, ભુખે જીવડો જાય; રાત્રાએ ખીચડી ઓરાવિ, ઓકેકો સહુ ખાય. અ. ॥૨૭॥ પછી સરવે સયન કીધું; થયો પ્રાતસકાળ; તવ અંતરધ્યાન થઇનેગયા ભોંયરે શ્રી ગોપાળ. અ. ॥ ૨૮ ॥ બે ભાઇ સુતા તેને જગાડયા. બોલ્યા જુગજીવન; વીવેક હોય તો છાબ કન્યાને, આપો ભામના તન. અ ॥૨૯॥ ઘટોરગચ્છ કહે રતી બતાવો, પ્રભુ કહે ત્યાર થાઓ; ભાનુમતીનું સ્વ- રૂપ ધરીને, વેવાઇને ઘેર જાઓ અ. ॥ ૩૦ ॥ જોડે બીજી નારીયો લેવી ગાતાં જવું સહુ સાથ. વસ્ત્રને આભુશણ ભરેલા છાબ લેવી તમહાથ અ. ॥ ૩૧ ॥ ગાતાં ગાતા મંડપે જાવું, વહેવણે વહેવણો ગાય; તમારે તો છાબ લેઇને, બેસવું મંડપ માંય, અ. ॥ ૩૨ ॥ પછી સુરેખા કન્યા આવી, છાબ બધી લઇજાશે; તે મુકી આવીને ખોળામાં, બેસવાની તમ પાસે અ. ॥ ૩૩ ॥ એ રીતી છે છાબ આપવાની; બોલ્યો ભીમનો તન; કરશું વટ વહેવાર સઘળો, ઓરે જુગજીવન, અ, ॥ ૩૪ ॥ એટલે પ્રભુ વીદાય થયા, ઉઠયો માયાવિ ભુપ; છાબદેવા જવાને ધરીયું; ભા- નુમતીનુ રૂપ, અ. ॥ ૩૫ ॥ એકશોને છ દઇત્ય બનાવ્યા, માયાવિ કુ- માર. એક દઇતની છાબ બનાવી, ભર્યા વસ્ત્ર શણગાર, અ. ॥ ૩૬ ॥ એકસોને પાંચ રાક્ષસ રહ્યા, તેની કરી ફંડ ફેરા. નવાણું ભાઇની નારી નવાણું, છ કારભારી કેરી અ. ॥ ૩૭ ॥ પોતે ભાનુમતી થયેલો, ખે- લજ કીધો ત્યાંય, છાબ લોપ થઇને પડાયો, દ્વારિકાં નગ્રીને માય. અ. ॥ ૩૮ ॥ ગાતાગાતા મંડપ ભણી, ચાલ્યા ઉલટ લાવિ; બળદેવને ત્યાં ખબર પોહોચી, છાબ આપવા આવી. અ. ॥ ૩૯ ॥ બળદેવની નારી રેવંતી, તે કહે ધારા ખોટા, અત્યારમાં સૌ ઉભા રો ગાવા મોટાનો ચાલ મોહોટા અ. ॥ ૪૦ ॥ વળણ ॥ એમ કહી જદુકુળની, ભેગી કીધી નાર; ગીતાં ગાતી તેનો કરું વાસ્તાર.

કડવું ૩૨ રાગ ધુમારીની ધોળનો.

આનીહારે રૂડા વવા માંડીયો, ટેક. ॥ હવે વૈશમપાયે રૂષી બો- લીયા, તું તો સુણ જનમેજે ભુપાળ, રૂ, છાબ લઇ સાસુ થઇ ચાલિયો.

એતો માયાવિ ભીમનો બાળ રૂ૦ ॥ ૧ ॥ જાતાં જાતાં મળ્યું લોક ગામનું એને ભાનુમતી સહુ જાણે. રૂ૦ રાણી ઠમકેને ઝમકે ચાલતી છેડા ખેંચીને ઘુંઘટ તાણે, રૂ૦ ॥ ૨ ॥ ગાતી ગાતી આવી શહુ સુંદરી, પુરા પ્રેમે મંડપમાં પેઠી રૂ૦ છાબ ગ્રહી ભાનુમતી ભીમની, ગાદી તકીયે જઇને બેઠી, રૂ૦ ॥ ૩ ॥ તવ રેવંતજી ઘરમાં ગઇ, કહ્યું બેટી પહેરી ઓઢી જાઓ; રૂ૦ તારે સાસુજી છાબ દે તુજને; તે તો લઇને ઘરમાં આવો. રૂ૦ ॥૪॥ તવ સુરેખા કન્યા સંચરી, એને પુરણ ઉલટ વ્યાપી, રૂ૦ ગટોરગછે બોલાવી ભાવથી; કન્યાના કરમાં છાબ આપી રૂ૦ ॥ ૫ ॥ તેતો લઇને ઘરમાં પરવરી; માથે વધાવી ધરિ ઉમંગ રૂ૦ છાબ લઇ કહ્યું બેટી સંચરો, બેસો જઇ સાસુને ઉછંગ, રૂ૦ ॥૬ ॥ તવ સુરેખા ત્યાંથી પાછી વળી, માને કહીને મંડપમાં પેઠી, રૂ૦ સાસુ થઇને બેટો સુત ભીમનો. તેના ખોળામાં આવીને બેઠી. રૂ૦ ॥ ૭ ॥ સુરેખા કહે સાસુજી માહરા, તમ સંગ દીવસ આવ્યો રૂડો, રૂ૦ ગટોરગછે મનમાં વીચાર્યું; નથી સાસુજી હુંછું સાસુડો, રૂ૦ ॥ ૮ ॥ પછી ગટોરગછ કહે વહુ સારૂ, ચાલો આપણે ઉભારહીયે, રૂ. કેવો મહેલ છે તાહરા તાત્તનો, મને દેખાડ જોવાને જઇયે. રૂ૦ ॥૯॥ તવ સુરેખા કન્યા ઉભી થઇ, ઝાલ્યો સાસુજી કેરો હાથ રૂ૦ વાતો કરતાં ગયાં બેઉ મહેલમાં પેહેલો માળ જોવા ચઢયા સાથ, રૂ૦ ॥ ૧૦ ॥ નીરખી જાળી બાંહારી અટારીયો જોતાં જોતાં બીજે માળ જાય રૂ૦ નીચે કરેલી માયાવિ કામની,તેતો જદુનારી સામી ગાય. રૂ૦ ॥ ૧૧ ॥ એવે બીજે ત્રીજેમાળ નીરખી ગયા, ચોથેને પાંચમે માળ. રૂ૦ પછી છઠ્ઠાને સાતમો નીરખ્યો ગયાં ધાબામાં ધાબુ વીસાળ, રૂ૦ ॥ ૧૨ ॥ એતો અગાશી ગગનમાં ગાજતી, ત્યાંતો શીતળ વાયુ વ્હાય રૂ૦ દીસે નગ્રને વડબધું ત્યાં થકી, વળી અશોક બાગ દેખાય રૂ૦ ॥ ૧૩ ॥ તવ ગટોરગછે વિચારિયું; નથી અહી કોઇ કાળો કાગ; રૂ૦ મ્હારી સુરેખા ભાભી એકલી, ભલો લેઇ જવાનો છે લાગ રૂ૦ ॥ ૧૪ ॥ વળણ ॥ છે લાગ લેઇ જવા તણો, ભુલુંતો મુજ ભાગ, વલ્લભ વદે વિચારી ફરી બેસે નહી જોગ

કડવું ૩૬ રાગ સવઇયા ઝડપથી.

એમ વિચારી ચીર કાઢયું. કટી કસીને બાંધે; આવોરે લાકલડી ભાભી, કહીને લિધી ખાંધે ॥ ૧ ॥ વાયુને વંટોળ કીધો વિજળીનો ચ-

મકાર; ગરજના કરી ગગને ચઢીયો, ભીમ તણો કુમાર ॥ ૩ ॥ બાગમાં પડી બોયરા વિશે સુરસપાટે આવ્યો; કયાં ગયા અભીમન્યુ ભાઈ; ભાભી લાડકડી લાવ્યો ॥૩॥ એમ કહી જઈ પાસે બેસાડી, ગભરાઈ સુરેખાય અભીમન્યુને ઓળખ્યો, ને રડવા લાગી ત્યાંય ॥ ૪ ॥ મારા રડયા મારા પીટયા, કરમ હીણા કહાવ્યા; બોલાવું મારા બાપને તમે. કેમ મને હરી લાવ્યા ॥ ૫ ॥ ઓળખ્યો આ જુનોવર મ્હારો કહી ને નાંખી ચીસ; મ્હારા તાતને તેડાવીને; છેદાવું તમ શીશ ॥૬॥ ગટોર ગછે મન વીચાર્યું, જાણી જશે કોઈ વાત, પાર નહિ પડે ખેલ ધારેલો થાશે અતી ઉત્પાત ॥ ૮ ॥ એમ જાણી સમજાવવા લાગ્યો સુરેખાને એમ આવો રૂપાળો વર મુકીને; પેલાને મોહ્યાં કેમ ॥ ૮ ॥ કન્યા ગાળો દેવા લાગી તમને પોહોચાડુ દેઠ; ગટોરગછ કહે ગાળો ન દેશો હુતો તમારો જેઠ ॥ ૯ ॥ છાનાંમાનાં આને પરણો સંસારનું સુખ માણો; ટુંકારો મુજને નવ કરીયે, મારી લાજ તમે તાણો ॥ તેમ તેમ ગાળો દેવા લાગી, રૂવે અપરમપાર; ચાંટા કાડે બરકા પાડે નાની વયની નાર ॥ ૧૦ ॥ ગટોરગછે શીશ પછાડી; કીધા રાક્ષસ ચાર; ગર્ધવ મુખા કારમા કાળા દંત લાંબા ગજ ચાર ॥ ૧૨ ॥ ગોળ ગોળા ગોળા જેવા ડોળા પોહોળા મોહો કદરૂપ ભારે ભયંકર દઈતો દેખી કન્યા થઈ ગઈ ચુપ ॥ ૧૩ ॥ રાક્ષસો કહે ખાઈ જઈશું થનારૂં હોય તે થાય; સુરેખા કહે જેઠ મ્હારા; તમને લાગુ પાય ॥ ૧૪ ॥ આ રડયા મને ખાઈ જવા ના, રંક ભાભી ઉગારો, મુઓ પેલો વર લખમણો આ વર મ્હારો સારો ॥ ૧૫ ॥ અભામન્યુ તવ હશો પડયો બોલ્યો ગટોરગછ એમ; કબુલ કરે છે કન્યા વરને પાપીયો ખાઓછો કેમ ॥ ૧૬ ॥ ખબડદાર કોઈ નવ ખાશો, પાસેને પાસે ઠરજો એ કન્યા બુમો પાડે તો, તો એક કોળીયો કરજો ॥ ૧૭ ॥ પછી કહ્યુ અભિમન્યુને ઓ વિરા હુ જાઉં; કન્યાની ત્યાં બુમો પડશે, જઈ સુરેખા થાઉં ॥ ૧૮ ॥ અશા ભરેલો આવ્યો છે કન્યા વના વળે પાનો; મ્હારી તમે ચીન્તા નવ કરશો કોઈ વાતે નથી કાચો ॥૧૯॥ સુરેખા કહે જેઠ મ્હારા, રાક્ષસ લેતા જાવો નહી તો મુજને ખાઈ જવાના કાંઈક દયા લાવો ॥ ૨૦ ॥ ગટોરગછ નહી ખાય તમને બોલ્યા વીના કાંઈ વાર; સુરેખા કહે ડાહી થઈશ હું, બો-લીશ નહી લગાર ॥ ૨૧ ॥ બેશીશ તમારા ભાઈ પાસે, પછિ રડયા શું ખાશે, માયાનિ કહે એવાં ડાહ્યાં થઈ બેશો ભરથાર પાસે ॥ ૨૨ ॥ એ-

મ કહીને બ્હાર નીકળીયો, ઉડી આકાશે ચડીયો; શુદ્ધ સુરેખાનું રૂપ ધરીને જઇ ધાબામાં પડીયો ॥ ૨૩ ॥ પછી પોતે છાબ લોપ કીધી લોપ કરી બધી નાર, માયાવિ ખેલ કરેલો તે રાખ્યો નહી લગાર ॥ ૨૪ ॥ બાવરી બની જદુકુળ નારી, વહેવાણો ગઇ કયાંય; છાબ આવેલી જોવા ગઇ તો તે ન મળે ઘરમાંય, ॥ ૨૫ ॥ તવ સહુ સુંદરી કહેવા લાગી, આતો કઉતક કરાવ્યું. ગાંડા જેવા ગાવા લાગ્યા, નિશ્ચે સપનું આવ્યું ॥ ૨૬ ॥ રેવંતી કહે શાનું સપનું આયું છે લાડે કોડે; સુરેખા ગઇ છે મ્હેલ જોવા એની સાસુ જોડે ॥ ૨૭ ॥ અરેરે તેનો તપાસ કરૂં કહિ મેહેલમાં દોડ ; ઓરે સુરેખા, ઓરે સુરેખા, ઓરે લાડકી છોડી ॥ ૨૮॥ મેડા ઉપર ચઢવા લાગી, ઘાંટા કાઢી બોલાવી; ઓમા ઓમા કરતી કરતી સામી સુરેખા આવી. ॥ ૨૯ ॥ ચોથે માળ ભેગાં થયાં મા દીકરી તે ઘડી; ઓ માતા મુને બિક લાગી; કહીને બાઝી પડી ॥ ૩૦ ॥ રેવંતીયે રૂદે ચાંપી, નીચે તેડી લાવિ; પ્રભુ કેરી પ્રેમદા સઉ ખબર પુછવા આવી; ॥ ૩૧ ॥ રેવંતી કહે દીકરિ મ્હારી; તારા જીવને કેમ. ગટોરગછ કહે કાળજું મ્હારૂં ધડકયા કરે જેમ તેમ ॥ ૩૨ ॥ સઉ કરે તારી સાસુ કયાં ગઈ કેવું બની ગયું કામ; ગટોરગછ કહે ઉચી ઉડીને; ચાલી ગઈ એ આમ ॥ ૩૩॥ ઓમા મારા પેટદાં તો, મરવાનો ભય લાગે; જીવ ઘણો ગભરાય છે મ્હારો જાણે કોઇ હાડ ભાગે ॥ ૩૪ ॥ રેવંતી તવ રડવા લાગી ચોધાર આંસુ પાડ ; પથારી કરી સુરેખાને સાચવિને સુવાડી ॥ ૩૫ ॥ અરરર જોશીને બોલાવો, જોવરાવો કોઇ જોશ દોરા કરાવો ચીઠી કરાવો શો દીકરીનો દોશ ॥ ૩૬ ॥ ભુઓ બોલાવો જતી બોલાવો. કોઇને દાણા દેખાડો; દ્રષ્ટી બાંધો નજર ઉતારો. લાડકડીને ઉઠાડો ॥૩૭॥ એટલે અતી દોડા દોડ ચાલી કન્યા મરડે મુખ; મોંઘાઇ માટે ખાય ગોઠમડાં સૌ કહે દારૂણ દુખ ॥૩૮॥ બળદેવજી ત્યાં ધાઇ આવ્યા, બહુ ચીંતામાં પેઠા;ઉદાસ પામી લેલાટ કર દેઇ સુરેખા પાસે બેઠા ॥ ૩૯ ॥ ઉતારે ઉતાર નજર બાંધે કરાવે દોરા ચાઠી;લગન વેળ વીઘન આવ્યાં દીકરી દુખી દિઠી ॥ ૪૦ ॥ એવામાં શ્રી કૃષ્ણ આવ્યા, સેજ સ્વભાવે ત્યાંય; કન્યાને ઓળખી પાછા વળીયા ઉભા ન રહેવું હાંય, ॥ ૪૧ ॥ એવામા સુરેખા બોલી બળદેવ પ્રત્યે વચન કૃષ્ણ કાકાને પાછા બોલાવો ખોળે બેડાનું મન ॥ ૪૨ ॥ બળદેવજીએ બુમ પાડી પાછા વળો મમ ભ્રાત; તમારે ઉછંગ બેટી બેસાડો, ટાઢી મીઠી

કરે વાત ॥૪૩॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે કામછે મ્હારે, તવ બળદેવનેરીસ વ્યાપી મારે ખોળે મોટાં કીધાં, બાળક તારા અધાપી ॥ ૪૪ ॥ તે બધુ મ્હારૂં છૂટી પડિયું. દીકરી નથી સુખી. તેથી ખોળે બેસવા માગ્યું; શું જશે ખોળો દુખી ॥ ૪૫ ॥ એવું કહ્યું તવ કૃષ્ણજી આવ્યા, બોલાવી રૂડે રંગ આવ્યા સુરેખા કહીને બેસાડિ હરજીએ ઉછંગ ॥ ૪૬ ॥ પછી છાનું માનું કહ્યું. પોતે સુંદીરશ્યામ; તું તારે કર કરતો હોય તે ન લઇશ મારૂ નામ ॥ ૪૭ ॥ મુજ ઉપર રાખવી મહેરબાની, જાણિતો તુજથી કાંપે; ગટોરગછ કહે તમારી નારીએ, કેવા ચરણ શાશ ચાંપે ॥ ૪૮ ॥ કૃષ્ણ કહે ફાવે તેમ કરજે. તારો દીવસ છે ઘેર; ઉછંગથી ગટોરગછ ઉઠયો, પછી બોલ્યો સુખ ભેર ॥૪૯॥ પીતાજી હવે ઠીક થયું છે, જાઓ સૌ સૌને ઠામ; એમ કહી પથારીમાં સુતો લેશો નહી મુજ નામ ॥૫૦॥ એટલે સરવે વેરાઇ ગયું બોલી રેવંતી એમ; ઓ દીકરી તને ખાવા આપું. શું ખાધા પર પ્રેમ ॥૫૧॥ વલણ ॥ ખાવા માગો દીકરી તો મન ખુશી થાય; કહે વલ્લભ એમ કરગરે સુરેખાની માય

કડવું ૩૭ રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત રાયના તન બોલ્યો ગટોરગછ હું ખાઉં, લાવો કુંચીયો ઓરડે જાઉં ॥ ૧ ॥ ભર્યાં પકવાન જાનૈયા કાજ, ગમે તો તેમાંથી ખાઉં આજ; તવ માતાને ઉલટ વ્યાપી તેને ઓરડાનિ કુચીયો આપી ॥૨॥ તવ માયાવિ ઓરડે ગયો, દીઠાં પકવાન ખુશી થયો; એણે માયા રચી તે વાર, કીધા દૈત્ય એક હજાર ॥૩॥ તેમાં પાંચસોના ટોપલા કીધા પકવાનો ભરાવી દીધા; રહ્યા રાક્ષસ પાંચસે જેહ, ઉપડાવ્યા તેને શીર તેહ ॥ ૪ ॥ પછી ખેલ માયાવિએ કીધા; કરિ અદર્શ મોકલી દીધા; તેનો પહોચાડયા હેડંબા વન દીધા ઓરડા ભીમના તન ॥ ૫ ॥ હતું તેટલું પકવાન ટાળ્યું, એણે સાફ વાસીદું વાળ્યું; તાળા દેઇને કુંચીયો લીધી, જઇ રેવંતીને દીધી ॥ ૬ ॥ ગયા પકવાન લેઇને જેહ, પોચ્યા હેડંબા વનમા તેહ; કર્યો ઢગલો પકવાન તણો, તેનો ગંજ ત્યાં વાગ્યો ઘણો ॥ ૭ ॥ બેઠી સુભદ્રા હેડંબાય કહ્યું શેવકે સઘળું ત્યાંય, બોલી સુભદ્રા ઓ જેઠાણિ, કયાંથી આણ્યા પકવાન તાણિ ॥ ૮ ॥ કહે હેડંબા સુણો દેરાણી, લાવ્યા દ્વારિકાંથી દૈત્ય તાણિ, એ તો વેહેવાઇનું મોકલાવ્યું, તમ સારૂ ઢાંકયું આવ્યું

॥૯॥ કહી હસ્યાં દેરાણી જેઠાણી, બેઉ રહ્યાછે ઉલટ આણી; રહ્યો માયાવી થઇ કન્યાય; બળીભદ્રના ભોવન માંય ॥૧૦॥ તેવે થયો મધ્યાન કાળ, બોલ્યો દુરીયોધન ભુપાળ, ઉઠો નારિયો સરવે જાઓ છાબ જૈ વહુને આપી આવો ॥૧૧॥ તત્ર ઉઠી ભાનુમતી રાણી પેહેર્યાં પોશાક ઉલટ આણી, પછી છાબ કરી તઇયાર, તેમાં ભર્યાં વસ્ત્ર શણગાર ॥૧૨ લીધી ભાનુમતીયે હાથ, બીજી પ્રેમદા ચાલી સાથ; ગીત ગાતી સહુ આવી. તવ વેહેવાણોએ બોલાવી ॥૧૩॥ સહુ સામા સામી ગીત ગાતી, બેઠી ભાણુમતી મદ માતી, તવ રેવંતી ઘરમાં ગઇ ત્યારે સુરેખા ઉભી થઇ ॥ ૧૪ ॥ રેવંતીયે કહ્યુ બેટી જાઓ, સાસુ આપે તે છાબ લાવો, બોલ્યો ગટોરછ મુખ એવું, નહી જાઉં થાય થયું તું તેવું ॥૧૫ માયે કહ્યું કાળજાની કાચી; આતો આવી છે સાસુ સાચી, ત્યારે ચાલ્યો હેડંબા તન; ગયો મંડપ હસ્તે વદન ॥ ૧૬ ॥ જઇ છાબ સાસુ કનેથી લીધી; પોતાની માતને સોંપી દીધી પાછો મંડપમાં પેઠો; ભાનુમતીને ખોળે બેઠો ॥ ૧૭ ॥ તવ ભાનુમતી હરખાણી, વહુ બહુ રૂપાળી જાણી, એણે અણદિઠાનું દીઠું, જાણે માર મહુડાને મીઠું ॥૧૮॥ વહુ તું નથી રૂપે નરસી. કહી ચાંપે રૂદીયા સરસી વિચાર્યું માયાવીએ એમ, બતાવું સાસુને પ્રેમ ॥ ૧૯ ॥ વ્હાલા લાગો છો કહીને દાબી, બની ગઇ ભાનુમતી રાબી; ભાગી ગયા એના બધા હાડ, બળ્યું આ કન્યાનું લાડ ॥૨૦॥ તપ્યા નેત્રને તપ્યુ શીશ, નાખી રાણિયે કારમી ચીસ; તવ શકુની મામાનિ નારિ, એણે ભાનુમતીને વારી ॥૨૧॥ કર્યાં કન્યાયે તુજને લાડ, તેમાં શું ભાગ્યાં તારાં હાડ; એતો છે વહુજી હલેતી, તેમાં શી કરિ તેની ફજેતી ॥૨૨॥ કહિ ગોદો મારી રીસ કીધી પોતે વહુને ખોળે લીધી; બોલ્યાં મામીજી વહુ શાણા તારી સાસુમાં નથી બે દાણા ॥ ૨૩ ॥ કહી ચાંપે રૂદીયા સાથ ત્યારે દીધી માયાવીએ બાથ; મામીજી તમે છો બહુ સારા, મને લાગો છો પ્રાણથી પ્યારા ॥ ૨૪ ॥ કહી દબાવી દાખવિ રીસ તવ મામીયે પાડિ ચીસ; એના લોચન તરિ ગયાં, બધા હાડ ચકચુર થયાં ॥ ૨૫ ॥ મુકી દિધી સુરેખાએ મામી, દાબવામાં ન રાખી ખામી; પછી ભાનુમતી બોલી એમ હવે બુમ તમે પાડિ કેમ ॥ ૨૬ ॥ બોલી મામીજી શાણુ રાણિ હવે કન્યાની વાત મેં જાણી; આપણો લક્ષમણો રાંક તેનો વિચાર કરવો કાંક ॥૨૭॥ બોલી મુખ મરડી ભાનુમતી, મને આ કન્યા

ગમતી નથી; કદિ પરણાવ્યા વણ પાછા જઇયે, બળીભદ્રનાં દુસ્મન થઇયે, ॥ ૨૮ ॥ માટે પરણાવો રીજી ખીજી, ઘેર જઇ લાવિશું બીજી; બળદેવ તનયા બળદાખે, મ્હારા છોકરાને મારી નાખે ॥ ૨૯ ॥ એવિ વાતો કરતી ચાલી ગઇ; ગઇ જાનીવાસે કરઝાલી; કહાવ્યું બળદેવજીયે આવો ગાજતે વાજતે વર લાવો ॥ ૩૦ ॥ તવ બોલીયો અંધ કુમાર; મામા વરને કરો તૈયાર એને પીઠી ચોળાવો અંગ; કાહાડો વરઘોડો ખુબ રંગ ॥ ૩૧ ॥ વળણ ॥ મામે આપી આગના, આવો સરવે નાર; પીઠી ચોળો પ્રેમથી, હવે ન કરશો વાર ॥

કડવું ૩૮ મું રાગ ધોળનો.

પીઠીચોળો, પીઠિ ચોળે પ્રીત આણીરે; વરરાજાને ચઢાવે ગંગોદક પાણીરે ॥ ૧ ॥ અતર ફુલેલ, તેલ શરિરે લોરરે; ગીતાં ગાતી ગાતી તે શરીયા ઘોયેરે ॥૨॥ વરરાજાને, હઇયે હરખ નવ માયરે, ઝટપટ કરવા. આવ્યો દુરીયોધન રાયરે ॥૩॥ ઓરે મામા,ટાઢો સ્વભાવ તમારોરે.બાજ ઠપરથી, વરને ભોય ઉતારોરે ॥ ૪ ॥ ઉનું ટાઢું, જળ મંગાવી દોનેરે. વરરાજાને હવે નવરાવા લ્યોનેરે, ॥ ૫ ॥ તવ તે મામે ભોમી ઉતારી નવરાવ્યોરે, છત્રપતી વસ્ત્ર આભુશણ લાવ્યોરે ॥ ૬ ॥ મામા ઝટપટ, જાવાને રાખી ખટકોરે, જામો પ્હેરાવો, વરને ચીરોને પટકોરે ॥ ૭ ॥ તવ તે મામે; પેહેરાવ્યાં વસ્ત્ર છણુગારરે; નાંખ્યા અછાબા હીરા મોતિના હારરે, ॥ ૮ ॥ એટલે રાયના અનુચર આંગણે આવ્યારે વરને માટે ઘોડી શણુગારીને લાવ્યારે ॥ ૯ ॥ દુરીયોધને કહ્યું વરને ઉપાડોરે વાર ન કરશો, વરરાયને બહાર કહાડોરે ॥ ૧૦ ॥ લાવિ તમે ઘોડિ ઉપર બેસાડોરે; પછી સરવે જાનૈયા રસ્તે પાડોરે, ॥ ૧૧ ॥ મામાયે તો વર રાયને ઉપાડયોરે; બહાર કાહાડિ, ઘોડી ઉપર બેસાડયોરે. ॥૧૨॥ વરરાજા તો થઇ બેઠો ડાકા ડીકરે, બેસનામાંથઇ છે દસત્રિસ છીંકરે ॥૧૩॥ બોલ્યા રાજા, મામા, આ શુમન કેવારે; મામો કહે જશ લેવા આવિએ એવારે ॥ ૧૪ ॥ રાય કહે સી, બુદ્ધી તમમાં ભાળુરે; કરો ટપકું વર રાયને મોહેડે કાળુરે ॥ ૧૫ ॥ દ્રષ્ટી ન લાગે, પરણી આવે લાડ કોડેરે; એટલે મામા, લાવિને મેંશ ઘશી મોંઢેરે ॥ ૧૬ ॥ વરરાજાને શ્રીફળ મુખવાસ આલોરે સઉ જાનઇયા વરરાયરે લેઇ ચાલોરે આપ્યું શ્રીફળ, પાન તે વડને હાથરે, મોહોડ ઘાલી, પુઠે ઉભી એની માતરે ॥ ૧૭ ॥

પુઠે બીજી નારીયો ગાતી જાયરે, ઉતાવળ કરે દુરીર્યોન રાયરે ॥ ૧૮ ॥ વલણ ॥ લઈ ચાલો વરરાયરે, કહેછે દુર્યોધન, વદે વલ્લભ સઉ સાંભળો. ઘોડી તણું વરણુન.

કડવું ૩૯ રાગ લખમણુની ઘોડીનો

આંની હાંરે લક્ષમણુ વરની ઘોડલી ટેક ॥ રાજાએ દીધી આગનારે ગરગડિયાં નીસાન; છત્રિસ વાજાં વાગીયાંરે, ચાલી કઉરવ કેરી જાન. લ૦ ॥૧॥ જાનઇયા જોડે જાયછેરે, સાબેલા રૂપવાન સાજન સારૂ શોભતુરે બની શોભા સ્વર્ગ સમાન લ૦ ॥ ૨ ॥ છત્રપતી માંહી માલતોરે અછકલી નીચ જાત, ફુલી ફુલી થાય કાળકોરે, ભાનુમતી વરરાજાની માત લ૦ ॥૩॥ મોહોડ મુસ્તકપર મેલીયોરે; રામનદીવો લાવ્યા નવાણું ભાઇની નારીયોરે. ચાલે ભાનુમતીની સાથ; લ૦ ॥૪॥ બાપસરીખો બેટડોરે, લખમણુ વર નાહાનઃ વારે વારે હસ્યા કરેરે, બન્યો બાધો ચકવો બેભાન લ૦ ॥ ૫ ॥ ડાફેરા મારે ડગડગે જુએ નગ્રનું લોક; મરડે મોઢાં વર જોઇનેરે ભીડ ભરાઇ છે અથોક લ૦ ॥ ૬ ॥ દેખાડે સહુને સાહ્યબીરે, રાજા દુરીયોધન, મુજ જેવો ગ્રહસ્થ કો નથારે, એવો અભીમાન વર્યો છે મન લ૦ ॥ ૭ ॥ શુભ શોભાથી આવીયારે, બળદેવજીને ઘેર; તોરણે વરને રાખીયોરે; પછી પોંખવાની કીધી પેર લ૦ ॥ ૮ ॥ રેવંતી આવી પોંખવારે વર પોખ્યાના કોડ, રામન દીવો હાથ માંરે, માથે બત્રીશ ભમરાંનો મોહોડ લ૦ ॥ ૯ ॥ ગરગાચાર્ય પોંખાવતારે, લેઇ સામગરી સાર; વરની કને માંમો રહયોરે, બ્રાહ્મણુ મંત્ર ઉચ્ચાર. લ૦ ॥ ૧૭ ॥ ધુંસળ મુસળ રેવૈયો, સરીયો, સંપુટ ત્રાક,એંડી પેંડી ઉત્તારીનેરે; ટીલું તાણી આમળીયું નાક, લ૦ ॥ ૧૧ ॥ વળણુ ॥ એ રીતે વર પોંખીયો, લીધો મંડળ માંય બાજઠપર પધરાવીયો બેઠા કુપાચાર્ય ત્યાંય,

---

કડવું ૪૦ રાગ સાખીનો.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા સુણુ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજ ને સંભળાવું, સુરેખાહરણુ મહીમાય, ॥૧॥ મંડપ માંડવો છે મધ્ય ભાગે.પુર્વ દીશાયે સભાય,જાદવ કઉરવ સઉ ત્યાં બેઠા;મંડપ ચરચા દેખાય ॥ ૨ ॥ પશ્ચીમ દીશા રચી છે સભા, તેમાં બેઠી સહુ નારી; પણુ સઘળી ચરચા દેખે; રચવાની બલહારિ ॥ ૩ ॥ ગર્ગાચાર્ય ને કૃપાચાર્ય તે

બેઠા મંડપ માંય; બાજઠ બેઠા છે વરરાજા, શકુની મામા ત્યાંય ॥ ૪ ॥ રેવતિયે સુરેખાને; કર્યો પીઠી આચાર; કન્યા ચુડો મોજડી પાનેતર પેહેરાવ્યા તે વાર ॥ ૫ ॥ કન્યા મોઢીયો, માથે મુકયો; કન્યા રૂપ બનાવિ; પ્રદુમનને ઉચકી લાવિ મંડપમાં પધરાવી ॥ ૬ ॥ કન્યા પાસે પ્રદુમન બેઠો; પ્રભુ ભય મન લાવે; પુત્ર મ્હારો પાસે હશે તો કન્યાને નહી ફાવે ॥ ૭ ॥ એવું જાણી પુરૂશ પુરાણી, બોલ્યા મુખ વચન, સભામાંથી ધાંટા કાહાડી તેડયો પોતાનો તંન ॥ ૮ ॥ કૃષ્ણ કહે તમે બેસો સભામાં કન્યા કને શોભે નારી, એક દાસીને, બેસાડીને, અતરે આવો વિચારી ॥૯॥ પ્રદુમને કબુલ કીધું, સત્ય વારતા મન વ્યાપી, દાસીને જઇ પાસે બેસાડી, સહુ સામગ્રી આપી ॥૧૦॥ પોતે જઇને બેઠો સભામાં, શુભ સોભા દેખાય; વરકન્યાસામસામી મંડપમાં, પટકુળ આગળ ધરાય ॥ ૧૧ ॥ હસ્ત મેળવવાનો સમય થયો, વીપ્રને વચને તદાય;આડો પટ તે લઇ લીવા કીધો હસ્ત મેળાપ ॥ ૧૨ ॥ કન્યાનો કોમળ કર દેખીને, ખુશી થયો વરરાય, મામાયે કહ્યું વરરાજાને કેવી છે કન્યાય ॥ ૧૩ ॥ એટલે હશીને વરરાય બોલ્યો મુજ પીતા છત્રપતી, પણ મ્હારી નારીના ના સરખી એમને નારી નથી ॥ ૧૪ ॥ ઓ મામા હું ભાગ્યશાળી, મામા કહે સુખ લેજે; છાનો માનો એ કન્યાના, હાથ ઉપર નખ દેજે ॥૧૫॥ વરરાજા કહે બધુ જાણું છુ, શીખવ્યું છે મુજ મીત્ર; એમ કહિ નખ દેવા લાગ્યો કરે પ્રેમ ચરીત્ર ॥૧૬॥ ગટોરગછે મન વીચાર્યું. પતિ ઉપર પ્રેમ ધરીયે; લાડ આપણને કરેછે; તો આપણ લાડ કરીયે ॥ ૧૭॥ એવું જાણીને વરનો પાંચો દબાવ્યો કરી રીસ આંગળાં હાડ નાખ્યા ભાગી, વર ઉઠયો પાડી ચીસ ॥ ૧૮ ॥ વળણ ॥ ચીસ પાડી વર ઉઠયો આંસું નીકળી જાય; વ્યાસ વલ્લભ વદે સાભળો શુ કહે છે વરરાય

કડવું ૪૧ મું રાગ બિલાવરિનિ છાયા.

ઓ મામા મુકાવોરે. જીવ મારો જાય છે, હુંતો નહી પરણુરે. કન્યા મારી માય છે ૧ મામો તવ બોલ્યોરે. એવા ગાંડા નવ થઇએ; કન્યા કોમળ અંગનીરે, તેનાથી શુ ડરી જઇએ ॥ ૨ ॥ સમજાવી બેસાડયોરે, સભા સહુ નજરે જુએ; હોંશ ગઇ ભાગીરે. બેઠો બેઠો વર રૂએ ॥૩॥ કન્યાએ વિચાર્યું રે હાડ ભાગ્યું ખરે ખરૂં;રડે છે કેટલીવારનોરે માંટે એને ખુશી કરૂં ॥ ૪ ॥ ઘુંઘટ ઉઘેડયોરે દેખાડી કાન્તી કેવી; માન્યની મૃગા નેણીરે પુરણીમાના ચંદ્ર જેવિ ॥ ૫ ॥ વર હશી પડયોરે, મામા

વહુ બહુ સારી હવે હું તો પરણુરે એતો મા નહી મ્હારી ॥ ૬ ॥ એવી રિતે રાણીરે; વર રાયને ફ્રીધો; ઘુંઘટ ગોટારમછેરે, ખુબી કરી ખેંચી લીધો ॥ ૭ ॥ પછી પાછું ધાર્યુંરે, નરરાયને દેવા દુખ, ઘુંઘટ ઉઘેડયો રે, દેખાડયું મંઝાર મુખ ॥ ૮ ॥ વર થયો ઉભોરે; કન્યા કાળી કહેલાડી; પીળા પીળા ડોળારે, આતો રાંડ બીલાડી ॥ ૯ ॥ મામો મુખ બોલ્યો રે, વાત કરે છે કેવી; કન્યાતો રૂપાળીરે, તારિમા બીલાડી જેવી ॥૧૦॥ ખેંચોટી બેસાડયોરે. કન્યા ધારે દેવા દુખ,ઘુંઘટ ઉઘાડયોરે, દેખાડયુ છે સ્વાન મુખ ॥ ૧૧ ॥ વર થયો ઉભોરે, બાજઠથી પડયો ઉતરી; મામા નહી પરણુરે જુઓ કન્યા કુતરી ॥ ૧૨॥ મામે કહ્યુ બેસ હેઠોરે મોઢેથી ગાળ ભણી તારિ માછે કુત્તરિરે; કહી કુખમાં ચુંટી ખણી ॥૧૩॥ તવ ગુંઘટ ઢાંકયોરે, વરરાયને દેવા દુખ ઘુંઘટ ઉઘાડયોરે, દેખાડયું ગધર્વ મુખ ॥૧૪॥ વર થયો ઉભોરે, મામા હુતો જઇશમરિ; મ્હારે નથી વરવુરે આતો છે ખરની ખરી ॥૧૫॥ મામે હાથ ખેંચ્યોરે, ખોટી વાત કરે કેવી, માર્યો એકઠોંશોરે, તારિ મા ગર્ધવ જેવી ॥ ૧૬ ॥ વરને બેશાડયોરે માયાવિ તો દેછે દુખ; ઘુંઘટ ઉઘેડયોરે; દેખાડયું રાક્ષસમુખ ॥ ૧૭ ॥ વર થયો ઉભોરે, મામા ભારે ભુડું થશે આતો રાંડ રાક્ષસણીરે, મને તમને ખાઇ જશે ॥ ૧૮ ॥ ભાનુમતી આવિરે; દીકરાનું દુખજુએ, બેટા ઘડિ કષ્ટ વેઠોરે, પાલવથી આંસુ લુએ ॥ ૧૯ ॥ મુને જે વિતેલુરે, મન મારૂં જાણે છે; મામાજીયે જોયુ નથીરે, માટે પક્ષ તાણેછે ॥ ૨૦ ॥ ત્યારે મામો બોલ્યોરે, ગોર ઉતાવળ કરો;કહોના કહો પણરે, છોકરો કંઇબીધો ખરો ॥ ૨૧ ॥ વળણ ॥ ગોર બેઉ વળતું બોલીયા, કહોશી કરીયે ભુલ; તેથી ઉતાવળ હોય તો કરીએ સરાંગ્યા તુલ્ય,

---

કડવું ૪૨ રાગ સવૈયાનો

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, શુણ જનમેજે રાય;વિસ્તારી તુજને સંભળાવું. સુરેખા હરણ મહિમાય ॥ ૧ ॥ ઓળો ગોળો ગોરે વાળ્યો; ઝટપટ પુરૂં કરવા, વર કન્યાને ઉભાં કીનાં, મંગળફેરા ફરવા ॥ ૨ ॥ વરરાય રડતો ઉભો રહયોને, કન્યા ઉભી આંખ મીંચી વરના કરતાં દેખાય કન્યા, એક વેહેંતજ નીચી ॥ ૩ ॥ પહેલું મંગળ ફેરો ફેરવ્યા; ફરી ઉભાં નારી નર; બાજઠે બેઉ ઉભાં રહ્યાં તો થયાં બરાબર ॥૪॥

સકળ સભા વિસ્મય પામી, કજોડાપણું ગયું: ઉંચાનીચી જરા હતું તે, હવે બરાબર થયું ॥૬॥ હેવે બીજું મંગળ ફરતાં ટળી માયાની કુંચી; વરરાય નાચો પડી ગયોને; કન્યા થઈ હાથ ઉંચી ॥૬॥ એવે ત્રીજું મંગળ વરત્યું, ફરિ ઉભાં બેઉ સાથ; વરરાજા છેક નીચે પડીયો કન્યા વધિ બે હાથ ॥૮॥ જોઇ સભાસદ વિસમય પામ્યા કેમ પડી ગઇ ખોડ; આ વરકન્યા શોભે કેવા; મા દીકરાની જોડ ॥૮॥ તે જોઈને બળદેવજી તું; હાઝયું અંતકરણ નોહ્ય નોહ્ય મારી દીકરી આ, થયું કન્યાનુ હરણ ॥ ૯ ॥ આતો છે કોઇ કપટી કન્યા, પુરણ પ્રગટી રીસ; હળમુશળ લેવા ગયા ઘરમાં, છેદુ એનું શીશ ॥ ૧૨ ॥ સભામાંથી ઉઠીને નાઠા ચેતી ગયા ભગવાન; ગટોરગછને ગોવિંદજીએ, તરત બતાવી સાન ॥૧૧॥ સાન કરી સમજાવિ હાથો, પોતે જાદવરાય; હવે વિલબ કાંઇ ન કરતો, તુ થઇ જા વિદાય ॥ ૧૨ ॥ તમ માયાવી ચાતુર ચેત્યો, વરરાજાને ઝાલ્યો આવોરે ઘણી લાડકવાયા, કહીને બગલમા ઘાલ્યો ॥ ૧૩ ॥ મંડપ ઉપાડી માથે લીધો, હેડંબાને તન; વાવંટાળીયો વિજળી કરીને ચઢી ગયો ગગન ॥ ૧૪ ॥ અંત્રીક્ષ જઇને ઉભો રહયો; બોલ્યો મુખ વચન; સાંભળજે સુત અંધ તણા તું; રાજા દુરીયોધન ॥ ૧૫ ॥ રાંડોરાંડના શુકન લેઇ; દ્વારિકામાં તુ પેઠો,અરજુન નંદન અભીમન્યું, સુરેખા પરણીબેઠો ॥ ૧૬ ॥ ત્રણ દીવસ તમને વીતાડયું તેતો મારૂ કામ; હું ભીમસેનનો દીકરો;ગટોરગછ મુજ નામ, ॥૧૭॥ કન્યા લઇ નાસી નથી જાવું;છુક્ષત્રી સંતાન; વરવું હોયતો આવજો, સરવે બાગ તણે મેદાન ॥ ૧૮ ॥ તવ દુરીયોધને બુમ પાડી: સીદ ભાગે ઘરસુત્ર, ઓ ભીમસેનના દીકરાતું, આપ મ્હારો પુત્ર ॥૧૯॥ એવું સાંભળી ગટોરગછે વરને બગલથી લીધો; પરણજે તુ તારી માને કહીને નાંખી દીધો ॥ ૨૦ ॥ શેવકોએ અધ્ધર ઝીલ્યો કુંવર થરથર કાંપ્યો; દુરિયોધને ખોળામાં લેઇ રૂદીયા સરસો ચાંપ્યો ॥ ૨૧ ॥ ઓ બેટા શું શું દુખ પડીયું, બોલ્યો લખમણ એમ, વારે વારે મે કહ્યુ મામાને, તોહે ન આવ્યો વ્હેમ ॥ ૨૨ ॥ ચાર પ્રકાર રૂપ બતાવ્યા; મામાયે જુઠું જાણ્યું; રડિ રડિ ઘણુ કહ્યું પણ; મનમાં કાંઇ ન આણ્યું ॥૨૩॥ દુરિયોધન કહે ધીક્કાર મામા,વરસ પડયાં સહુ છુટી; રડિ રડિને છોકરે કહ્યું. તોહે માનિ વાત જુઠી ॥૨૪॥ મામો કહે શું વાંકો વળીને, જોવું કન્યાનુ વાન; શા શા સારૂ મને ઠબકો દેછે મુઆ વર બળી જાન ॥ ૨૫ ॥ એટલામાં બળદેવજી આવ્યા, હળમુશળ

લેઈ હાથ, કયા ગઈરે કારમી કન્યા, તવ બોલ્યો ભુનાથ ॥ ૨૬ ॥ એ હળધારી ન્હોય એ કન્યા ભીમ તણો એ તન, સુરેખાને પરણી બેઠો નર સુત અભેમન ॥ ૨૭ ॥ અટોરગછ છે નામ એનું, કન્યાનુ સ્વરૂપ કીધું; હાથી ઘોડા ઘરેણું આપી; અમ ધન લુંટી લીધું ॥ ૨૮ ॥ એવું સાંભળી બળદેવ બોલ્યા; સાંભળો કૃષ્ણવીર જ્યારે ને તારે પાન્ડવ નડે, ઓરે શામ શરીર ॥૨૯॥ પાન્ડવને તેં પેધા પાડયા ભગની લેવા દેને, ભગની તેડવા ભીમ આવ્યો, તે ગયો ખુબ ખઇને ॥ ૩૦ ॥ વળી પાછો સહદેવ આવ્યો, બાઝી ગયો બહુ થઇને, વળી અભીમન્યું યુદ્ધે આવ્યા, દાનવ શરણે લઇને ॥ ૩૧ ॥ આજતો આવ્યો પુત્ર ભીમનો કર્યું કન્યાનું હરણ. હવે તેનું કેમ કરવું, ઓરે અસરણા સરણ ॥ ૩૨॥ પ્રભુ કહે કે કેમ કરવું તું, જેવી તમારિ મરજી; તવ બળદેવ કહે લુગડાં પહેરો, યુદ્ધે ચઢવું હરજી ॥૩૩॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે લયો પહેરિ આવું કહિને ઘરમાં ગયા. એવામાં દુરીયોધન બોલ્યો, જાદવ તો ત્યાર થયા ॥ ૩૪ ॥ ઓ ભીસ્મ દાદા ઓ દ્રોણ ગુરૂ, જુઓ વાળ્યો આડો આંક; કન્યા લીધિ લક્ષમણાની આજ જુઓ કોનો વાંક ॥ ૩૫ ॥ દ્રોણ ગુરૂ કહે વાંક એમનો, કરવું તે કરો છત્રપતીયે આજ્ઞા દીધી આયુદ્ધ સરવે ધરો ॥ ૩૬ ॥ ગોર કૃપાચાર્ય અશ્વથામા, દ્રોણ ને ભીસ્મ પીતાય, વિચાર કરવા લાગ્યા બેશી એકાંત સભામાંય ॥ ૩૭ ॥ દ્રોણ કહે કેમ કરશું દાદા; છોકરા આડો આંક ભીસ્મપીતા કહે ન્યાય કરો તો નહી છોકરાંનો વાંક ॥ ૩૮ ॥ પ્રથમ કન્યા એ છોકરાના બળદેવે ગાંડાઇ કીધી; પણ દુરીયોધને કુટુંબીની કહો કેમ કન્યા લીધી ॥૩૯॥ ને, કબુલ કરનાર કેવા ॥ ૪૦ ॥ અભીમન્યુએ અભમન્યુની તારૂણિ લીધી તાણી, શું તે લેવા દે બીજાને; પોતાનું ખુએ પાણિ ॥ ૪૧ ॥ બે છોકરે વ્યાજબી કર્યું છે, તવ કહ્યું કૃપાચાર, લોકો કેહેશે પરણાવ્યા વિના, રહ્યા ગંગા કુમાર ॥ ૪૧ ॥ જગતની રીતી પ્રમાણે, જાનૈયાને લાજ, કેહેણી થાશે આપણે માથે વિચારો ભિસ્મ મહારાજ ॥ ૪૪ ॥ ભીસ્મ પીતા કહે તમે વીચારો ઓરે ગોર ગુરૂ આજ, આપણુ રહેને પરનુ પરણે; તો જાય જગતમાં લાજ ॥ ૪૪ ॥ અભીમન્યુ પણ આપણુ છોરૂં, તેથી રાજી થઇયે, ઠાલા પાછા વળતા નથી પરણાવીને જઇયે ॥ ૪૫ ॥ આવિ છે કન્યા ઘરમાં નથી ગઇ પરઘેર દ્રોણ કહે તે વ્યાજબી કહો છો હવે શી કરવિ પેર ॥ ૪૬ ॥ કઉરવ જાદવ ભેગા

થઇને બે છોકરાને નડશે; આપણને યુદ્ધમાં સંભ લેશે; ત્યાંવા વઢવું પડશે ॥૪૭॥ તે માટે આપણે કેમ કરવું, એરે ભીસ્મ પીતાય, આપણ છતાં છોકરાને મારે તો અણુઘટતું દેખાય ॥૪૮॥ ભીસ્મપીતા કહે આપણે સહુને સાથે યુદ્ધમાં જાવું, સામા મોરચા બાંધ્યા પછી, આપણે અળગા થાવું ॥૪૯॥ આપણે ચારે સત્ય પુરૂશોએ, યુદ્ધથી કોરાણે રહેવું; બળદેવ કૃષ્ણને બોલાવીને આપણે પાછે લેવા ॥ ૫૦ ॥ કહેવું કે નાના છોકરા સાથે, આપણું નહી એ કામ; જાદવ કઉરવ નથી ઓછા કરવા દો સંગ્રામ ॥ ૬૧ ॥ એમ સમજાવિ આપણી પાસે રાખવા-કબજે કરી; છોકરા નથી હારે એવા, વઢવાના સુર ભરી ॥ ૫૨ ॥ તે કરતાં બળદેવને કષ્ણ. ઉપડશે જે વારે; છોકરાની પક્ષ આપણે કરવિ; સામા થવું તે વારે ॥ ૫૩ ॥ એમ ચારે જણે સંતલસ કીધી, એવામાં દુરીયોધનઃ પોતાના યોદ્ધાને આજ્ઞા કીધિ, તઇયાર થાઓ સહુ જન ॥૫૪॥ એમ કરવા માંડી તઇયારી, જાદવ કૌરવ લોક; ગોરગછ મંડપ લેઇને, ગયો બાગ અશોક ॥ ૫૫ ॥ ભોંયરા બારણે મંડપ મુકયો પરણાવવાને સાર; બોલાઇને આવકાર દેઇ બોલાવ્યા ભોંયગ બહાર ॥૫૬॥ એક સહસ્ર દઇત બનાવ્યા, વિવેક વાત વિચારી; તેમાંથી પાંચસેં નર કીધા, પાંચસે કીધી નારી ॥૫૭॥ સભા કરીને પુરૂશએઠા.ગાય છે ગીતાં નારી; એવે નારદને બોલાવ્યા; વરવિસે ગીરધારી ॥૫૮॥ ચુડો પાનેતર કંકુપડો;મીંઢળ નાડાસડા, જો જોઇએ તે સામગરીઆપી.નારદને તે ઘડી ॥ ૫૯ ॥ પછી પ્રભુએ આજ્ઞા આપી; અશોક બાગમાં જાવો; મંગળે મંગળે દાન દેઉંછું, વરકન્યા પરણાવો ॥ ૬૦ ॥ તવ નારદજી બાગમાં ગયા, કન્યાયે કીધો શોર નારદજીને નજરે દેખી આવ્યું પગમાં જોર ॥ ૬૦ ॥ ઓરે મારા નારદ કાકા; જઇને કહો આ કરણી. મારા તાતને એટલું કહેજો, જાય જુનો વર પરણી ॥ ૬૧ ॥ એટલે માયાવિ રાક્ષસ બોલ્યા હવે કાળીયો કરીયે; સુરેખા કહે હવે ન બોલું, આવો અભીમન્યુ વરિયે ॥ ૬૩ ॥ નારદ કહે આ વર સારો બેશ, પરણાવી દેઉં બેઠા નારદ પરણાવવાને, કારણ કૃષ્ણનું દેવું ॥ ૬૪ ॥ વલણ ॥ કારજ સઘળુ કૃષ્ણનું, દે છે કન્યાદાન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે; છે સાહાય શ્રી ભગવાન.

કડવું ૪૩ મું રાગ રેહણીનો.

ત્યાંતો સમે વરતે સાવધાન, શોભા ઘણેરીરે; ત્યાંતો દાન દે છે ભગવાન. શોભા ઘણેરિરે ॥ ૧ ॥ એવે રાક્ષણિયો ગીત ગાય શો, ત્યાંતો તો હસ્ત મેળાપજ થાય; શો ॥ ૨ ॥ ચોરી પેહેલું મંગળ વરતાય શો, તે માં ગાયોના દાન અપાય શો. ॥૩॥ પછી બીજું મંગળ વરતાય, શો, તે મા દાશીનાં દાન અપાય; શો ॥ ૪ ॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય, શો, તેમાં ભુમીનાં દાન દેવાય શો. ॥ ૫ ॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય, શો, તેમાં ભંડાર સહીત અપાય, શો ॥૬॥ પછી રૂપીયા વિંટીયો રમાય, શો; લાગ્યાં વરકન્યા ગોત્રજને પાય, શો ॥ ૭ ॥ વલણ ॥ વર કન્યા પરણી રહ્યાં, પ્રભુએ દીધું દાન; કહે વલ્લભ પછી કૃષ્ણજી, યુધ્ધે થયા સાવધાન

કડવું ૪૪ રાગ સાખી.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તજને સંભળાવું સુરેખા હરણ મહામાય ॥ ૧ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ તઇયાર થઇને, હાથ લીધાં હથીયાર; કોધ્ર સ્વરૂપ ધારણ કરીને નીકળીયા ઘર બહાર ॥ ૨ ॥ એક લક્ષ સાઠ સહસ્ત્ર એકાશી કુંવર કેરી જોડ; હળધારી હળ લઇને આવ્યા જાદવ છપનક્રોડ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધને અગીયાર ક્ષોણી, સેના કીધી ત્યાર; છ કારભારીને સો ભાઇ, હાથ ગ્રહ્યાં હથીઆર ॥૧૦॥ દિધા ડંકા ઉપડયા બંકા, સતવાદીનર ચાર, તે પણ આયુદ્ધ લેઇને ચાલ્યા, સૌ સાથે તે વાર ॥ ૫ ॥ વરકન્યા પરણી રહ્યા, નારદ બોલ્યા વાણ; લાવો કુંવર હવે અમને આપો દક્ષણના દાન ॥ ૬ ॥ ગટારગછ કહે ભોંયરા વિશે; નગદ નાણું ભરીયું; નારીનાં વસ્ત્ર અને શણગાર શુદ્ધાં, તમને અરપણ કરીયું ॥ ૭ ॥ નારદજીએ આશીશ દીધી થયા અંતરધ્યાન પછી ઉતર્યા ભોંયરા વીશે, પાંડવના સતાન ॥ ૮ ॥ કન્યાને જઇને બેસાડી રાક્ષપ ચોકીમાં ચાર, ગટારગછ કહે આ વીરા, નીકળો યુધ્ધે બહાર ॥ ૯ ॥ સુરેખા કહે એકલી હું; રહું કેને પ્રકાર એટલે બનાવી માયાત્રીયે, નાની છોકરીયો ચાર ॥ ૧૦ ॥ સુરેખાના જે વડી તેતો, જોઇ સુરેખાને ગમે; પાંચે જણીયો ભેગી થઇને, વીવીધ રમત તમે ॥ ૧૧ ॥ પછી બે ભાઇ બ્હાર નિકળીયા, કેવો કરયો વિવે-

ક; માયાવી સત્તરદૈત તણો ત્યાં રથ બનાવ્યો એક ॥ ૧૨ ॥ તેમાં અભીમન્યુ બીરાજ્યો સંગ્રામમાં જીવ પેઠો; ઘોડાના અછોડા ઝાલી માયાવી હાંકવા બેઠો ॥ ૧૩ ॥ ખરખર ખરખર રથને હાંકયો ચાલી આવ્યો મેદાન; હીમ્મત રાખી રણમાં ઉભા, યુદ્ધ કરવા બળવાન ॥૧૪॥ એટલે જાદવ કૌરવ આવ્યા યુદ્ધ સજી મનસુબાઃ મેદાન વિશે જુદેજુદે જથે જઇને ઉભા ॥૧૫॥ ભીસ્મ કૃપાચાર્ય અશ્વસ્થામાં, દ્રો-ણ ગુરૂ બળવાન;તે ચાર જઇને અળગા ઉભા, માહા મોટું મેદાન ॥૧૬॥ એટલે બોલ્યા અંતરયામી ભીસ્મ પીતાશું એમ; ચાર સત્ય પુરૂષો સપ કરિ, અળગા ઉભા કેમ ॥૧૭॥ ભીસ્મ પિતા કહે બાળક સાથે, આપણે વઢવું ના ઘટે, જો કદી છોકરાં જીતસે તો; તૈયાર છીએ છેવટે ॥૧૮॥ જાદવ કૌરવ સેન્યા સાથે, શું બેને નહી જીતે,ચરચા જોવા રહ્યા ઉભા; મોટા મોટાની રીતે. ॥ ૧૯ ॥ તમારે પણ ચરચા જોવા, અળગા રેહેવું જોઇએ; છેવટ સરવે સામા થઇશુંઃ વાંક કાઢે નહી કોઇએ ॥૨૦॥ તવ કૃષ્ણે કહ્યું બળદેવ બંધું, સમજણની એ વાત; ચાલો એમની સાથે જઇને; ઉભા રહીએ બાત ॥૨૧॥ એમ વિચારી બંને બંધુ, સ-તીયા પાસે ગયા, ભીસ્મ પીતાના રથની સાથે,રથ રાખીને રહ્યા ॥૨૨॥ ભીશ્મનિ જોડે રથ પ્રભુનો, પ્રભુ જોડે બળદેવ ભીસ્મ પીતાયે સાનકી ધી, રથ ભીડાવી એવ ॥૨૩॥ એટલે ગુરૂરથ હંકારી, બળદેવ પાશે આ વ્યા;તેમની જોડે ગોર કૃપાચાર્ય;રથ પોતાનો લાવ્યા ॥૨૫॥ ભીસ્મનીજો ડે અશ્વસ્થામાં, રથ રાખીને રહ્યા; ચારે જણની વચમાં બંને બંધુ ક-બજે થયા ॥૨૬॥ ભીસ્મે દ્રોણને સાન કીધી, આપણે કોઇ ન વઢવું છોકરાં ઉપર આ ઉપડે તો એપર આપણે પડવું ॥૨૬॥ વચમાં ઘાલી નાંખવા કચરી, શું કરે બળ ગોપાળ; આપણાં બેઉ છોકરાનો ન થાય વાંકો વાળ ॥ ૨૭ ॥ એવી સંતલશ એમણે કીધીઃ પ્રભુના મનમાં કાંઇ લડવઇયા બે તરફે ઉભા મેદાન ભુમી માંઇ ॥ ૨૮ ॥ અળગા ઉભાછે છોકરા બેઉ, બોલ્યો અભીમન્યું એમ. જો ભાઇ જુજ વા બે જથે ઉભા, કહો કરીશું કમ ॥૨૯॥ગટોરગછ કહે વિરા મ્હારા, શા સારૂ ગભરાઓ. તમોને ન ફાવે તે મુને; ફાવે ત્યાં તમે જાઓ ॥ ૩૦ ॥ લઢિ વઢિને પક્ષ તમારી, કરીશ મ્હારા વીરઃ જરાએ ગભરાશો ન-હી. રાખજો રૂદે ધીર ॥૩૩॥ એટલે બોલ્યો અભીમન્યુ, રથ લઇ તત-પર થાઉં,તમે જાવો જાદવ વિશે, હું કઉરવમાં જાઉ ॥૩૨॥ ગટોરગછ

તવ ઉતર્યો હેઠે, રથમાંથી તે વાર;અભીમન્યુ કહે વારતા સુણો સુરા નર સરદાર ॥૩૩॥ રથ તમારો માયાવિ છે, વાગે કોઇની ચોપ; તો નીરાધાર થઇને હું બેસુ થઇ જવાનો લોપ ॥૩૪॥ ઘટોરગચ્છ કહે હું જાણું છું, તે કેમ ભુલી જઇશ, લઢીશ વઢીશ પણ તમારી, ખબર લેતો રહીશ ॥૩૫॥ એમ કહીને પોતે ચાલ્યો જાદવ સામો થાય; અભીમન્યું રથ હંકારી, કઉરવ દળમાં જાય ॥૩૬॥ જઇને ઉભો દુષ્ટો સામોઅરજુન જીનો તન માયાવિ ગયો જાદવમાં ત્યાં મોખરે પ્રદુમન ॥ ૩૬ ॥ પુત્ર પ્રભુનો સઉથી મોટો બોલ્યો મુખ વચન, શું આવ્યો તુ અમારા સામો, ઓ રાક્ષસીના તન ॥૩૭॥ ક્ષત્રીનું કુળ છે કેવારે શોધિ જો તારાં પરિયા, નાત બહાર રહ્યા સંતનું રાજા માછીની પુત્રી વરીયા ॥૩૮॥ તારા બાપનો કાકો લાવ્યો વરેલી નંદીની નારિ, કુન્નતલપુરના રાજાયે દીધી, ફકત ફોઇ અમારિ ॥ ૩૯ ॥ કુંતા કુંવર પાંચે કુંવારા, સમજી સામો થાને; તાણીનોરશી તુજ તાત વર્યો,રાક્ષસી હેડંબાને ॥૪૦॥ મુજ સામો તું શોભતો નથી; ઓ રાક્ષસાના તન પુત્ર,પાંડવ વર્યા–એક નારિને, ત્યારે થયું ઘરસુત્ર ॥૪૧॥ અમારિ કન્યાનું હરણ કીધું મરણ આવ્યુ તારૂં,માયાવી કહે પુત્ર પ્રભુના સાંભળ બોલવું મ્હારૂ ॥ ૫૨ ॥ તારા દાદા વસુદેવજીને.કંસે કન્યા દીધિ.કુળવંતને કેમ છુટા ન મુકયા કારાગ્રહે કેદ દીધી, ॥ ૪૩ ॥ પુછી જો તુજ તાતને એ. કાળાગ્રહમાં અવતરિયા; ગાયો ચારિ છાછ પીને, ગોકુળમાં ઉછરીયા ॥ ૪૪ ॥ તારા બાપને કોને દીધી, કન્યા સન્મુખ હાથ અંબાવના ડેહેરામાંથી લાવ્યા રૂક્ષમણી તુજ માત ॥ ૪૫॥ નરકાસુરને મારિ નારિ લાવ્યા સોળ હજાર; જાંબુવતી રિંછડિ લાવ્યા શરમ ન આવી લગાર ॥૪૬॥ કુળ તારૂં તું રાખ્ય છાનું, પાનુ બધુ મુજ હાથ, હજુ બીજુ સાંભળવું હોયતો ઘણી લાંબી છે વાત ॥ ૪૭ ॥ એવાં વચન સાંભળીને બોલ્યો પ્રદુમન; રાતો તાતો ક્રોધે ભરાયો શામ તણો સંતાન॥ ૪૮ ॥

॥ વળણ ॥ ક્રોધે ભરાયો અતી ઘણો, કૃષ્ણ પ્રભુનો તંન કહે વલ્લભ વળી બોલિયો, વઢવાનાં વચન.

કડવું ૪૨ મું રાગ પ્રદુમાનકહે છે મનહર છંદ

ભિમ સુત કયો, તુત મર્દમે તુ ભયો ભુત; અબ હાથ આયમયો

ઠામમે બેઠારેગો ॥ નગ્રમે તાફાન કીયે, પ્રપંચ લગાય ગોયો; બલીયે સું બાથ દીની; અબ તું બીચારેગો ॥ જૈમ જેશે જાદવ હે કાલ જૈશે કૌરવ હે, સબ હીલ મીલ તેરા, પ્રાનકું નીકારેગો ॥ દેખ મેરે બાન સાન ભાન તો ભુલાય દઉં, દોનુંકુ પકર કર; કરશે સંહારેગો ॥ ગટોરગછ કહે છે ॥ પાઉંપર પાઉંપર, પ્રભુ કે નંદન તુંહી ભગ જા-નહીતો મેરા. દૈત લલકારેગો ॥ માયાવી મધેગાજબ, જાન નીકારેગા તબ; કબ નહી લર એસો; તોબા તું પોકારેગો ॥ આપો આપ બલ કરૂ, તબ મે. પીછો નપરૂં; પકરપકર કર બ્હોત માર મારેગો ॥ શ્રી સુનકે સુત સબ, દાવમેં આયાહો અબ; કેસે ગ્રહી ગ્રહી લેકે, દરીયેમેં ડારેગો ॥ રાગચોપાઈ ॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા રા-યના તન; એવું બોલ્યો ગટોરગછે જ્યારે કોપે ચડીયો પ્રદુમન ત્યારે; ॥ ૧ ॥ એવે કૌરવાં શું થાય, મુખ્ય લડવૈયો કરણરાય; સાથે રાખેલા બે સંતાન, સામો આવ્યો ત્યાં અભેમાન ॥ ૨ ॥ તેવો ગાજીને બોલ્યો કરણ છોકરા આવ્યું તારૂ મરણ; તવ બોલ્યો અભીમન્યું રાય જીવવું હોય તો પડ પાય ॥ ૩ ॥ એવે કરણ તણા બે તન, બોલ્યા પીતા પ્રત્યે વચન; તાતજી નવ બોલશો કાંઈ. અમે વઢવાના બે ભાઈ ॥ ૪ ॥ જાઓ જઈ બેસો કોરાણે, એને મારવાના આ ટાણે જાણશું કરણે વઢવા દેવું. એવું દીકરા કરેછે કેવું ॥ ૫ ॥ એવું સમજીને એ ખશીયો; બેઠો અળગો જોવા યુદ્ધ રશીયો; એના વ્રશકેતુ ચંદ્રકેતુ, તેને થયો વઢવાનો હેતુ ॥ ૬ ॥ અભિમન્યુ સામા બેઉ ઉભા કીધા યુદ્ધ તણા મનસુબા; બોલ્યો વ્રશકેતુ વચન જોતુ ઝપાટો નરના તન ॥ ૭ ॥ વળણ ॥ જોજે ઝપાટો અમ તણો, કહેછે કરણ કુમાર; વદે વલ્લભ બેઉ બોલતા મનમાં ધર અહંકાર ॥

કડવું ૪૬ રાગ ઝુલણા સાખી.

તડો તડ બે જણારે બરોબર બે જણારે ॥ટેક॥ વ્રશકેતુ બોલીયો કન્યા દે પડ પાય; અભીમન્યુ કહે વરરાયને વરે ભાનુમતી એની માય તડો० વ્રશકેતુ બોલીયો, હમણાં વધ્યુ ધર સુત્ર; બોલ વિચારી બાળકા તુતો મંત્રના પુત્રનો પુત્ર તડો० ૨ ॥ ૨ ॥ અભીમન્યુ વળતુ વધો, સાંભળ મુજ વચનઃ મુજ સામો શોભતો નથી તુતો દાસીના તનનો તન તડો० ॥ ૩ ॥ વ્રશકેતુ બોલિયો કપટ અમે જો કી-

ધું, તારા બાપને બાજી રમાડી, કેવું રાજપાટ ધુતી લીધું. તડો૦ ॥૪॥ અભીમન્યુ કહે કપટી તણુ ખરાબ થાશે ખાણું મારા ભાઇએ હાથી આપી કેવું નગદ લીધું નાણું. તડો૦ ॥ ૫ ॥ પ્રશકેતુ બોલીઆ જે અમે સમશેર કહાવ્યા, દ્રૂપતી નગ્ન નચાડવા, કેવા ભરી સભામાં લાવ્યા તડો૦ ॥ ૬ ॥ અભીમન્યુ કહે મુજ બંધુએ;શણુગાર દૈ રચના રચાવી, તારી કાકીયોને તારી માને, આખી રાતજ નગન નચાવી તડો૦ ॥૭॥ પ્રશકેતું વળતું વધ્યો. શુણ અરજુનના તન; દુખ દેવા તુજ તાતને, કેવા કાહાડયા છે અઘોર વન તડો૦ ॥૮॥ અભીમન્યુ કહે બદલો વાળવા ગેટારબ્હે દાવ ધાર્યો. શાકભાજી ખવરાવીને કેવા આકાવી અધાવિ માર્યા તડો૦ ॥ ૯ કરણ કેડેથી બોલીયો આતો જીભ જુધ થાય; મહેણુ મારે તુંજથી સવાયું. મહારૂ પેટ પાસુ બળી જાય તડો૦ ॥ ૧૦ ॥ વળણ ॥ માટે માહરા દીકરા ટુંકી કરો જીભ્યાય; કહે વલભ ઉશકેરીયા વઢવાને એ રાય ॥

કડવું ૪૭ મું રાગ સામેરીનો

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, યુધ તણો મહીમાય ॥ ૧ ॥ કરણુરાયે કુંવરોને, ઉશકેર્યા તે વાર, એટલે પ્રશકેતુ ચંદ્રકતુ બન્ને ગ્રહ્યાં હથીઆર ॥ ૨ ॥ અભીમન્યુયે ટંકાર કીધો, હિમ્મત રાખી અપાર, એટલે સઘળા કૈરવ લોકે ઉપાડયા હથીઆર ॥ ૩ ॥ જાદવ જુધમાં પ્રદ્યુમને, ઉંચો કીધો હાથ; એટલે આયુધ લઇને કોપ્યો જાદવનો સહુ સાથ ॥ ૪ ॥ રોશે રૂઠયા અગની ઉઠયા મનમાં અપરમપાર, ગુપતી ગેડી ગદાયો લઇ, દેવા માંડયો માર ॥ ૫ ॥ માયાવિ એકલો જાદવ ઝાઝા, કરતા શોર બકોર; કીડી ઉપર કટક ચઢે, તેવું કીધું જોર ॥ ૬ ॥ તોફાન દેખી માયાવીને પુરણ પ્રગટી રીસ; કેશ છોડીને પાશાણુ વીશે, એણે પછાડયું શીશ ॥ ૭ ॥ મસ્તકમાંથી જુજુ જેવા જીવ ખર્યા હજાર; પવનને પ્રથવિ અડીકે;દૈત થયા તે વાર ॥ ૮ ॥ તાડપુર ઉંચા નાકે બુચા ગજ ગજ લાંબા દંત, જાદવ ઉપર જોર જણાવ્યું લેવા માંડયો અંત ॥ ૯ ॥ મારો મારો મુખે ભાંખે. નાંખે કારમી ચીસ, કઉરવમાં યુદ્ધ શરૂ થયું, સૌને વ્યાપી રીશ ॥ ૧૦ ॥ પ્રશકેતુએ બાણ માર્યું, અભીમન્યુને અંગ,અરજુનસુતે સામુ મારી તે બાણ કીધું ભંગ ॥ ૧૧ ॥ ચંદ્રકેતુએ મંત્ર ભણીને.

માર્યાં અગણીત બાણુ, અભિમન્યુએ સામા મારી સર્વ કર્યાં ભંગાણુ ॥ ૧૨ ॥ પછી પોતે બાણ લઇને, નાગ પાસ મંતરો સાંધ્યા; કરણુનાએ દીકરાને. અવળે હાથે બાંધ્યા ॥ ૧૩ ॥ તે દેખીને કરણુ ઉઠયો, આવી ઉભો તે ઠામ; પોતાના પુત્રોને કહ્યુ, બોલ્યું બાપનું નામ ॥ ૧૪ ॥ એમ કહીને હાથ છોડયા મેઘનાદે ગડગડીયો; આયુધ લીધાં હાથમાંને, યુધ્યે ટુટી પડીયો ॥ ૧૫ ॥ અગણિત મંત્રથી બાણુ છોડે. સુર્ય તણો કુંમાર; બાણુ એનું એક જતામાં થાય છે સાઠ હજાર ॥ ૧૬ ॥ મારે અભીમન્યુ અગણીતુ,વાયુ વેગે જાય, બાણુ એનું એક જતા જતામાં ચાળીસ હજાર થાય ॥ ૧૭ ॥ કરણુ આગળ કેટલું ગજું, ઘણો પડે છે માર; વળી આસપાસના યોદ્ધાનાં આવે ઘણાં હથિયાર ॥ ૧૮ ॥ તો પણ યુદ્ધ કટાવી રહયો છે, અરજુનજીનો તન; જાદવમાં બહુ જોર કરે છે, બળ યો પ્રદ્યુમન ॥ ૧૯ ॥ શીવ તણું એક બાણ લીધું માર્યું કરીને કોપ; ગટોરગચ્છના દઇત માયાવિ, તેતો કીધા લોપ ॥ ૨૦ ॥ તે દેખી માયાવી કોપ્યો, જણુવિ ઝાઝી રીશ; પાશાણ વિશે પોતે પછાડ્યું. ચાળીસ વેળા શીસ ॥ ૨૧ ॥ ચાળીસ હજાર રાક્ષસ થયા લાંબા ત્રણ ત્રણ તાડ; બળવંતાને બીહામણા બહુ; લાંબા પોહોળાં હાડ, ॥ ૨૨ ॥ પછી પાછુ શીશ પછાડયું, ફરીથી ચાળીશહજાર; સાત તાડવા ઉંચી બનાવિ, રાક્ષણિ ચાળીસ હજાર ॥૨૩॥ ગર્ધવમુખીને ભુંડમુખી સ્વાનમુખી કીરમુખી,વાયશમુખી હરણમુખી; કોસુવાળીકોલુખા ॥૨૪॥ કઇ પીતવરણી કે રક્તવરણિ કે શામવરણીકાળી;સાતસાતગજનાદંત લાંબા;કંઇકટુંકા કેશવાળિ॥૨૫॥ કંઇ રાક્ષણિએ ચણીયોપહેર્યો કેયે ઢાંકયા કેશ;કઇયેકછે લંગોટી વાળી, કે છે નગનવેશ ॥૨૬॥ એકેક તાડવા સ્તન લાંબા, કારમીલડાઇ ધારે; બે ભુજમાં બે સ્થાનગ્રહીને, જાદવલોકને મારે ।૨૭॥ દશ દશ જોદ્ધા દબાય તળે પામે છે બહુ ત્રાસ; રાક્ષસીનો ભય ભારે ભાસે કરતા નાસાનાશ ॥ ૨૮ ॥ કંઇ રાક્ષણિ પડે ટોળામાં, કંઇ જાદવને ઝાલે, મરડી મસળિ મોઢામાં ને નસ્કોરામાં ઘાલે ॥ ૨૯ ॥ એ રીતે રાક્ષસીયો લડતી, જબરૂં દઇવત દાખે; રાક્ષસ લોકો ખોળાને ખોબા, ભારને રેણું નાખે ॥ ૩૦ ॥ જાદવ ઉભા આંખો ચોળે; રોળેરાક્ષણી દોઠી ધુમ થકી અંધકાર કીધો એવી જુક્તિ જોડી ॥ ૩૧ ॥ હેડંબાનો દીકરો તે, ચડીયો છે ગગન; યુદ્ધ કરાવે ઉપર રહીને. ભીમસેન કેરો તન ॥૩૨॥ વનમાં જઇ ઝાડ તાડ લાવે, દારૂણ દઇવત દાખે

મ્હોટા મ્હોટા પહાડને પરવત, અંત્રીક્ષ રહીને નાંખે ॥ ૩૩ ॥ એ રીતે ત્યાં યુદ્ધ ચાલે, કઊરવમાં શું થાય; અભીમન્યુ ઉપર કોપ્યો, પોતે કરણરાય ॥ ૩૪ ॥ લઢતાં વઢતાં, કરણ રાયે, કીધો કારમો કોપ, શીવ મંત્ર બાણ મારી કીધો, કુંવરનો રથ લોપ ॥ ૩૫ ॥ પગપાળ થયો અભેમન્યુ, વાગે ઘણાં હથીઆર, શરીરને ઓથો નત્ર રહયો, ઘણોક પડીયો માર ॥ ૩૬ ॥ વસ્ત્રો ફાટયાં આભુશણ તુટયાં ભોંકાઇ ગયાં તીર, રૂંવે રૂંવે ભાલોડાં ભેદયાં, વહયું ઘણુ રૂધીર ॥ ૩૭ ॥ ચારણી જેવું શરીર થયું, તરી ગયા લોચન સંભારવા લાગ્યો ગટોરગછને. કયાં ગયા બંધવ જન ॥ ૩૮ ॥ ભીડ વેળાના ભાઇ માહારા, વીસવાસ દેઇને રહ્યા; અરેરે રણમાં રજળાવ્યો, હવાલ ભુંડા થયા ॥ ૩૯ ॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, ઘણીક પામ્યો કષ્ટી; એવે સમે ગટોરગછની ગગનથી ગઇ દ્રષ્ટી ॥૪૦॥ બહુ દુખીયો બંધુને દીઠો, ક્રોધ હળાહળ ચઢીયો, જયદ્રથ બનેવી દુરીયોધનનો તેના રથમાં પડીયો ॥ ૪૧ ॥ જેદ્રથને હડસેલો માર્યો માયાવી મહાબળ કાવ્યો. ઘોડાના અછોડા ઝાલી, રથજ હાંકી લાવ્યો ॥ ૪૨ ॥ અભીમન્યુને ઉચકીને, બેસાડયો રથમાંય; ગટોરગછ કહે કેમ વીરા શું તારી ઇચ્છાય ॥ ૪૩ ॥ કુંવર કહે વીરા મહારા, હવે નહિ ચીંતાય; તમે તમારૂં પુરૂ કરીને, પછે આવો હાય ॥૪૪॥ માયાવી કહે વારૂ વીરા. કહી આકાશે ચડીયો પ્રદુમનના રથ નો નીચે આવો અચાનક પડીયો ॥ ૪૫ ॥ ઉપાડી રથ માથે લીધો; ચઢી ગયો ગગન, અંત્રીક્ષ જઇ ગાજીને બોલ્યો, વ્રકોદરનો તન ॥૪૬॥ જોરે પ્રભુના દીકરા હું; જીવજ તારો લેઉં; રતનાગર સાગરમાં તુને, રથ સહીત નાંખી દેઉં ॥ ૪૭ ॥ તવ પ્રદુમન ચેતી ગયો મારવા ભાલો લીધો રથ ઉપાડી ગટોરગછે, ગામમાં ફેંકી દીધો ॥ ૪૮ ॥ પછી પડયો જાદવ વિશે, કરતો સોરબકોર; મોખરાનો લડવઇઓ ગયો; ભાગ્યું સહુનું જોર ॥૪૦॥ એટલે રાક્ષસને રાક્ષણીયો કોપ કરે મહા; મહા જાદવકેરા જબરા જોધા, પણ જીવ લઇને નાઠા ॥ ૪૦ ॥ ભંગરાણ પડીયું, માયાવી નડીયું; નશાડયા સહુ જન; પછી રાક્ષસ રાક્ષણીયોની; પ્રત્યે વહયો વચન ॥ ૫૧ ॥ વલણ ॥ યોદ્ધા પ્રત્યે બોલીયો; રાતાં રાખો ચક્ષ, વદે વલ્લભ આજ્ઞા કરીયે ભાઇની પક્ષ. ॥

કડવું ૪૮ રાગ સવઇયા.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસતારી તુ

જને સંભળાવું;યુધ તણો મહીમાય ॥૧॥ ગટારગછે આજ્ઞા આપી ભા-
ઇની વાહરે ચડો કઉરવ કેરી સેન્યા વીશે. નેત્ર મીચીને પરે। ॥ ૨ ॥
એમ કહી દક્ષત્યો લલકારિ પોતે ચઢયો ગગન; રાક્ષસ રાક્ષસીયોનું ટો-
ળું આવ્યું હસ્તે વદન ॥૩॥ કઉરવે જાણ્યું કેર થવાનો થૈ રહયો સો
ર બહોર; તે દેખી અભીમન્યુના પગમાં આવ્યું જોર ॥ ૪ ॥ હેડંબાનો
સુત માયાવિ જોયુ ગગનથી ધરણ; જાણ્યુ કે બહુ જોર છે, કપરો
રાજા કરણ ॥૫॥ એવું ધારી ઝડપ મારી, કર્ણની નીચે પડીયો રથ એ
નો ઉપાડી લેઇ, પોતે આકાશ ચડીયો ॥૬॥ ગગને જઇને કરી ગરજના
ભુડી વાત ભંડાવુ કરણ કાકા દરીયામાં નાંખી, કાકીને રંડાવું ॥ ૭ ॥
સાંભળી કરણ થરથર ધ્રુજ્યો. યુધ ભલેરૂં મચીયું, ખરા રંગમાં ભંગ
પડાવ્યો. ભુડું ગટારગચીયુ ॥ ૮ ॥ નીચે નાંખી દેશે મુને નીકળી જા
શે પ્રાણ; એવું જાણી હાથમાંથી મુકયા ધનુશને બાણ ॥૯॥ વાંકો વળી
ને મારવા માટે, કરણે ભાલો લીધો; માયાવીએ રથ ઉપાડી વનમાં ફેંકી
દીધો ॥૧૦॥ હાડ કુટાયા કરણ કેરાં ધાટ ભલેરા ઘડાયો; ગગનથી ગ-
ટારગછ પાછો હાથી ઉપર પડીયો ॥ ૧૧ ॥ દુર્યોધનનિ અંબાડીમાં આ-
વ્યો ભીમકુમાર છત્રપતીના બે ભુજ ઝાલી છીનવી લીધાં હથીઆર
॥૧૨॥ ગટારગછે ધોધરો ઝાલી, પાપીને નાંખ્યો હેઠો; રાતો તાતો થઇ
માયાવિ. રૂદીયા ઉપર બેઠો ॥ ૧૩ ॥ એટલે બધી રાક્ષસીઓયે, જુ-
લમ કીધો માઠો. શકુની સઉથી પહેલો સમજ્યો જીવ લઇને નાઠો ॥૪॥
એટલે નાઠા શકળ યોદ્ધા; કીધો કારમોકેર; ગટારગછ કહે દુષ્ટ કાકા તુ-
જને મારૂ ઠેર ॥ ૧૫ ॥ તવ દુર્યોધને હાથ જોડયા, તુજને લાગુ પાય,
લખમણને પરણવું હશે તો; પરણશે એની માય ॥ ૧૬ ॥ ઓ ભા-
ઇ જીવતદાન દે મુને; ઉગરૂ તુજ પ્રતાપ; એવો કુમતી ગરજ
વેળા ગર્ધવને કહે બાપ ॥ ૧૭ ॥ તે અનુભવ નથી માયાવીને;
એણે કર્યો વિચાર; કાકો થઇ આવું બોલેછે, મારૂં ને ધીકાર ॥ ૧૮ ॥
એવું સમજી ઉઠી ગયો કે, નાઠો દુરીયોધન. રાક્ષસ રક્ષસી લોપ કીધાં
વ્રકોદરને તન ॥ ૧૯ ॥ આવી બેઠો રથને વાંશે અભીમન્યુની સાથ,
સારથી પદવિ ગ્રહાગુ કીધા ઘોડાના અછોડા હાથ ॥ ૨૦ ॥ દુરીયોધ-
ન બહુ ખેદ પામ્યો, બોલ્યો મામા પ્રત્યે, જુઓ મામા કન્યા
લાંધા ક્ષત્રાયોની ગત્યે ॥ ૧૨ ॥ જીત જોઇ બળદેવજીએ હળમુશળ
ધર્યું હાથ એટલે ચક્ર ચડાવ્યું પોતે દયાળુ દીનાનાથ ॥૨૨ ॥ એટલે બો

હ્યા ભીસ્મપીતા વિચારી આયુધ ધરજો; અમારે તમારે લડાઇ થાશે, સમજીને કામ કરજો ॥ ૨૩॥ બળભદ્ર કહે આશું બોલો અવળો ઉમંગ કેમ ધારો, ભીસ્મ કહે મારવા નવ દઇયે,છે છોકરો અમારો ॥ ૨૪ ॥ એમ કહીને આયુધ લીધાં, બળદેવ બોલ્યા એમ; કૃષ્ણ વીરા તમે આ મને જોજો, ફાવે જેમ તેમ ॥ ૨૫ ॥ બે છોકરાને હુ મારૂંછું જણવો તમે અહિંરીશ, પ્રભુ કહે હુતો ચક્ર મુકુછું, છેદવા જાદવ શીશ ॥૨૬॥ હળધર કહે કેમ આડુ બોલે જાદવ આપણા રાંક; તેમને તું શા સારૂ મારે, શો છે એમનો વાંક ॥ ૨૭ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે વીરા મારા, ન્યાય તણો પંથ સ્હાવો, શા સારૂ છોકરાઓને મારો એમને વાંક બતાવો ॥ ॥૨૮॥ બળદેવજી કહે નજરે જુઓ છો, ઓરે અસરણા શરણ; આપણે ઘેર ઉતપાત કરીને કરયું કન્યાનુ હરણ ॥ ૨૯ ॥ પ્રભુ કહે કે હરણ કીધું તેમાં અનીતી શી કીધી પેહેલો વીવાહશીદ કર્યો તો પોતાની કન્યાય લીધી ॥૩૦॥ એમની હતીને એમણે લીધીતેમાં શો એમનો વાંક પોતાની કન્યા કેમ જવાદે સહુને વ્હાલું છે નાક ॥ ૩૧ ॥ ભીસ્મે સાન કરી ગુરૂને,હવે ન ધરશો બીક, આપણે આપણુ જોયા કરો,સળગ્યું ઘર માં ઠીક ॥૩૨॥ કૃષ્ણના શબ્દો બળદેવે સુણ્યા બોલ્યો તું બંધવ મ્હારો, આ કહેવાથી થાય છે નિસ્ચે, આ બધુ તું કરનારો ॥ ૩૩ ॥ કૃષ્ણ કહે કે હુ કરનારો, નહી મારવા દેઉં બાળ બળદેવ કહે કપટ તારૂ, મેં ન જાણ્યું ગોપાળ ॥ ૩૪ ॥ હળમુશળ હેઠું પછાડી રથ થકી ઉતરીયા, અભીમન્યુને પુછવા લાગ્યા બળદેવજી કરોધ ભરીયા ॥ ૩૫ ॥ બતાવ્ય છોકરા કયાં છે કન્યા મોકલું નહી તુજઘેર, અભીમન્યુ કહે જોઇતી નથી નીસ્ચે ધારી તે પેર ॥ ૩૬ ॥ અમારે અમારી કેવરાવવીતી; તે તો લીધો લાહાવો અશોક બાગના ભોંયરામાંથી સુખે પાછી લઇ જાઓ ॥ ૩૭ ॥ એટલે ત્યાંથી બળદેવ ચાલ્યા, ભોયરામાં ભડાકે, રાક્ષસ માયાવી ગટોરગછનો લોપ કર્યા લવડાકે ॥ ૩૮ જઇ કન્યાને ખાંધે લીધિ, બળદેવજી બહુ બળીયા; બડ બડતાને કળકળતા એ, પોતાને ઘેર પળીયા ॥ ૩૯ ॥ કઉરવ હારીને નાઠેલા તે એક જગાએ મળીયા, તેમણે જાણ્યું બળદેવજી તો કન્યા લઇ ઘેર પળીયા ॥ ૪૦ ॥ દુર્યોધન કહે મામા તમે હું ત્રીજો દુશાશન ચોથો કરણ આપણુ ચારે, જઇએ બળભોવન ॥ ૪૧ ॥ સમજાવિને કન્યા લઇએ થઇએ પછી વિદાય, નારીયો માત્રતે રજા આપે

સહુ આગળ જાય ॥ ૪૨ ॥ નારીયોને તવ વીદાય કીધી, કઉરવ ઊભા રહ્યા કન્યા લેવા ચારે જણા દ્વારામતીમાં ગયા ॥ ૪૩ ॥ જઇ બળદેવ ની પાસ બેઠા, બોલ્યો દુરીયોધન આપણા રંગમાં ભંગ કીધો પાંડવોને તન ॥ ૪૪ ॥ જ્યારેને ત્યારે અમનેનડે છે, વળી ગણાય છે રાંક; હળધારી તમે નજરે જોયું જુઓ કોનો વાંક ॥ ૪૫ ॥ કરમ એમનાએ ભોગવશે, કરે અધર્મઅન્યાય, અમે અમારે ઘેરલૈજઇએ લાવો સુરેખા કન્યાય ॥ ૪૬ ॥ બળદેવને ક્રોધ વ્યાપ્યો શું તું બોલ્યો હરામી; એ કન્યા પરણી ચુકી છે, શું કરૂં બીજો સ્વામી ॥ ૪૭ ॥ વિચાર વીના કેમ તું બોલ્યો, હળધરને ચઢી રીસ; લાવો શેવક ખડગ મારૂં. છેદુ આનું શીશ ॥ ૪૮ ॥ તવ ચારે જણ મુઠીઓ વાળી નાઠા તેણિ વાર રથમાં બેશી નીકળી ગયા. દ્વારિકા નગ્રની બહાર ॥ ૪૯ ॥ મેદાનમાં પેલા સત્ય પુરૂશો છેઃ પાંચમા છે અવીનાશ તે પાંચે જણે પાંન્ડવ કેરા પુત્રને બોલાવ્યા પાસ ॥ ૫૦ ॥ તવ ગટોરગછ અભિમન્યુ આવિને પડીયા પાય, આશીશ દઈને હાથ મુકયો મુસ્તક ભીસ્મ પીતાય ॥ ૫૧ ॥ મંદ હશીને ભીસ્મપીતા, બોલ્યા મુખ વચનઃ તારી ક્રિયા જોઇ પ્રસન થયો ઓ ભીમસેનના તન ॥ ૫૨ ॥ ધન તારિ માની કુખને ને ધન ભીમ તારે બાપ ગટોરગછ કહે દાદા તે સહુ તમારો પરતાપ ॥ ૫૩ ॥ દાદા કહે કે વેહેવાર વટમાં ધરવિ ન કોઇની ધાક, એવી વધારવી શા બાશી. જાવા ન દેવું નાક ॥ ૫૪ ॥ પછી કહ્યું અભિમન્યુને, ઓરે લાડકડા તનઃ વનમાથી તુજ તાત આવતા સુધી, રેહેજે હેડંબાવન ॥૫૫॥ કઉરવ લોકોછે બહુ કપટી, દગાથી મારે ઠેરઃ માટે ગટોરગછ અભીમન્યુ ને, રાખજે તારે ઘેર ॥ ૫૬ ॥ માયાવી કહે ઓરે દાદા, મા દીકરો બે રહેશે રાખજો સંભાળ કુંતાજીની વિદુરને ઘેર રહેશે ॥ ૫૭ ॥ ભિસ્મ પીતા કહે કુન્તાજીની, ચીંતા ન ધરશો મનઃ નીરભય પણે તમે રેહેજો ઓરે મ્હારા તન ॥ ૫૮ તવ બે પુત્ર પાયે પડિયા રાજી થયા જુગદીશ સત્ય પુરૂશો અને કૃષ્ણ પ્રભુએ હાથજ મુકયા શીશ ॥ ૫૦ ॥ વળણ ॥ કરે શોશ મુકી બોલીયા, પોતે ભીસ્મ પીતાય; જાઓ તમ બેઉ દીકરા થઇએ અમે વિદાય.

કડવું ૪૯ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન સુણ પરિક્ષત કેરા તનઃ સત્ય પુરૂશોએ રથે હંકાર્યા કૃષ્ણ પ્રભુ દ્વારીકાં પધાર્યા ॥ ૧ ॥ સત્યવાદી ચારે જણ પ-

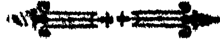
ળીયા, જઈ કૌરવદળમાં મળીયા એવા પાન્ડવના સુત બળિયા;હેડંબા વન જાવા વળિયા ॥૨॥ ગયા આધા એક જોજન; બોલ્યો ગટોરગછ વચન;ભાઈ અહિં રહો થોડીવાર રસ્તે ફરી આવું ખેલ લગાર ॥૩॥ એવું કહીને તતપર થયો, જાય કોરવ જુવતી ત્યાં ગયો, એતો બળવંત માયાવિ ભુપ, એણે લીધું દુર્યોધન રૂપ ॥ ૪ ॥ બીજા બનાવ્યા નવાણું ભાઈ તેતો સરવે ત્યાં આવ્યા ધાઈ, સાથે લીધા છ કારભારી આવ્યા કઊરવ કેરી જ્યાં નારી ॥ ૫ ॥ એવે ભાનુમતી પુછે એમ; કહો કન્યાનું કર્યું કેમ બોલ્યો દુરીયોધન મુખવાણી. તુતો નીર્ભાગીણી છે રાણી ॥ ૬॥ રાંડો તમારા પગને પ્રતાપ. સહુને ઉપજ્યોછે, સંતાપ;સુણી બોલી સરવે નારી તમો પંડે નીર્ભાગી ભારી ॥ ૭ ॥ સુણી પુરૂશો કરોધ ભેર ચાલ્યા પોતાની સ્રિયોના કેશ ઝાલ્યા ॥ ૮ ॥ ગાળો દેતા દેવા માંડયો માર; ગડદા પાટુ ઢીંચણનો પ્રહાર;કીધો માયાવીએ કાળો કેર, લીધું દ્રૂપતી માતાનું વેર ॥ ૯ ॥ સહુ નારિને હાથ બતાવ્યા, એવે કૌરવ સરવે આવ્યા; ભુમો સાંભળી પ્રગટયો કોપ; તવ થયો ગટોરગછ લોપ ॥ ૧૦ ॥ ત્યારે કોરવો આવીને પુછે, તમો રડો તે કારણ શું છે, વળી પુછવા લાગ્યો ભુપાળ; કહે રાણી તમારૂ કપાળ ॥ ૧૧ ॥ અમને મારીને થાઓ અજાણ્યા. તમો સપુ છો તે જાણ્યા; જેયું સત્ય પુરૂશોએ દુખ, લાગ્યા હસવા વસ્ર દેઇ મુખ ॥ ૧૨ ॥ એવે બોલ્યો દુરીયોધન એમ, કહો મામા થયેલું આ કેમ; બોલ્યો શકુની મામો તે ઠામ ગટોરગછીયાનું આ કામ ॥ ૧૩ ॥ જેવો ગટોરગછ લોપ થયો, તેવો હસ્તીનાપુરમાં ગયો; જ્યાં બેઠા ધત્રાષ્ટર ભુપ, ત્યાંતો આવ્યો શકુનીને રૂપ ॥ ૧૪ ॥ બોલ્યા અંધ તણા છડીદાર; આવ્યા શકુની લેજો જુહાર. તવ બોલ્યો આંધળો એમ આવો શકુની કોહો થયુ કેમ ॥ ૧૫ ॥ કેમ કેટલે રહી છે જાન. કહો કયાં ગયા સૌ સંતાન તવ બોલ્યો માયાવી ભુપ; શુદ્ધ શકુનિને સ્વરૂપ ॥ ૧૬ ॥ આંસુ પાડી લેલાટ કર દીધા; રડિ અશુભ સમાચાર કીધા; આવ્યા દ્વારીકાં પાન્ડવ તન; એક ગટોરગછ અભેમાન ॥ ૧૭ ॥ એતો બેઉ જણે વાળ્યો ધાણુ લીધા સકળ જનના પ્રાણ બેઉ બાળકે વાળ્યો છેક રાખ્યુ નહી જીવતું કોઇ એક ॥ ૧૮ ॥ બાળબચ્ચાં નરને નારી, એક એકને નાંખ્યા મારી; રહયો જીવતો હુ એક આપ, તેતો તમારે પુન્ય પ્રતાપ ॥ ૧૯ ॥ બેઉ પાંડવ કેરા તન, એવું બોલ્યા છે વચન, કરશું હસ્તીનાપુર સેલ, સોયે ભાઇના ભોગવશું મહેલ ॥૨૦ ॥

એવું સાંભરી પ્રગટી રીશ કુટયું ધત્રાષ્ટરે શીસ; અરેરે કાઢયો મ્હારો વંશ. મ્હેલ ભોગવે તે મને દ્વંસ ॥ ૨૧ ॥ આપી આંધળાએ આજ્ઞાય, લક્ષ સેવક થાઓ વીદાયે; એક ઝપાટ દૈવત દાખો, સોયે મેહેલ છે તે તોડી નાંખો ॥૨૨॥ તવ કીધું સેવકોયે કેવું; એક સપાટે હાથેળી જેવું; શકુની આડો અવળો થયો લોપ થઇ ભાઇ પાસે ગયો ॥ ૨૩ ॥ જઇ અભીમન્યુને મળીયો, બેઠો રથ હાંકવાને બળિયો; વાતો કરતા ચાલ્યા બે વાર, હશે રમે ગુણ ગંભીર ॥ ૨૪ ॥ એવે ગઇ હસ્તિના પુર જાન; તેણે દીઠું મ્હોટું મેદાન, જાણ્યું મેહેલ પાડયા તે શું છે. જઇ ધત્રાષ્ટરને પુછે ॥ ૨૪ ॥ પુછ્યુ ધત્રાષ્ટરને એમ, તાતજી આમ કીધું કેમ. બોલ્યો ધત્રાષ્ટર મુખમાંથી, તમે મુએલા આવ્યા કયાંથી ॥ ૨૬ ॥ બોલ્યો દુ-રીયોધન ઓ તાત એવી બુરી કોને કહી વાત; બોલ્યો આંધળો તેણિ વાર, કહ્યા તુજ મામે સમાચાર ॥૨૭॥ બોલ્યો શકુની ન જાણું વાત; હુતો આવ્યો જાનઇયાની સાથ, મારા જેવું ધરીને રૂપ, કહી ગયેલો મા યાવી ભુપ ॥ ૨૮ ॥ ભીમના નંદનનું એ કામ; એનું ગટોરગછ છે નામ બોલ્યો દુરીયોધન તે વાર કહ્યા તાતને સઉ સમાચાર ॥૨૯॥ હજી પાંડવ બહુ સારા, પણ પુત્રો થયા બે નઠારા તેમાં અભીમનયુ તો ઠીક ઘણી ગટોરગછની બીક ॥૩૦॥ એમ વાતો કરીને રહ્યા; પેલા સઉ ભાઇ ઘેર ગયા;ચાલી આવ્યા હેડંબા વન પેઠા સુવર્ણને ભોવન ॥૩૧॥ જ્યાં બેઠી છે હેડંબાય, અભીમન્યુ જઇ પડયો પાય; પછી સુભદ્રા માતને નમીયો સઉના મનને સંતાપ સમીયો ॥૩૨॥ પુછ્યા સુભદ્રાએ સમાચાર, ક-હ્યા અરજુનને કુમાર,માતા કન્યાનો રેહેત અદાપ પણ પરણ્યો ભાઇને પ્રતાપ ॥ ૩૩ ॥ બોલ્યો માયાવી પ્રભુ પ્રતાપે ભાઇ પરણ્યો છે એને આપે. એક એકનાં કીધાં વખાણ; રહ્યા હેડંબાવન બળવાન ॥ ૩૩ ॥ હસ્તીનાપુર વિદુર ઘેર; કહિ ભીસ્મે કુન્તાને પેર; રહ્યાં સુખે રૂપ ત્યાં કુન્તાય; પાંડવો છે દ્રીવિત વનમાંય ॥ ૩૫ ॥ જીત પામ્યા પાનડવ તન; કરી સહાયતા જુગજીવન; પોતાના ભક્તને સુત કાજ, કીધી ખટપટ શ્રી માહારાજ ॥ ૩ ॥ જેના માત પીતા સેવે હરી, તેનો પરીવાર બેસે ઠરી, કરે ભક્તના પુર્વને સાહાય એવો ભજન તણો મહીમાય ॥ ૩૭ ॥ ॥ વલણ ॥ મહીમા મોટા ભજનનો, પુરે મનના કોડ, કહે વલ્લભ શ્રોતા સહુ, બોલો જે જે શ્રી રણછોડ ॥

સુરેખા હરણ સમાપ્ત.

બાબુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, રીચીરોડ, બાલાહનુમાન પાસે-અમદાવાદ.

જાહેર ખબર.

માહાભારતની કથા.

અઢારે પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની છપાઇને તૈયાર થઈ છે. તેના પાનાં ૧૦૩૪ કદ રૉયલ ૮ પેજી છે. તેની કીંમત રૂ. ૧૦-૦-૦ પૌષ્ટેજ ખર્ચ જુદુ.

૦-૧૨-૦ મચ્છવેધની કથા વલ્લભ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથેની તૈયાર છે બીજા બનાવટી મચ્છવેધ નીકળ્યા છે, માટે કર્ત્તાનો ફોટો બુક ઉપર તપાસી જોઇ લેશો.

૦-૧૨-૦ સુરેખાહરણ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર છે. બીજા બનાવટી સુરેખાહરણ નીકળ્યા છે માટે કર્ત્તાનો ફોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશો.

૦-૧૨-૦ અભિમન્યુનો ચક્રાવો વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે. બીજા બનાવટી અભિમન્યુનો ચક્રાવો નીકળ્યા છે માટે કર્ત્તાનો ફોટો બુક ઉપર તપાસી જોઇ લેશો.

૧—૦-૦ પાંડવા અશ્વમેધ વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે.

તા. ક.-આવૃત્તી ૧૦ મીમાં પુંઠા ઉપર વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામનો ફોટો છાપવામાં આવેલો છે. તે શીવાયનો મચ્છવેધ બનાવટી સમજવો.

આ ઉપર લખેલાં પુસ્તકો અમારા ત્યાંથી મળશે.

શા. માણેકલાલ ફકીરચંદ દવાવાળા.

ઠે. ત્રણ દરવાજા-અમદાવાદ.

બુકસેલર જયન્તીલાલ નારણલાલ મોતીલાલ શાહ.

રીચીરોડ-અમદાવાદ.